

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

ÖZGÜL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARIN
AİLELERİNİN TANI ÖNCESİ VE SONRASI
YAŞADIKLARI
SÜREÇLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İbrahim Halil ÇİFTÇİ

Lefkoşa

Mayıs, 2018

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

ÖZGÜL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARIN
AİLELERİNİN TANI ÖNCESİ VE SONRASI
YAŞADIKLARI
SÜREÇLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: İbrahim Halil ÇİFTÇİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşegül Şükran ÖZ

Lefkoşa

Mayıs, 2018

JÜRİ ÜYELERİNİN ONAY SAYFASI

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallarının gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../ 2018

İbrahim Halil ÇİFTÇİ

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak çalışmanın her aşamasında katkıda bulunan tez danışmanım Doç. Dr. Ayşegül Şükran Öz'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince bilgilerini benimle paylaşan, yol gösteren ve tezimde uzman görüşü veren değerli hocalarım, Özel Eğitim Bölüm Başkanı Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK'a ve Üstün Zekâlılar Bölüm Başkanı Doç. Dr. Deniz ÖZCAN'a çok teşekkür ederim.

Verilerin toplanması sürecinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, Rehberlik Araştırma Merkezi ve araştırmaya katılarak yaşadıklarını benimle paylaşan ailelere şükranlarımı sunarım.

Okul yaşantım ve çalışma hayatım boyunca benden sevgilerini ve desteklerini esirgemeyen maddi manevi olarak sürekli varlıklarını hissettiren annem Emine ÇİFTÇİ'ye babam Musa ÇİFTÇİ'ye ve kardeşlerime teşekkür ederim.

Varlığıyla sürekli yanımda olan her anlamda destekleyen değerli fikirlerini benimle paylaşan her ihtiyacımda yardıma koşan arkadaşım Ülkü BEYOĞLU ve sevgili ailesine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İbrahim Halil ÇİFTÇİ

ÖZET
ÖZGÜL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARIN AİLELERİNİN
TANI ÖNCESİ VE SONRASI YAŞADIKLARI SÜREÇLERİN
İNCELENMESİ

ÇİFTÇİ, İbrahim Halil

Yüksek Lisans Tezi, Özel Eğitim

Danışman: Doç. Dr. Ayşegül Şükran ÖZ

Mayıs 2018, 101 sayfa

Okul öncesi dönemlerde özgül öğrenme güçlüğü belirtileri gösteren çocuklar akademik beceriler konusunda güçlükler yaşamaktadır. Ayrıca çocukların aileleri, öğretmenleri ve sınıf arkadaşları tarafından başarısız algılandıkları ve etiketlendiklerine ilişkin pek çok durum söz konusudur. Dolayısıyla gerçekleştirdiğimiz bu çalışma, ailelerin tanı öncesi özgül öğrenme güçlüğüne ilişkin yakalamış oldukları ipuçları, tanı süreci ve sonrasında yaşadıkları zorlukları incelenmesi ile ilgili tüm evrelerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışma nitel araştırma modeli kullanılarak yapılmış olup, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrası yaşadıkları süreçlerin incelenmesi amacıyla sorular hazırlanmış olup, görüşme formu kapsamında temasal bulgulara ulaşılmıştır. Görüşme formunda yer alan temalarda Hamilelik Süreci, Doğum Süreci, Bebeklik Süreci, Çocukluk Süreci, Disleksinin İlk İpuçları, Okul Süreci, Tanı Süreci ve Tanı Sonrası Sürece Göre bulguların elde edilmesi amaçlanmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, tümevarımsal veri analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Tümevarımsal veri analizi sonucunda veriler temalar haline dönüştürülmüş ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma neticesinde elde edilen bulgular 8 ana tema içerisinde organize edilmiştir. Bakıldığında ÖÖG olan çocukların doğum öncesinde veya doğum sonrasında ÖÖG oluşuna etki edecek bir takım etmenler ile karşı karşı kaldıkları görülmüştür. Sonuç olarak ÖÖG belirtilerinin aile tarafından doğru olarak değerlendirilip erken tanı konması çocuğun ileride sağlıklı bir birey olarak hayatına

devam etmesi açısından oldukça önemlidir. Aileler ve çocuklar için özel eğitim destek hizmetlerinin yetersiz olması sebebi ile bu yönde aileler ve çocuklar için bu destek hizmetlerinin artması gerekmektedir. Bireylerin özgül öğrenme güçlüğü problemlerinin anlaşılmalıyıp uygun tedavi ve eğitim programlarına dahil edilmemesi onların toplumdan soyutlanıp kendi içlerine kapanmasına neden olabilir. Bu yüzden aileler ve öğretmenler bu konuyla ilgili daha bilinçli hale getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Özgül Öğrenme Güçlüğü, erken tanı, aile

ABSTRACT

The Examination On The Processes Of Before And After Of Diagnosis Of Children With Specific Learning Difficulties Of Families

ÇİFTÇİ, İbrahim Halil

Master Thesis, Special Education

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ayşegül Şükran ÖZ

May 2018, 101 page

Children showing signs of specific learning difficulties during pre-school periods live through difficulties in academic skills. In addition, they are often perceived and labelled as unsuccessful by their parents, teachers and peers. Therefore, this study is of importance in establishing all the phases related to the clues of specific learning difficulties that families noticed before diagnosis, and the difficulties they lived through during and after the diagnosis.

This study was carried out using the qualitative research model and semi-structured interview technique. Questions were prepared with the aim of examining the processes that families of children with specific learning difficulties went through before and after diagnosis, and thematic findings were reached within the content of the interview form. It was aimed to obtain findings based on the Pregnancy Process, Delivery Process, Infancy Process, Childhood Process, Initial Clues of Dyslexia, School Process, Diagnosis Process, and Post Diagnosis Process themes of the interview form. Findings obtained from the interviews were analyzed with the inductive data analysis technique. As a result of the inductive data analysis, data were turned into themes and research findings were thus obtained.

Findings obtained from the study were organized under 8 main themes. It was observed that children with SLD (Specific Learning Difficulties) encountered factors affecting the occurrence of SLD before or after birth. In conclusion, it is important for the families to assess SLD signs properly and establishing early diagnosis for the child to continue his/her life as a healthy individual. Since special education support services for families and children are inadequate, such supportive services need to be

enhanced. Not comprehending the SLD problems of individuals and excluding them from suitable treatment and educational programs can result in their being isolated from the society and becoming introvert individuals. Therefore, families and teachers should be made more conscious of the subject.

Keywords: Specific Learning Difficulties, Early Diagnosis, Family

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
BÖLÜM I GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	4
1.2.1. Alt Amaçlar.....	5
1.3. Önem	5
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Öğrenme	8
2.2. Özgül Öğrenme Güçlüğü.....	9
2.2.1. ÖÖG Alt Tipleri.....	9
2.2.2. Dispraksi	9
2.2.3. Disgrafi	10
2.2.4. Diskalkuli.....	12
2.2.5. Disleksi	13
2.3. Özgül Öğrenme Güçlüğü'nün Görülme Sıklığı.....	15
2.4. ÖÖG'nin Erken Çocukluk Dönemindeki Belirtileri.....	16
2.5. Öğrenme Güçlüğü Oluşmasındaki Risk Faktörleri	17
2.6. Öğrenme Güçlüğünde Tanı Süreci	21
2.7. Tanı Sürecinde Yaşanan Güçlükler ve Problemler	25

2.8. Erken Tanının Önemi	26
2.9. Özgül Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Özellikleri	27
2.10. Özgül Öğrenme Güçlüğü Tanılama Prosedürleri	29
2.11. Türkiye’de Öğrenme Güçlüğü’nün Durumu	32
2.12. KKTC’de Öğrenme Güçlüğü’nün Durumu	33
2.13. Kaynaştırma BEP Uygulamalarından Yararlanma	34
2.14. Rehabilitasyon Merkezlerinden Yararlanma	36
2.15. Özel Okullar (İlkokullar ve Liseler)	36
2.16. Özgül Öğrenme Güçlüğü ve Aile	37
2.16.1. Tanı Koymada Ailenin Rolü	38
2.16.2. Aile’nin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Öğrenme Güçlüğü İlişkisi	38
2.16.3. Ailenin ÖÖG ile İlgili Geçirdiği Süreçler	40
2.17. İlgili Araştırmalar	42
2.17.1. Yurtiçi ve Yurtdışında Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar	42
BÖLÜM III YÖNTEM	46
3.1. Araştırmanın Modeli	46
3.2. Veri Toplama Aracı	98
3.3. Veri Toplama Süreci	47
3.4. Verilerin Toplanması	47
3.5. Verilerin Analizi	48
3.6. Geçerlilik Güvenirlilik	49
3.7. Katılımcılar	49
BÖLÜM IV BULGULAR	56
BÖLÜM V TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	78
5.1. Sonuçlar	84
5.2. Öneriler	87
KAYNAKÇA	89
EKLER LİSTESİ	97
ÖZGEÇMİŞ	100

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Sorulara Göre ÖÖG Sorunu Olan Katılımcıların Durumu-1.....	55
Tablo 2: Sorulara Göre ÖÖG Sorunu Olan Katılımcıların Durumu-2.....	56

KISALTMALAR DİZİNİ

ÖÖG: Özgöl Öğrenme Güçlüğü

DEHB: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

FMRI: Fonksiyonel Manyetik Rezonans Görüntüleme

EEG: Elektroensefalografi

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

NINDS: Ulusal Nörolojik Bozukluklar ve İnme Enstitüsü

RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Özgül öğrenme güçlüğü hem çocuklar hemde ebeveynler için oldukça zor bir durumdur. Çocuklarda ÖÖG tanısı konulduktan sonra anne ve babalar genellikle kendilerini ÖÖG belirtilerini geç fark ettikleri düşünmekte ve kendilerini suçlamaktadır. Bu durum tanı sonrası yerini tedirginliğe bırakmaktadır (Baltacıoğlu, 2016). Anne ve babalar çocuklarının bu süreci nasıl geçireceğini ve ÖÖG sorununu nasıl atlatacağını düşünmektedir. Bu süreçte aileler kendilerini stres ve baskı altında hissederken zaman zaman bu durumu çocuklarına da yansıtılabilmektedir. Aileler, çocuklarının her hareketini iyi izlemeli ve gözlemler yapmalıdır (MacKenzie, 2015). Çocukluk döneminde gözlem yapmanın ve çocuğu izlemenin önemi erken olası ÖÖG sorununun fark edilebilmesi açısından oldukça değerlidir. Tanı sonrasında ise ailelerin ÖÖG'ye yaklaşımları, ÖÖG hakkında bilinç düzeyleri ailelerin yaşadıkları süreçlere doğrudan etki etmektedir.

Wanlass'a göre öğrenme, bireylerin yaşantıları boyunca davranışlarında süre gelen kalıcı ve köklü değişikliktir. Öğrenme, bir bireyin hayatına doğrudan etki eden, bireylerin yaşamları boyunca davranışlarını, duruşunu ve hayat görüşlerine etki eden bir unsurdur. Özgül öğrenme güçlüğü yaşayan birey ise tam olarak öğrenme faaliyetini yerine getirmede zorluklar yaşar (Shapiro, 2016). Bu nedenle ÖÖG'si olan çocuklarda erken tespit oldukça önemlidir. Özgül öğrenme güçlüğü, herhangi bir çocuğun matematiksel becerileri, okuma, yazma ve anlatım becerilerinin eğitim seviyesinin, yaşına göre beklenenin altında performans göstermesi durumu olarak tanımlanabilir (Vassaf, 2004). Özgül öğrenme güçlüğü okuma, yazma ve matematiksel becerilerin zayıf olması durumlarından sadece biri olabileceği gibi bir çocukta bir kaç farklı tipte ÖÖG görülebilmektedir (George, 2015).

Öğrenme güçlüğünde okul öncesi dönemlerde net bir tanı ortaya koymak oldukça zordur. Özellikle de okul öncesi dönemlerde çocukların sergilemiş oldukları davranışlar yanlış olarak yorumlanabilir. Bu nedenle aile okul öncesi dönemde çocuğunun davranışlarını çok dikkatli incelemelidir. ÖÖG yaşayan çocuk birden fazla

farklı alanda sorun yaşayabilir. ÖÖG'nin oluşmasında farklı etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler, nörolojik, genetik, algısal, bilgi işlemede problem yaşama gibi etmenler olabilmektedir. Belirtilen etmenlerin hepsi çocuğun davranış, eğitsel, bilişsel yönlerine olumsuz yönde etki etmektedir (Beaton, 2016). ÖÖG'nin görülme sıklığındaki oran erkeklerde, kızlara göre daha fazla seviyededir. Genel olarak görülme oranı bireylerde ömür boyunca süren olsa da genel olarak ilkokul çağlarında kendini daha fazla gösterir. Okula başlamada ÖÖG'nin çocuklarda görülme oranı %10'ları bulmaktadır (MacKenzie, 2015).

Özgül öğrenmede tanılama prosedürleri incelendiğinde tıbbi ve eğitimsel modeller karşımıza çıkmaktadır (MacKenzie, 2015). Tıbbi modellerde başvuru alan hekimlerin uzmanlıkları çocuğun yaşamış olduğu soruna göre seçilir ancak tanı koyan ekipte doktorların yanında psikoloğa da yer verilir. Çünkü çocuğun geçirdiği süreçler onun psikolojik gelişimini olumsuz olarak etkileyip, kendisini toplumdan dışlanmasına neden olabilir. Eğitimsel modelde ise pedagojik danışman desteği sağlanır. Psikolog ve aile dayanışma içerisinde çalışırlar (Lee, 2014).

Aileler çocuklarının yaşadığı bu durum karşısında her zaman çocuklarının yanında olmak zorundadırlar. Ancak onların geçirmiş oldukları süreçte çok kolay değildir. Aileler genellikle bu süreci kabullenmek istemezler (Mallinos, 2011). Fakat ailenin yaşadığı negatif durum çocuğun kendisini daha çok dışlanmış hissetmesine neden olmaktadır (Jackson, 1998).

Özgül öğrenme güçlüğü, fark edilebilen ve gözlemlenebilen bir durumdur (Kempe ve Gustafson, 2011). Anne ve babaların dikkati, çocuklarda olası özgül öğrenme güçlüğü'nün erken tanısı ve tedavi sürecinin başlaması için önem arz etmektedir. Aileler yakaladığı ve gözlemlediği özgül öğrenme güçlüğü belirtileri arasında şunlar yer alır;

- Çocuk ile ebeveyn oyun oynamada zorlanır. Çocuk birlikte oyun oynamaktan kaçınır.
- Çocuğun akranı denilecek kişilerle oyun oynaması zordur. Çünkü akranları çocuğu oyun oynamak için aralarına almazlar.
- Çocuğun anne ve babasından istekleri ve talepleri bitmez. Sürekli istek halindedir. İstekleri yerine getirilse bile kolay kolay tatmin olmaz.

- Çocuğun istek ve ihtiyaçlarını sürekli ağlayarak ve bağırarak dile getirmesi
- Çocuğun öfke kontrolünün olmaması
- Çocuğun kitap okuma, temel kavramları öğrenme gibi eğitimsel konularda isteksiz olması

Yukarıda belirtilen durumların bir çocukta görülmesi anne ve babalar için bir uyarı anlamı taşımaktadır. Yukarıda yer alan bu gözlemler, ABD Disleksi Araştırma Merkezinin 2012-2015 yılları arasında gerçekleştirdiği araştırmada anne ve babaların çocuklarda yakaladığı en sık görülen ve gözlemlediği ipuçlarıdır (MacKenzie, 2015). Anne ve babaların bu gözlemlerde bulunmasından sonra bir uzmana başvurması ve tanı sürecinin netleşmesi bazen ebeveynlerde moral bozukluğu ve düşkünlükler yaratmaktadır. Birçok anne ve baba çocuklarında özgül öğrenme güçlüğü olduğunu kaldıramamakta ve bunu hayatlarına olumsuz anlamda yansıtmaktadırlar. Fakat özgül öğrenme güçlüğü bir hastalık değildir. Bu nedenle eğitimi ve durumun farkında olan aileler özgül öğrenme güçlüğü bir hastalık olarak değil atlatılması gereken bir süreç olarak görmektedir (Marie ve Hogan, 2009). Ailelerin moral ve motivasyonları, özgül öğrenme güçlüğüne bakış açıları çocukların özgül öğrenme güçlüğüne daha kolay aşmalarına yardımcı olurken, bunun tam tersine hareket eden ailelerde özgül öğrenme güçlüğü süreci uzamaktadır. Tanı konduktan sonra çocuğa bireysel eğitim programı hazırlanmalı ve özel eğitim desteği sağlanmalıdır (Kempe ve Gustafson, 2011).

Özgül öğrenme güçlüğü tanısı sonrasında yaşanan en büyük zorluk sabırlı olamamaktır. Aileler özgül öğrenme güçlüğüne hemen sonuçlanacak bir sorun olarak görmesi, eğitim sürecisini zora sokan bir durumdur. Tanı sonrası tedavi sürecinde ailelerin stres ve kaygı düzeyleri oldukça fazla olmaktadır (Kempe ve Gustafson, 2011). Ailelerin kaygı ve korku düzeyleri doğrudan destek alınan uzmanı, öğretmenleri ve aile çevresinde olumsuz etkilemektedir. Bu durumlarda çocuklarda olumsuz tepkimeler alırken tedavi süreci sekteye uğrayabilmektedir (Marie ve Hogan, 2009).

Dünya genelinde ÖÖG'li çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrasında yaşadıkları süreçleri inceleyen oldukça az çalışma vardır. Türkiye'de ve KKTC'de ise aileler ile ilgili süreçleri doğrudan inceleyen bir çalışma günümüze kadar yapılmamıştır. Bu nedenle yaptığımız bu araştırma ÖÖG'li çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrasında yaşadıkları süreçlerin incelenmesi, yaşanan durumların tespiti açısından bir ilk olma özelliğine sahiptir.

ÖÖG'si olan çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrasında yaşadıkları süreçlerin eğitimciler tarafından bilinmesi ÖÖG'ye önemli katkılar yapacaktır. Ailelerin karşılaştıkları süreçlerin eğitimciler tarafından bilinmesi ile daha erken tanıları konulabilecek, anne ve babalar olası ÖÖG durumu ile birçok detaya hakim olarak olası belirtileri kolayca tespit edebilecektir (Şanlı, 2012). Bu durum çocuk için oldukça yararlı olacaktır. Ailelerin tanı sonrasında karşılaştıkları süreçlerin bilinmesi ise ÖÖG sürecinde ailelerin nasıl yönetileceği, sürecin nasıl idare edileceği ve ailelerin yapması gereken yükümlülükler konusunda ilgili oldukça etkili olacaktır.

ÖÖG'si olan çocukların aileleri bu durum ile başa çıkabilmek için kendi yapıları ve durumlarına göre çözüm arayışına girebilmektedirler. Ailelerin başa çıkma yöntemlerini ve kapasitelerini etkileyen birçok unsur vardır. Kişisel özellikler, dini inanışlar, sosyo-ekonomik düzeyleri, yakın çevresinin tutumu, toplumsal özellikler bu unsurlara örnek olarak verilebilir (Baltacıoğlu, 2016). Bu bilgiler ışığında bu araştırma ÖÖG'ye sahip çocukları olan ailelerin tanı öncesi ve sonrası yaşadıkları süreçlere ilişkin daha derinlemesine bilgi edinebilmek amacı ile planlanmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırma ÖÖG'li çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrasında yaşadıkları süreçlerin incelenmesi, yaşanan durumların tespiti açısından bir ilk olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle araştırmanın ana amacının içerisinde; ailelerin tanı öncesi özgül öğrenme güçlüğüne ilişkin yakalamış oldukları ipuçları, tanı süreci ve sonrasında yaşadıkları süreçlerin incelenmesi aşağıdaki alt amaçlar ile detaylandırılmış olup, araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

1.2.1 Alt Amaçlar

1. Aileler nasıl bir hamilelik yaşamıştır?
2. Aileler doğum sürecinde neler yaşamıştır?
3. Aileler ÖÖG tanısı almış çocuklarının bebeklik sürecinde neler yaşamıştır?
4. Aileler ÖÖG tanısı almış çocuklarının çocukluk sürecinde neler yaşamıştır?
5. Ailelerin tanı öncesinde disleksiye yönelik yakaladıkları ilk ipuçları nelerdi?
6. Aileler ÖÖG tanısı almış çocuklarının okul sürecinde neler yaşamıştır?
7. Aileler çocuklarının ÖÖG tanısı alma sürecinde neler yaşamıştır?
8. Aileler çocukları ÖÖG tanısı aldıktan sonra neler yaşamıştır?

1.3. Önem

ÖÖG'li çocuğu olan aileler bir dönem psikolojik olarak zor bir süreçten geçerler. Ebeveynler çocuklarında ÖÖG olmasını bir süre kabul etmekte zorluk çekerler. Bu süreçte aileler çevrelerine, çocuğun öğretmenlerine ve eğitimcilere yaşadıkları zorlu süreci olumsuz olarak yansıtabilmektedirler. ÖÖG süreci ailelerde olduğu kadar, çocuklar içinde zordur. ÖÖG süreci eğitimciler için bir sabır süreci olarakta adlandırılabilir. Bir eğitimcinin birden fazla çocukla ilgilenmesi, sürece ailelerin endişeleri, kaygıları ve korkularının dahil olması eğitimci açısından yönetilmesi gereken zor bir süreç olsada, eğitimciler ailelerin psikolojik durumunu anlama ve çocuğun yardıma ihtiyacı olduğu konusunda empati kurabilmelidir (MacKenzie, 2015). ABD, Kanada ve İngiltere gibi gelişmiş dünya ülkelerinde ÖÖG uzmanları, çocuk ve aile ile empati kurmak adına özel eğitimler görmektedir (MacKenzie, 2015).

Okul öncesi dönemlerde öğrenme güçlüğü'nün, çocuğun ruh sağlığına ve gelecekteki başarısına ilişkin tehditler içermesi nedeniyle konu oldukça önemlidir (Doksat, 2015). Bu nedenle ailelerin erken tanı konulabilmesi için yapacağı gözlemlerin rolü büyüktür. Öğrenme güçlüğü ile ilgili çocukları ve çocukların ailelerini inceleyen çalışmalara bakıldığında, Türkiye'de ve KKTC'de ailelerin yaşadıkları süreçleri doğrudan değinen bir çalışma yoktur. Bu nedenle araştırma, ailelerin tanı öncesi özgül öğrenme güçlüğüne ilişkin yakalamış oldukları ipuçları, tanı

süreci ve sonrasında yaşadıkları süreçlerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

1.4. Sayılılar

Araştırmada kullanılan görüşme formunun yeterli olduğu varsayılmıştır.

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formunun araştırmaya konu olan ailelerin samimi yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma KKTC’de; Lefkoşa, Girne, Güzelyurt, Mağusa ve İskele ilçelerinde ikamet eden 10 özgül öğrenme güçlüğüne sahip çocukların aileleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğrenme: Öğrenme bireylerin yaşantıları boyunca davranışlarında süre gelen kalıcı ve köklü değişiktir. Öğrenme davranışla karıştırılmamalıdır. Bir davranışın öğrenme olarak kabul edilmesi için davranışın uzun süre içerisinde değişmesi gerekmektedir (Yıldırım, 2012)

Özgül Öğrenme Güçlüğü: Herhangi bir çocuğun matematiksel becerileri, okuma, yazma ve anlatım becerilerinin eğitim seviyesi, zeka seviyesi ve yaşına göre bekleneni altında olması durumu olarak tanımlanmaktadır (Frank, 2017). ÖÖG; çocuğun okuma-yazma, matematik-aritmetik beceriler, konuşma-dinleme, akıl yürütme yeteneğini kazanma ve kullanabilmesinde yaşadığı zorluk olarak tanımlanır.

Disleksi: Çocuğun okuma yaparken satırlar ve paragraflar arasında atlamalar yapması, ters okumalar ve anlatımlar yapması, sürekli heceleyerek okuma yapması bir disleksi’si olan çocuklarda sık gözlenen özelliklerden bir kaçıdır (Clauss ve Hammer, 2002).

Disgrafi: Yaşanan bu öğrenme güçlüğü çocukların yazma zorluğu çekmesini kapsar. Öğrenme bozukluklarından biri olan disgrafi, yazı yazamama durumudur. Disgrafi problemi görülen çocukların çoğunluğunun normal veya ileri zekalı olduğu belirtilmektedir (George, 2015).

Diskalkuli: Diskalkuli, öğrenme güçlüğüyle ilgili bir terimdir. Latince kökenli bu sözcük yerine matematik bozukluk ya da matematik güçlük gibi terimler de kullanılmaktadır. Öğrenme güçlüğüünün tek bir biçimi olmadığı gibi, matematik bozukluğun da tek bir biçimi yoktur ve kişiden kişiye farklılık gösterir (MEB, 2014).

Dispraksi: Bireyin sosyal becerilerinde uyum problemlerini ve motor beceri yetersizliğini kapsar. Bu anlamda dispraksi sözel olmayan bir öğrenme güçlüğü tipidir (Frank, 2017).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Öğrenme

Öğrenme bireylerin yaşantıları boyunca davranışlarında süre gelen kalıcı ve köklü değişikliktir. Öğrenme davranışla karıştırılmamalıdır. Bir davranışın öğrenme olarak kabul edilmesi için davranışın uzun süre içerisinde değişmesi gerekmektedir (Yıldırım, 2012). Mesela, bisiklete binme, bir olay karşısında yüz kızarması, el sallama bunlar kişilerin gerçekleştirdiği davranışlardır. Davranıştaki her değişiklik öğrenme olarak değerlendirilmemelidir. Öğrenmede önemli olan uzun süreli bir etkiden sonra gerçekleşmesidir (Yıldırım, 2012). İnsanları diğer canlılardan ayıran en büyük özellik öğrenmedir. İnsan dünyaya gelişiyle kısa sürede pek çok davranış öğrenir. Emekleme, yürüme, koşma, öz bakım becerileri, oynama, okuma-yazma gibi davranışlar öğrenmenin sonucudur. Kalıtım yoluyla gelişen birtakım yetenekler kişiden kişiye değişiklik gösterebilir. Ama bireyleri birbirinden ayıran en büyük özellik öğrenmedir (MEB, 2014).

Öğrenme için önemli olan faktörler kavrama, anlama ve algılamadır. Öğrenme insandan insana değişkenlik gösterir (Vassaf, 2004). İnsanların zeka seviyeleri arasında farklılıklar vardır (Kurdoğlu ve Erden, 2003). Her hangi bir konunun bütününe görme bunu parçalara ayırabilme zeka ile doğru orantılıdır. Herhangi bir konunun algılanmaması, kişinin zihinsel potansiyeli ve öğrenim düzeyi ile alakalı olduğu kadar, aynı zamanda eğitmen ile de alakalı olabilir (Korkmaz, 2000). Zaman zaman eğitmenin öğretim şekli, bireyin öğrenme sürecini etkileyebilmektedir. Bu nedenle algılama ve öğrenme ile ilişkili sorunlar her daim bireyin özelliklerinden kaynaklanmaz. Örnek vermek gerekirse bir öğrencinin herhangi bir konuyu tam olarak anlayamaması ve kavrayamaması verilen öğretimin eksik olmasından kaynaklı olabilmektedir (Yorgancı, 2006). Dolayısıyla bireyin özellikleri kadar öğretme aşamasındaki süreçlerde bir o kadar önemlidir (Bender, 2005). Öğrenme durumu bireylerin nörolojik özelliklerini doğrudan etkileyebilmektedir. Öğrenme, beynin

farklı işleyişi ve nörolojik farklılıklar, üç boyutlu görsel kavrayış kabiliyeti, mekansal muhakeme yeteneği kazandırmaktadır (Marie, 2009). Yapılan araştırmaların neticesinde, ailesel faktörler, genetik, psikolojik ve biyolojik unsurlara dayanan faktörler öğrenmeye etki eden etmenler arasında yer almaktadır (Yorgancı, 2006).

2.2. Özgül Öğrenme Güçlüğü

Özgül öğrenme güçlüğü, herhangi bir çocuğun matematiksel becerileri, okuma, yazma ve anlatım becerilerinin eğitim seviyesi, zeka seviyesi ve yaşına göre beklenenin altında olması durumu olarak tanımlanabilir (Vassaf, 2004). Samuel Kirk ise ÖÖG'yi disleksi, dinleme, konuşma, okuma, yazma, akıl yürütme ile matematik yeteneklerinin kazanılmasında ve kullanılmasında önemli güçlüklerle kendini gösteren bir öğrenme bozukluğu olarak tanımlamaktadır (Kurdoğlu ve Erden, 2003). Özgül öğrenme güçlüğü okuma, yazma ve matematiksel becerilerin zayıf olması durumlarından sadece biri olabileceği gibi bir çocuk birden fazla ÖÖG türüne sahip olduğu rastlanabilmektedir. Bu nedenle özgül öğrenme güçlüğü sadece tek bir alanda ve sorunda kalır gibi bir değerlendirme yapılamaz. Özgül öğrenme güçlüğü çocuktan çocuğa göre farklılık gösterebilmektedir (MacKenzie, 2015). Zaman zaman özgül öğrenme güçlüğü zeka geriliğinden kaynaklandığı toplum tarafından düşünülse de, bu düşünce son derece yanlıştır. Çünkü özgül öğrenme güçlüğü tanısının konulabilmesi için bireyin zeka seviyesinin en az normal değerler seviyesinde veya üzerinde olması gerekmektedir (Demonet ve ark, 2004).

2.2.1. ÖÖG Alt Tipleri

Özgül öğrenme güçlüğü'nün 4 farklı tipi vardır. Bunlar, dispraksi, disgrafi, diskalkuli ve disleksi olup aşağıdaki maddelerde detaylı olarak açıklanmıştır.

2.2.2. Dispraksi

Dispraksi sözel olmayan bir öğrenme güçlüğü tipidir. Örnek vermek gerekirse bireyin hareketlerinin yavaş olması, denge problemleri, ikili iletişimde bazı uyum sorunlarının ortaya çıkması gibi nedenler dispraksi içinde yer almaktadır (Vassaf,

2004). Bu öğrenme güçlüklerinin sadece birinden etkilenen çocuklar olduğu gibi ÖÖG'den etkilenen çocuklarda olabilmektedir. Yani çocuklarda zaman zaman birden fazla dispraksi sorunu gözlemlenebilir. 4 farklı dispraksi türü vardır. Bunlar; gelişimsel dispraksi, oral dispraksi, sözel dispraksi ve motor dispraksi'dir. Gelişimsel dispraksi oral, sözel ve motor olmak üzere 3'e ayrılır. Dispraksik bir bireyde bu tiplerden biri ya da bunların üçünün bir kombinasyonu görülebilir (Furlong, 1984). Çeşitli düzeylerde de olabilir. Oral dispraksi, dil ve dudak hareketlerini planlama ve oluşturmada örnek olarak emme, üfleme gibi becerileri yerine getirmedeki güçlükler olarak adlandırılır. Sözel dispraksi ise konuşma seslerini üretmek için gerekli olan hareketleri sıralama, başlama ve programlamada yaşanan bir konuşma bozukluğu olarak adlandırılır (Demonet ve ark, 2004). Motor dispraksi, bir yönerge üzerine ya da kendi isteğiyle yaşına uygun becerileri koordineli ve rahatça doğru şekilde planlama, sıralama ve yerine getirmede yaşadığı zorluklar olarak tanımlanabilir (Getman, 1985).

2.2.3. Disgrafi

Yaşanan bu öğrenme güçlüğü çocukların yazma zorluğu çekmesini, harfleri yanlış yazması, ters yazması, paragraf ve satırlar altında gereğinden fazla ayrımlar ve boşluklar bırakması bir disgrafinin olduğunu gösteren nedenlerden bir kaçıdır. (Hammer, 2002). NINDS: National Institute of Neurological Disorders and Stroke (Ulusal Nörolojik Bozukluklar ve İnme Enstitüsü)'ne göre, çocuklarda görülen yazma konusundaki bozukluklar disgrafi (yazılı anlatım bozukluğu) olarak tanımlanır. Disgrafi beyinden kaynaklanan sorunlardan dolayı bireylerde görülür. Bu sorunun okul çağındaki çocuklarda görülme sıklığı %4 oranlarındadır (Fortier ve Wanlass, 1984). Bu durum çocukların okul çağlarında kendini göstermektedir ve çocukların yazılarında sorunlara neden olur. Disgrafi sorunu yaşayan çocukları motor becerileri tam olarak gelişmemektedir. Motor becerileri gelişmediği için yazıları okunaksız, yazı yazarken ise hareketleri akranlarına göre oldukça yavaş olur.

Disgrafi'den kaynaklı problem yaşayan çocuklara yazının nasıl yazılacağı gösterilse bile, öğrencinin bu sorunu düzeltmesi mümkün değildir. Yazıda yaşanan sorunlar genellikle harflerin karıştırılması, hecelerin yanlış yerlerde ayrılması, harflerin tersten yazılması, ayrı kelimelerin birleşik yazılması birleşik yazılması

gereken kelimeleri ise ayrı yazarlar (Barlow ve ark, 2006). Yazma problemi yaşayan çocuklarda nörolojik durumlarından dolayı zorluk yaşadığı görülmektedir (Razon, 1976). Disgrafi problemi yaşayan çocuklarda görülen problemler şöyledir;

- Gömlek / gölek, kagıt/karı gibi kelime yazımlarında harf atlayarak yazarlar.
- Kitaplık/Kılık, oyuncak/ocak gibi kelime yazımlarında sık sık hece atlayarak yazalar.
- Bu problemi yaşayan çocuklardan tersten yazma sorunu görülmektedir.
- Kelimelerin yazımında harflerin sıralarını karıştırıp yanlış yazarlar.
- Sözcüklerin arasına konması gerek boşlukları gerekli yerlerde kullanamazlar.
- Bir cümle içerisinde aynı kelimeyi tekrar tekrar yazarlar.
- Türkçe'nin yazım kurallarını anlamak ve uygulamakta zorluk çekerler.
- Sınıf içerisinde öğretmenin tahtaya yazdıklarını defterlerine geçirmekte ya da öğretmenin söylediği notları tutmada zorlanırlar.
- El yazıları oldukça bozuktur ve okunması güçtür (Getman, 1985).

Çocuklarda disgrafi teşhisi konulurken çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Araştırmalara göre okul çağında bulunan çocukların %10-%34'lük kısmı el yazısı yeterliliğine sahip olmadıkları için yazıları okunaklı olmamaktadır. Bunun üzerine öğretmenleri ya da aileler çocukların disgrafi olduklarını ileri sürebilirler (Lerner, 1976). Yanlış bir tanı konmadan önce çocukların hal ve hareketleri doğru olarak izlenmek zorundadır. Yazma konusunda problem yaşayan öğrenciler sosyal ve psikolojik olaylarda da problem yaşayabilmektedirler (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Örnek olarak, çocuklar ailelerinin kendinden beklentilerini yerine getirememekte ya da sınıf içerisindeki görevlerini tam anlamıyla yapmakta zorlanabilirler. Yaşanılan bu probleme geniş bir açıyla yaklaşılmalı, çocukların gelişimi açısından önemli olan sosyolojik ve psikolojik unsurlar göz ardı edilmemelidir. Yazma güçlüğü çeken öğrencilerin sorunlarının üstesinden gelebilmesi ve gelişimleri açısından desteklemeleri oldukça önemlidir (Morgan, 988). Bu nedenle iki ana strateji belirlenmiştir. İlk strateji onların bu güç duruma ayak uydurması için benimsenmiş uyum stratejisidir. Uyum stratejisinde; öğrenmenin ve yazmanın çocuğun üzerinde oluşturduğu olumsuz etki giderilmeye çalışılmaktadır. Diğer strateji iyileştirmedir.

İyileştirme stratejisinde çocuğa en uygun öğrenme yöntemlerinin kullanılmasını içermektedir (Korkmaz, 2000).

Türkiye’de disgrafi yüzünden zorluk yaşayan öğrencilere uygulanan teknikler oldukça sınırlıdır. Bu tarz çalışmalar fizyoterapistler tarafından yürütülmektedir. Disgrafili öğrencilerin verilen terapiler sayesinde motor becerilerin güçlenmesi hedeflenmektedir. (Kurdoğlu, 2001).

Okul çağında disgrafi nedeniyle problem yaşayan öğrencilerin yaşadıkları problemler belirli ölçütlere göre değerlendirilmektedir. Bu ölçütler şöyledir;

- Okullarda çocuklara uygulanan testlerde çocukların yazma becerileri karşılaştırılır
- Öğrencinin akranları ile zeka seviyesi ve yaşı karşılaştırılarak sahip olduğu eğitim düzeyi ile yazma güçlüğü karşılaştırılır
- Öğrencinin yaşadığı problemin çocuğun öğrenim hayatını ve günlük hayatını ne derece de etkilediği önemli bir ölçüttür
- Çocuğun psikolojik ve sosyal sorunların yazma yeteneğinden ne derece az olduğunun belirlenmesi (Garfinkel, 1990).

Yukarıda belirlenmiş ölçütlere göre çocuğun yaşadığı problemin ne derece büyük olduğu ve hayatına ne derece etki ettiği anlaşılmaya çalışılır. Alınan sonuçlara göre çocuğun disgrafiden dolayı ne derece bir güçlük yaşadığı ve nasıl bir tedavi süreci olacağı belirlenir (Garfinkel, 1990).

2.2.4. Diskalkuli

Sayısal konularda öğrenme güçlüğüne kapsayan bir türdür. Çocuğun yanlış hesaplamalar yapması, sayısal ezberleme zorlukları yaşaması, birbirini tekrar eden yanlış hesaplamalar yapması diskalkuliye sahip çocuklarda gözlemlenen özellikler arasındadır. Sayısal konularda öğrenme güçlüğü yaşayan bireylerin yaşadığı problemlerin belirlenebilmesi için belirli ölçütler kullanılmıştır. Bu ölçütlere göre (Metin, 2012);

- Çocuklara sınıf içerisinde uygulanan testlerde, öğrencin yaşı zeka durumu ve aldığı eğitim göz önüne alınarak göstermiş olduğu uyumsuz sayısal becerisi;
- Öğrencinin yaşadığı problemin çocuğun sayısal yeterlilik gerektiren öğrenim hayatını ve günlük hayatını ne derece de etkilediği
- Öğrencinin sayısal yeterliliğinin, sosyolojik ve psikolojik sorunlarından daha fazla olması (Bailey ve ark, 2000).

Sayısal becerinin yetersizliğinden kaynaklanan bu güçlük, normal bir öğrencinin zekasına değil çocuğun matematik becerisine etki eden bir özgül öğrenme güçlüğüdür (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Çocuklarda diskalkulinin görülmesinin en büyük nedeni aileden gelen genetik özelliklerdir. Beyin fonksiyonlarında gerçekleşen sorunlardan kaynaklanmaktadır. Araştırmacılara göre, okullarda verilen eğitim düzeyi, kalitesi, çevresel faktörlerde bu problemin oluşmasına neden olsada en büyük etken ailesel ve beyin faktörüdür (Yorgancı, 2006). Çocuklarda diskalkulinin okul çağındaki çocuklarda görülme oranı %1'dir. Dünya da yapılan araştırmalara bakıldığında ise bu oran %3-6 oranında seyir etmektedir. Problemin cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında ise, diskalkulinin görülme oranı kızlarda erkeklere göre daha fazladır (MacKenzie, 2015).

2.2.5. Disleksi

Çocuğun okuma yaparken satırlar ve paragraflar arasında atlamalar yapması, ters okumalar ve anlatımlar yapması, sürekli heceleyerek okuma yapması disleksi'si olan çocuklarda sık gözlenen özelliklerden bir kaçıdır (Alexander, 2008). Disleksi diğer öğrenme güçlüğü tiplerine göre kendi içinde disidetik disleksi ve disfonik disleksi olmak üzere iki farklı gruba ayrılmaktadır (Vassaf, 2004). Disleksi problemi olan çocuklar sözcükleri tanıyamaz ve birleştiremez. Bu sorun belleklerinde harflerin depolanmamasından bu sebeplerde tanınmamasından kaynaklanmaktadır (George, 2015). Psikolojide, beyinsel temelli bir güçlük olarak nitelendirilir (Schiffman, 1972). Ortalama ve ortalamanın üzerinde zekası olan çocuklarda görülen okuma, verilen bilgileri işleme, söylenenleri not alırken güçlük çekme gibi problemleri tanımlayan bir terimdir diye daha geniş bir tanımda disleksi problemini daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır (Aleci, 2016). Disleksi hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde, okuma

güçlüğü'nün akademisyenler tarafından çok farklı şekilde tanımlandığı görülmektedir (Alexander, 2008). Çocuklarda görülen bu problem genel itibari ile algısal bir sorun olarak literatüre girmiş olsa da, bu problemin oluşmasının sebebini işitsel, görsel ve karma sebepler ile bütünleştiren araştırmacılar da bulunmaktadır (George, 2015). Algısal temelli yaklaşımı göstermek gerekirse;

a- Gelişimsel Disleksi: Gelişimsel disleksi de çocukta doğuştan gelen herhangi bir nörolojik bozukluk bulunmamaktadır. Yine de çocuk okumakta ve algılamakta güçlük çekmektedir (Moore and Mallinos, 2011). Bunun sebebi tamamen biyolojik nedenlerdir (MEB, 2014). Disleksinin çocuklarda görülmesinin tek nedeni nörolojik değil aynı zamanda kalıtsal faktörlerde olabilmektedir (Clauss, 2002).

b- Sonradan Edinilmiş Disleksi: Çocuk okumayı ve yazmayı öğrenmiş olsa da yaşadığı beyin hasarı çocukta disleksinin görülmesine neden olabilir (MEB, 2014). Bu tür disleksi problemi yaşayan çocuk da doğuştan olmasa da sonradan görülebilir (Vassaf, 2004). Sonradan edinilmiş disleksi de kendi içinde iki farklı şekilde sınıflandırılır. Bunlar yüzeysel ve fonolojik olarak görülen disleksilerdir.

Yüzeysel dislekside çocukların görsel hafızaları ve analiz yetenekleri oldukça zayıftır. Bu nedenle çocuklar kelimeleri ayırt edemezler ve tek heceleri karıştırırlar (Moore and Mallinos, 2011). Sonradan edinilmiş disleksi problemi yaşayan çocuklar kelimeleri ses bilgisine göre okumaya çalışırlar. Yani benzerliklerden o kelimeleri tanımaya çalışırlar. Çocuklar kendilerine göre sahte kelime üretebilirler. Bu sahte kelimelerde yanlış okumaya neden olmaktadır (Wehmeyer, 2016).

Fonolojik disleksi de ise çocukların kelime bilgisi iyi olduğu için, daha önceden öğrenmiş oldukları kelimeleri fonotik olarak tanırlar ve o kelimeleri düzgün okuyabilirler. Ancak karşılına tanımadıkları kelimeler çıktığında sesleri çıkaramazlar çünkü hafızaları dışındaki ses bilgilerini tanıma yetenekleri oldukça zayıftır (MacKenzie, 2015). ÖÖG üzerine çok fazla araştırma ve çalışma yapılmıştır. Bunun sebebi okul çağındaki çocukların neredeyse %10-20'sinin okuma sorunu

yaşamasıdır. Araştırmalardan elde edilen bu oran, okuma güçlüğü'nün oldukça yaygın olduğunu kanıtlamaktadır (MacKenzie, 2015). Okuma güçlüğü öğrencinin başarısını olumsuz olarak etkileyen önemli etmenlerden biridir. Okuma da zorluk yaşayan kişiler aynı zamanda konuşma konusunda da sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu sebeple bu güçlüğü'nün tanısı diğer problemlere göre nispeten daha kolay olabilmektedir. ÖÖG'li çocukların %80'inde okuma yani disleksi görülmektedir (Semerci, 2013). Disleksi okul çağlarında belirgin olarak kendini göstermektedir. Ancak anne babaların ve öğretmenlerin bu problem hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasından dolayı çocuklar tam olarak anlaşıl原因mamaktadır (Spielberger, 1973). Öğrencilerin okuyamama problemleri aileleri ve öğretmenleri tarafından tembellik gibi görülebilir. Okuma güçlüğü çeken çocuklarla arkadaşları dalga geçerek onların kendi içlerine kapanmasına neden olabilirler. Bu nedenlerden dolayı disleksi problemi hem aileler hem de öğretmenler tarafından ciddiye alınmalı, çocuklar dikkatli bir şekilde gözlemlenmelidirler. Yoksa bu sorun ileriki yaşlarda daha büyük problemlerin yaşanmasına neden olabilir (Yıldız, 2004).

2.3. Özgül Öğrenme Güçlüğü'nün Görülme Sıklığı

Öğrenme sıklığının araştırmalara yansıyan sonuçları okul öncesi ve okul çağı çocukları olmak üzere farklı şekillerde değerlendirilmiştir (Getman, 1985). Okul çağında öğrenme güçlüğü çeken çocukların tanılarının net olarak konması okul çağı öğrencilerine göre daha zor olmaktadır. Okul çağı çocuklarında öğrenme güçlüğü oranı %5-10 arasındadır. Yani bir sınıfta öğrenme güçlüğü çeken öğrenci sayısı 2 ile 4 olabilir. Erkek ile kız öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalara göre erkek öğrencilerde görülen öğrenme güçlüğü, kız öğrencilerde görülen öğrenme güçlüğüne göre 4 kat daha fazladır (Metin, 2012). Öğrenme güçlüğü'nün Türkiye de görülme sıklığı ise %8 ile 10 arasında olarak belirlenmiştir (Metin, 2012). Son yıllarda yapılan araştırma sonuçlarına göre, ülkemizde ÖÖG sorunu yaşayan çocukların oranları yıllar geçtikçe artmaktadır. 2006 yılında 54.309 kişi ÖÖG sorunu yaşarken bu sayı 2010 yılında 74.425'e ulaşmıştır. Günümüzde ise bu sayı 80 bine yaklaşmak üzeredir (Doksat, 2015).

ABD Eğitim Bakanlığı'nın istatistiklerine okula giden çocukların %5 ile %15 arasında ÖÖG görülmektedir. 28 ülkeden alınan 2012 yılı istatistiklerine bakıldığında okuma bozukluğu Çin'de ve Japonya'da %1 ile en düşük, %33 ile Venezuela'da en yüksek oranda görülmektedir. ABD'de %20 ve daha çok oranda çocuk okumayı öğrenme becerisinde zorluk çekmektedir (Doğan, 2012).

2.4. ÖÖG'nin Erken Çocukluk Dönemindeki Belirtileri

ÖÖG 'li çocuklarda çoğunlukla bıkkın ve bezgin tavırlar gözlemlenir. Çocuklar kendilerini başarısız hissederler (Alegöz ve Bala, 2013). Bu durumda onların sosyal ortamdan soyutlanmalarına neden olur. Sosyal ortamdan soyutlanan çocuklar dikkat çekmek için saldırgan tavırlar sergileyebilirler (Aras ve Arkadaşları, 2007). Çevresindekilere karşı çıkmak, kavga etme onlara kendilerini kabul ettirme onların tarzları olmaya başlayabilir. Bu tarz tavırlar sergileyen çocuklar aileleri tarafından iyi takip edilmelidir. Bu tutumlar öğrenme güçlüğü çeken çocukların karakteristik özellikleridir.

Çocuklar akranları arasında kendilerini başarısız ve yetersiz hissettikleri için kendilerine duydukları inanç ve güven zamanla yıkılmaya başlayabilir (Nabuzoka, 2003). Bu sebepten dolayı çocuğun yaşadığı problem sadece okul çevresinde olmaktan çıkıp sosyal çevresinde de boy göstermeye başlayabilir. ÖÖG'li çocuklar çevresindekilere algılamakta ve yorumlamakta güçlük çektikleri için sosyal ilişkiler konusunda başarılı değildirler. Kendilerini yalnız ve dışlanmış hissederler (Armstrong, 2016). Bu hislerin çocuktan silinmesi için profesyonel destek alınması şarttır (Aras ve Arkadaşları, 2007). Akranları ile karşılaştırıldığında daha geri de oldukları belirgin bir şekilde ortada olan bu çocukların, zekasal açıdan geri oldukları düşünülür. Arkadaşları tarafından alay konusu olurlar. Kendilerini doğru olarak ifade edemeyen çocukların davranışları genellikle agresiftir (Corkery, 1991).

ÖÖG'li çocuklarda diğer bir belirgin belirtide hayal güçlerinin oldukça gelişmiş olmasıdır. Hayal dünyasında yaşarlarda denilebilir (Alexander, 2008). Meraklı ve çevresinde gelişen olaylara karşı oldukça ilgilidirler. Bazı çocuklarda ise hiperaktivite görülür (Ahola ve Honkonen, 2008). Çocuklar dikkatlerini belirli bir noktada

toplayamazlar (Kempe and Gustafson, 2011). Bir konuya karşı ilgilerini çok çabuk kaybederler. Bu özellikleri madde madde açıklamak gerekirse ÖÖG'nin erken çocukluk dönemi belirtileri şöyle sıralanabilir

- Hem görsel hem de işitsel algılamada sıkıntı yaşama,
- Görsel ve işitsel etkinliklerde yetersiz olma,
- Görsel işaretleri yorumlamakta sıkıntı yaşama,
- Konuşmada telaffuz sorunu yaşama,
- Dil gelişiminde gecikme gösterme,
- Karmaşık cümleleri idrak etmede ve yorumlamada güçlük çekme,
- Ardı ardına söylenen kelimelerin sıra takibini yapmakta zorluk yaşama,
- Cümlelerde ki uyaklı sözcükleri bulmada ve sıralamada sıkıntı yaşama,
- Sağ-sol gibi yönelim becerilerinin gelişiminde zorlanma,
- Hikaye dinlemede ve anlatımında ilgisiz davranma (Kempe and Gustafson, 2011).

2.5. Öğrenme Güçlüğü Oluşmasındaki Risk Faktörleri

Daha öncede ifade edildiği gibi çocuklar, yüksek ya da normal seviyede zekaya sahip olsalar bile buna rağmen öğrenme zorluğu yaşayabilmektedirler (Nabuzoka, 2003). Özgül öğrenme güçlüğü işitme, görme, heyecan yaşama gibi zihinsel kapasitenin bozukluğu anlamına gelmemektedir (Kempe ve Gustafson, 2011). Öğrenme güçlüğü için risk yaratan durumlar üç farklı dönemde incelenebilir. Bir sonraki bölüm bu süreçlere odaklanmaktadır.

Doğum Öncesi: Çocukların özgül öğrenme güçlüğü yaşamalarında doğum öncesi yaşanan durumlardır. (Ağargün ve Besiroğlu, 2005). Annenin geçirdiği enfeksiyonlar, yetersiz ve dengesiz beslenme, vitamin eksikliği, ilaç kullanma ve alerjik reaksiyonlar şeklinde tanımlanmaktadır. (Kempe and Gustafson, 2011). Annenin gebelik döneminde beslenme alışkanlığı, geçirdiği hastalıklar ve kullandığı ilaçlar biyolojik olarak çocuğun yapısına da etki etmekte ve bu nedenle dikkatsiz davranışlar olumsuz olarak çocuğun hayatına yansiyabilmektedir. Hamilelik döneminde yetersiz beslenen

ve yetersiz vitamin alan bir annenin bebeğinin fizyolojik gelişiminde sorunlar olabileceği gibi, çocuğun öğrenme güçlüğü yaşama yüzdesi istatistiki olarak artmaktadır (Wehmeyer, 2016).

Doğum Sırası: Özgül öğrenme güçlüğüne etki eden faktörlerden biri de doğum sırasında yaşanan durumlardır. Zorlu ve uzun süreli doğum, plasenta ve göbek kordonu anormalliği, beyin hasarı, doğumda kullanılan doğum aletlerin verdiği zararlar olarak tanımlanmaktadır (Wehmeyer, 2016). Annenin zorlu ve sancılı bir doğum geçirmesi, bebeğin doğumu esnasında başta beyin olmak üzere vücudunun belli bölgelerinde fazla kasılmalar ve basınçlar hissetmesi, doğumu gerçekleştiren doktorlar ve yardımcı hemşirelerin doğum aşamasındaki rolü son derece önemlidir (Doğru, 2000). Kullanılan yanlış bir alet, henüz göbek kesilmeden yapılan yanlış bir hareketle annenin gereğinden fazla acı çekmesi gibi durumlar doğrudan bebeği de etkilemektedir. Bu gibi durumlarda çocuklar özgül öğrenme güçlüğü çekebilmektedirler (Frank, 2017).

Doğum Sonrası: Doğum öncesi süreçler kadar doğum sonrası süreçlerde bir o kadar önemlidir. Doğumun ardından tekrar nefes alıp vermeye başlayıncaya kadar geçen zamanın uzunluğu, tümör, başa hızlı darbe, erken yaşta ateşli hastalık geçirme olarak sınıflandırılmaktadır (Armstrong, 2016). Zaman zaman özgül öğrenme güçlüğü olan çocuklarda doğumdan sonraki süreçte yaşadıkları etmenlerde ÖÖG'ye neden olabilmektedir (Alegöz ve Bala, 2013). Doğumdan sonra bebeğin şiddetli veya uzun süren ateşli bir hastalık geçirmesi, nörolojik olarak etkisi altında kalacak bir rahatsızlık geçirmesi, bilinci ve davranışı etkileyecek kadar sert bir darbe almaları özgül öğrenme güçlüğü sorunlarına neden olabilmektedir. Bu nedenle en az doğum öncesi kadar sonrası da bir o kadar önemlidir (George, 2015).

ÖÖG için sorun teşkil eden diğer etkenler ise kalıtsal bozukluklar, nörolojik fonksiyonlardaki bozukluk ve hemisferler arası iletişim sorunlarıdır. Bu etkenler aşağıda açıklanmaktadır.

Kalıtsal Bozukluklar: Kan uyuşmazlığı başta olmak üzere ailede ÖÖG bozukluğu olan daha başka kişilerinde olması olarak sınıflandırılmaktadır (Sak, 2017). Doğum öncesi ve doğum sonrası yaşanan ve ÖÖG'ye etki eden nedenler arasında aileden gelen

genetik kalıtsal sorunlarda yer almaktadır. Anne ve baba arasında kan uyuşmazlığının olması, anne veya baba da özgül öğrenme güçlüğü var ise aynı güçlüğü çocukta da olma ihtimali yüksektir (Beaton, 2016).

Nörolojik Fonksiyonlardaki Bozukluklar: Günümüzde etiyoloji dair yapılan araştırmalarda nörolojik muayene, FMRI ve EEG çalışmalarının uygulanmaya başlamasıyla ÖÖG nörolojik bir kavram olmuştur. Giriş (input) aşaması, gelen bilgilerin, uyarıların duyu organlarından beyine girmesi, algılanmasıdır (Bailey, 2000). Bu aşamadaki bozukluklar görsel, işitsel, mekânsal, dokunsal algı bozukluklarına yol açabilir. İşlem (entegrasyon) aşaması, gelen bilgilerin kaydedilmesi, organize edilmesi, anlaşılması ve işleme konulup yorumlanmasıdır. Bu aşamada sıraya koyma, soyutlama ve organizasyon gerçekleşir (Nabuzoka, 2003). Öğrenme bozukluğunda bunlardan birinde ya da tümünde bozukluk söz konusudur (Armstrong, 2016). Çıkış (output) aşaması beynin bilgiyi mesaj olarak hücrelere, kaslara dil ya da motor etkinlik alanlarına gönderme sürecidir (Rutter and Yule, 1975). Öğrenme güçlüğü olan birey, dil alanında kendini ifade ederken, okurken, motor alanda yazı yazarken, ip atlarken, bisiklete binerken güçlük yaşarlar (Alecı, 2016).

Hemisferler Arası İletişim Sorunları: Bugüne kadar yapılmış olan araştırmalar ÖÖG' yi, sol serebral dil fonksiyonlarında bozukluk şeklinde belirtmektedir. Okuma ve yazma edinimi içinde sağ hemisfer önem taşımaktadır (Armstrong, 2016). Paul Broca'nın 19. yüzyılın ikinci yarısındaki çalışmaları sonucunda sol hemisferin dil becerileri için baskın olduğu kabul edilmeye başlanmıştır (Jackson, 1998). Sonraki yıllarda sol hemisferin bilişsel işlevler için baskın olduğuna, sağ hemisferin ise sadece algısal, motor belki zihinsel işlemlerden sorumlu olduğuna inanılmaktaydı. Hughlings Jackson 1865 yılında daha çok dilin duygusal sözceler gibi dilin otomatik yönleri ile ilgili olarak sağ hemisferin dilsel performansa katkısının olduğunu ilk dikkat çeken kişi olmuştur. Hughlings Jackson 1865 yılında alginın sağ hemisferde yerleşmiş olabileceği olasılığı üzerinde durmuştur (Jackson, 1998). 11 yıl sonra Jackson sağ posterior lobun görsel ideasyon ve düşünce için baskın olduğunu savunmuştur. Ancak ilk veriler 1930'larda görsel-uzaysal yeteneklerde sağ hemisferin özelleşmiş rolleri olduğu yönündedir. Şimdilerde sağ hemisfer lezyonu olan bireylerde oryantasyon ve

farkındalık bozuklukları, hemispatial dikkatsizlik ya da ihmal, çeşitli agnoziler ve bireyin kendi vücudundan doğrudan bilgi alamadığı bilinmektedir (Jackson, 1998).

Çoğunlukla ÖÖG bozukluğu 1. derecede akraba evliliği olan kişilerin çocuklarında daha sık görülmektedir. ÖÖG bozukluğunun tam olarak nedenleri bilinmemektedir ve genellikle fötal alkol sendromu, kurşun zehirlenmesi ayrıca X sendromu sorunu yaşayan kişilerde olduğu belirtilmektedir (Yıldız, 2004).

ÖÖG olan çocuklarda genellikle normal zekaya sahip olunmasına rağmen, zekalarında eksiklik ya da tembel oldukları düşüncesine varılır (Armstrong, 2016). Bu düşünceyle de toplumda horlanıp, dışlanmaktadırlar (Kavale, 2001). Zeka düzeyleri normal olduğundan okumada, yazmada, öğrenmede çektikleri güçlüklerin ve toplumda kendilerine gösterilen davranışların farkında olduklarından çeşitli ruhsal sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Soderstrom ve Gillberg, 2003). ÖÖG bozukluğu olan çocuklar, arkadaşları tarafından horlanan, alay edilen, dışlanan kişi olduklarından bir takım ruhsal problemler ve davranış uyum problemi yaşarlar. Bu nedenle okulu bırakabilmektedirler (Mallinos, 2011).

Durumun erken teşhis edilmesi ve onlar için uygun olan bir eğitime alınmaları gereklidir. Öğrenme bozukluğu yapan görme, duyma problemi, hiperaktivite bozukluğu, dikkat eksikliği, ailesel koşullar, metabolik bir takım rahatsızlıklar, okul ortamı, zeka düzeyi vb. bozukluklar çocuklarda öğrenme yetersizliğine neden olabilmektedir (Kavale, 2001). Çocukta belirtilen bu sorunlar varsa araştırılmalı ya da bir uzmandan destek alınmalıdır (Armstrong, 2016).

Çocuklarına bu tanı konduysa, anne ve babaya öncelikle konu hakkında yeterli bilgi verilmeli ve ne yapmaları gerektiği hakkında yönlendirilmelidirler. Çocuğun eksik olduğu alanlara ve zeka durumuna göre özel ve bireysel eğitim verilmelidir (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Bu sorunu yaşayan çocukların özel eğitim sınıfları ve öğretmenlerinin olması gerekirken ülkemizde bu çocuklar normal sınıf ortamında eğitim almaktadırlar (Özusta, 1995). Çocuk sınıf ortamında diğer çocuklarla eğitim alacaksa sınıf öğretmenin de bu sorun konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerekir. Konu hakkında öğretmenin ne yapacağını ve nasıl davranması gerektiğini bilmesi

çocuğun sınıfta öğrenmesini arttırabileceği gibi, okul ortamında yaşayacağı çoğu sorununda giderilmesine destek sağlayabilir (Özusta, 1995).

2.6. Öğrenme Güçlüğüde Tanı Süreci

Öğrenme güçlüğü çeken çocuklara tanı net olarak formal öğrenim hayatlarına başladıkları zaman konulabilmektedir (Furlong, 1984). Öğrenme güçlüğü daha çok okuma, yazma ve bilişsel algılamada güçlüklerden kaynaklandığı için fark edilmesi daha önceki dönemlerde daha güç olmaktadır. Eğer çocuk okuma ve yazma dışında konuşma yetilerinde de problem yaşıyorsa, çocuk da bulunan bu problemler aile tarafından fark edilebilir. Ancak diğer problemlerin fark edilmesi okul çağlarında mümkün olmaktadır (Kurdoğlu ve Erden, 2003). Çocukta bulunan okuma ve yazmaya yönelik problemin ailesi tarafından anlaşılması bu sebeple geç olabilir.

ÖÖG eğitiminde ilk belirleme çocuğu dışarıdan gözlemleyerek yapılır. Görüşme, gözlem, ölçüt bağımlı ölçme aracı, kontrol listesi gibi değerlendirme araçları kullanılır. Müdahalede tarama değerlendirme, sürecin ilk adımı olarak belirtilmektedir. Geniş kapsama sahip olan tarama, öğrencilerin tamamını içerisine alır (Armstrong, 2016). Bu süreçte hangi öğrencilerin özel eğitime ve ilgili hizmetlere ihtiyacının olduğu, hangilerinin engelli olduğunun saptanması için tarama sonrasında devreye giren gönderme öncesi süreç bazı çocukları seçip daha az öğrenciyi kapsayarak konuda karar verme aşamasını kolaylaştırır (Armstrong, 2016). Öğrenciyi ayrıntılı şekilde değerlendirmek amacıyla Rehberlik Araştırma Merkezlerine göndermeden önce, öğretmenler tarafından uygulanan ve ÖÖG yaşayan öğrencilerin genel eğitim sınıflarına katılımını amaçlayan planlı ve sistematik çaba gönderme öncesi süreç olarak ifade edilir (Armstrong, 2016). Gelişimsel gecikmelerin saptanması, erken müdahale eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması eğitsel değerlendirme ve tanılama aşamasının daha sağlıklı işlemesi için gönderme öncesi süreç oldukça önem taşımaktadır. Belirli süre içerisinde yapılan bütün uyarlamalara rağmen çocuk uygulanan eğitimin hiçbir faydasını alamadıysa değerlendirme süreci başlatılır ve devam edilip edilmeyeceğine karar verilir (Kurdoğlu ve Erden, 2003).

Okul öncesi dönemde çocuğa öğrenme güçlüğü teşhisinin konmasında aileler önemli rol oynarlar. Bu nedenle ailenin bilinçli olması, gözlem yaptığında zaman kaybetmeden uzmana gitmesi önemlidir (Özusta, 1995).

Yapılan araştırmalara göre erken çocukluk döneminde özgül öğrenme güçlüğü'nün göstergeleri dokunsal, görsel, işitsel süreçlerde ve motor ile denge kontrolünde var olduğu bildirilen kusurlar ile doludur (Bender, 2005). Okul öncesinde öğrenme güçlüğü'nü gösteren sorunlar 5 farklı bölümle oluşmaktadır. Bunlar; 1-Görsel Bellek Problemleri, 2-İşitsel Bellek Problemleri, 3-Motor Koordinasyon Problemleri, 4-Dil Problemleri, 5-Oryantasyon Problemleri'dir (Armstrong, 2016). Eğer aileler çocuğun geçirdiği bu süreçlere gerekli özeni gösterebilirlerse, ÖÖG çeken çocukların problemleri erken olarak tespit edilebilir (Kavale, 2001). Okul öncesi dönemde öğrenme güçlüğü'nü gösteren sorunlar aşağıdaki gibidir;

Görsel Bellek Problemleri: Öğrenme güçlüğü çeken bir çocuk görsel ayırıştırma sorunları yaşıyorsa bu durum görsel bellek sorunu olarak adlandırılır (Yıldız, 2004). Bu zorluğu çeken çocuklar figürleri ve görselleri ayırt etmekte oldukça zorlanırlar. Derinlik ve uzaklık algıları bu nedenle oldukça zayıftır (Demonet ve ark, 2004). Ayrıca bu zorluğu yaşayan çocuklar çizim geometrik şekilleri algılama ve çizme sorunları da yaşarlar.

İşitsel Bellek Problemleri: Bu problemleri yaşayan çocukların yaşadıkları zorluklar decoding yani çözümlenme ve fonolojik farkındalık olarak kapsamlandırılır. Bu sorunları yaşayan çocuklarda sözcük isimlendirmede ve bulmada zorluklar, sözcük dağarcığının yetersiz olması, basit sözcükleri birbirleriyle karıştırmak ve harfleri karıştırmak gibi alanlarda yaşanan zorluklar olarak belirtilmiştir (Rutter and Yule, 1975). Bu zorlukları yaşayan çocukların davranışlarına örnek vermek gerekirse; mavi'ye mami, sifon'a fison deme gibi telafuzlar örnek verilebilir (Armstrong, 2016).

Motor Koordinasyon Problemleri: Motor koordinasyonu sorunu yaşayan çocuklarda genellikle el, kol ve göz koordinasyon zayıftır. Düğme ilikleme, ayakkabı bağlama, makas kullanımı, kaşık ve çatal kullanımında zorlukların olması, çizim isteksizliği ve kalemi yanlış tutma gibi vakalar motor koordinasyon problemi olarak sınıflandırılmaktadır (Bender, 2005).

Dil Problemleri: Dil problemleri, sentaks güçlükleri yani dilin gramer yapısına göre kelimeleri sıralama ve cümle kurma sorunu olarak adlandırılmaktadır (Bender, 2014). Bu zorluğu yaşaya çocuklar kendilerini ifade etmekte zorlanırlar. Sorunun temelinde inildiğinde çocuğun konuşmaya geç başlaması, anne ve babanın çocuğun gelişim döneminde çocuk ile az iletişim kurmaları sentaks güçlüğü yaşanmasına etki etmektedir (Bender, 2005). Bir çocuğun konuşma ve kendini ifade etmekte zorluk yaşaması aynı zamanda bir diskleksi habercisidir. Dolayısıyla erken diskleksi tanısı için konuşma ve ifade zorluğu yaşandığı fark edildiğinde uzmana başvurulmalıdır. Genellikle dil becerisi gelişmemiş çocuklarda prognoz zayıflığı vardır. Erken dönemde fark edilen konuşma ve kendini ifade edememe sorunu ilerleyen zamanlarda okuma problemlerinin yaşanmaması içinde hızlıca önlem alma mesajı verir. Bu tür sorunları yaşan çocuklarda geç tanı ve teşhis olduğunda okul döneminde okuma sorunlar başlamaktadır.

Oryantasyon Problemleri: Özgül öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklarda ip atlama, top yakalama, yön bulma, sağ-sol yön karışıklığı yaşama, ayakkabıları ters giyme, ön-arka kavramlarında zorluklar ve kitabı ters tutma gibi durumlar söz konusu ise bu güçlükler oryantasyon problemleri olarak sınıflandırılır (Demonet ve ark, 2004).

Gelişimsel gecikmelerin saptanması, erken müdahale eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması eğitsel değerlendirme ve tanılama aşamasının daha sağlıklı işleme için gönderme öncesi süreç oldukça önem taşımaktadır. Belirli süre içerisinde yapılan bütün uyarlamalara rağmen çocuk uygulanan eğitimin hiçbir faydasını alamadıysa değerlendirme süreci başlatılır ve devam edilip edilmeyeceğine karar verilir (Maraşlı, 2003).

ÖÖG olan çocuklarda erken tespit zordur. Çünkü ÖÖG, genellikle çocuklar formal okul çağına geldiklerinde arka arkaya başarısızlıklar yaşadıklarında fark edilirler. Bu nedenle erken tanıyla tedavisi mümkün olabilir (Bender, 2014). Okul öncesi dönemde ya da anaokulu öğretmenleri tarafından çocukta belirgin olan bozuklukların iyi gözlenmesi tedavi sürecine yardımcı olabilir (Armstrong, 2016). Çocuk okulda öğrenme güçlüğü çekiyorsa öğretmenin çok iyi gözlemlemesi ve davranışlarını kayıt altına alması gereklidir. Sınıf içerisinde çocuktaki bozukluk

sorununa yönelik düzenlemeler yaparak destek vermelidir. Anaokulu öğretmeni eğitim verirken çocuğun zorluk çekmeyeceği şekilde programlar hazırlamalıdır (McNulty, 2003).

ÖÖG yaşayan çocukların sorunlarını gidermek için gerçekleştirilen programlar, yeniden eğitim olarakta belirtilebilir (Fortier ve Wanlass, 1984). Dikkat, algılama, öğrenme, problem çözme, sosyal ilişkiler, irade becerilerinin gelişimi ve iletişiminin geliştirilmesinde kullanılan metakognitif bir yaklaşımla tedavisi gerçekleştirilebilir. Anne ve babanın çocuğunun 4-5 yaşına kadar okuma ve yazmada hazırlık becerilerinde güçlük çekip çekmediğini gözlemlemesi gerekir. Bu konuda ailenin bilinçli davranması, okuma güçlüğünde erken tanının konmasını kolaylaştırır (Alegöz ve Bala, 2013).

Thomson ve Hogan'ın 2009 yılında yapmış oldukları, "Okumanın Erken Tanısında Gelişmeler" adlı araştırmalarında, çocukta erken fark edilen bu bozukluğun erken müdahaleyi getireceği ifade edilmektedir (Cüceloğlu, 2010). Aileler, çocuktaki okuma bozukluğu tanısını 1-3 sınıflarında koyup tedavi ettirirlerse okumada ve anlamada daha becerikli olacaklarını ama okumada güçlük çeken öğrencinin daha geç sınıflarda tanılması yapılırsa sonraki dönemlere de etki edecek şekilde zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

Okuma güçlüğünün tespit edilmesinde Thomson, öğrencinin söylenen cümleyi tekrar etme, zaman yönetimi, çocukluk döneminde anne eğitimi gibi çeşitli etkenlerin bozukluğun tespit edilmesinde yardımcı olacağını açıklamıştır (Alegöz ve Bala, 2013).

Fonolojik farkındalık eğitiminin etkileri konulu çalışma yapan Schneider ve arkadaşları, anaokuluna giden birçok çocukta bu eğitimin uzun vadede etkilerini bulmuş ve hazırlanan bu programın uygulanmasıyla ÖÖG riskinin en düşük seviyelere düşürüldüğünü belirtmiştir (Cüceloğlu, 2010). ÖÖG riski taşıyan 4-5 yaş grubu çocuklar için uygulanan Erken Müdahale Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi konulu çalışma gerçekleştiren Doğan ise, anaokuluna kayıtlı 130 öğrencinin velilerine aile bilgi formu doldurtup bu güçlüğü çeken çocukları belirlemiştir (Sak, 2017). Bu 68 öğrenciye çeşitli testler uygulanmış ve uzman görüşünde Erken Müdahale Eğitim

Programı hazırlanmıştır. ÖÖG çeken bu çocuklara haftanın 4 günü ikişer saatlik sınıf programı ve kişiselleştirilmiş eğitim programları verilmiştir (Doğru, 2000).

Bu programın bileşenleri şu şekildedir;

Kephart Eğitim Programı: İnce motor, kaba motor, işitsel motor uyum, görsel algı, beden imajını geliştiremeyen vb. öğrenenim bozukluğu olan çocuklarda önemli bir yaklaşım biçimidir (Corkery, 1991). Programda, duyu motor, göz motor, şekil algısı ve kara tahta çalışmaları gibi faaliyetler bulunmaktadır. Yön izleme, kopya etme, el-göz koordinasyonu ve orta hattı takip etme gibi etkinlikler kara tahta çalışmalarında gerçekleştirilir (Barlow ve ark, 2006).

Getman Eğitim Programı: Bu programda, denge, el-göz koordinasyonu, genel koordinasyon, şekil tanıma, görsel hafıza ve göz hareket egzersizleri bulunmaktadır (Nabuzoka, 2003).

Frostig Görsel Algı Eğitim Programı: Görsel algıya önem veren diğer programda Frostig görsel algı eğitimidir. Programda ilk olarak çocuklar dinlenir sonrasında görsel ve işitsel algılar faaliyete geçirilir. Eğitim çocuklara oyun şeklinde verilir (Barlow ve ark, 2006). Programın içerisindeki etkinlikler; şekil-zemin ayrımı, göz-motor koordinasyonu, mekan konum algısı, mekan ilişkilerinin algısı, şekil sabitliği gibi alanlar şeklinde belirtilmektedir (Doğan, 2009). Kinestetik, görsel, duyuşal duyulara dayanan pedagojik yaklaşımlı bir program şeklidir. ÖÖG olan çocuklarda duyu bütünlemesine dayalı olarak uygulanan çalışmalardır ve programı genellikle erken müdahale servisleri uygulamaktadır (Aras ve Arkadaşları, 2007). Denge, dokunma ve işitsel duyuların eğitimi duyu bütünlemesi tedavisi bu programa dayalıdır.

2.7. Tanı Sürecinde Yaşanan Güçlükler ve Problemler

Öğrenme güçlüğü tanısında en çok yaşanan güçlüklerden birisi çocuğun davranışlarının yanlış yorumlanmasıdır. Okul öncesi dönemde tamamen ailenin sorumluluğunda olan çocuğun istemsiz davranışları, aile tarafından yanlış anlaşılabilir (Kempe ve Gustafson, 2011). Örneğin çocuk anne ve babanın

söylediği komutları tam algılayamıyor ya da basit bilişsel gereklilikleri yerine getiremiyorsa; zekasal olarak çocuğun geri olduğu düşünülür (Bailey ve ark, 2000). Oysaki özgül öğrenme güçlüğündeki problem zeka geriliğinden kaynaklanmamaktadır. Ailenin konu hakkında bilinçli olmaması çocuğun daha fazla psikolojik problem yaşamasına neden olabilir (Kempe ve Gustafson, 2011).

ÖÖG’li çocukların okul döneminde yaşadıkları güçlüklerin sebepleri de hem çevrelerinden hem de öğretmenlerinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenler ÖÖG hakkında yeterli bilgi ve birikime sahip değildirler. Öğretmenlerin sorumlulukları çok fazla olduğu için sınıf ortamında ÖÖG’li çocuğun davranışlarını doğru olarak analiz edilemeyebilir. Okuma, yazma ya da sayısal anlamda problem yaşayan öğrencilerini tembel ya da ilgisiz olarak değerlendirebilirler. Altında yatan nedenleri tam olarak sorgulamayabilirler (Mallinos, 2011).

2.8. Erken Tanının Önemi

ÖÖG’si olan çocuklara erken tanı konulabilmesi için ailelerin rolü oldukça önemlidir. Çocuklar okul öncesi dönemde ailesi ile zaman geçirmektedir. Bu dönemde aile bireylerinin çocukta fark edecekleri veya gözlemleyecekleri tutum ve davranışların ÖÖG’nin erken tespit edilmesinde rolü büyük olacaktır (Kempe ve Gustafson, 2011). Okul öncesi dönemde ÖÖG fark edilmediğinde eğitim ve öğretim hayatına başlayan çocuk için öğretmenler ÖÖG’nin fark edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Çocukta farklılıkları gözlemleyebilen öğretmenler, sınıf ilerlemesi olmadan erken ÖÖG tespiti etki edebilmektedirler

Konu hakkındaki araştırmalar sonucunda, bozukluk riski olan çocukların okul çağından önceki dönemde belirlenebildiği ve duruma uygun müdahale programları uygulandığında riskin azaldığı belirtilmiştir (Mallinos, 2011). Çocuk için uygulanan bu müdahale programları, genel gelişim seviyelerini yükseltmeye yönelik bir takım motor becerilerinde, sosyal ve ifade edici dil becerilerinde, dikkat, erken okuma-yazma becerilerinin geliştirilmesinde ve ileriki okul dönemlerinde gerekli olacak beceriler kazanmasında sağlam temeller atması için destek sağlar (Razon, 1976).

2.9. Özgül Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Özellikleri

ÖÖG genellikle çocuk okula başladığı yıllarda kendini daha net olarak göstermeye başlar. Aslında özgül öğrenme güçlüğünün belirtileri kendisini çocuğun okul öncesi döneminde de göstermeye başlasa da aileler tarafından çocuğun göstermiş olduğu davranışlar tam olarak analiz edilip tanı konulamaz (Armstrong, 2016).

Öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranış ve kişilik özellikleri benzerlik gösterebilmektedir. Örneklendirmek gerekirse bu özellikler akademik, zeka, dil ve bilgiyi işlemede görülen zorluklar, genetik özelliklerden kaynaklanan sorunlar gibi kendi içlerinde ayrılabilir (George, 2015). ÖÖG çeken çocuk okul döneminde akademik anlamda okumada, yazmada, sayısal işlemler ve sınıflandırılmayan alanlarda zorluk yaşamaya başlar (Kurdoğlu, 2001). Problem yaşayan çocuklar okumada güçlük yaşarlar. Onlar için harfleri ayırt etmek ve kelimeleri anlamlandırmak oldukça güçtür. Görsel hafızaları daha düşük olduğu için p, b, d, g gibi harfleri ayırt edemezler. Okurken kelimeleri atlarlar, aynı kelime üzerinde sürekli tekrar ederler ya da kendilerinden bazı eklemelerde bulunurlar. Kelimeleri ve bazı sayıları ters okuyabilirler. Yazı yazmada ise akranlarına göre oldukça geri kalmışlardır (Demonet ve ark, 2004). Öğretmenin yazdıklarını ya da söylediklerini deftere kopya etmek konusunda sıkıntı yaşarlar. Sözcükleri tam ayırt edemedikleri için bilgiyi işleyemeyen bu çocuklar, kendilerine söylenen ya da başka yerde söylenen kelimeleri tam olarak ayırt edemezler ve bu bilgileri yazıya dökemezler (Korkmaz, 2000).

Bilişsel yetenekleri tam anlamıyla gelişmeyen ÖÖG’li çocuklar okuldaki sayısal derslerinde de problem yaşarlar. Sayıların analizi ya da şekillerin tam olarak kavranması bu problemi yaşayan çocuklar için oldukça güç olmaktadır (Vassaf, 2004). Onlar için sayıları toplama, çıkarma, analiz etme ya da değer verme gibi kavramlar oldukça üst seviye gözükmektedir. Bu çocukların akademik anlamda gösterdikleri özellikler farklı alanlarda olsa bile benzer niteliktedir (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Çocuk ister okuma anlamında isterse sayısal anlamda sorun yaşıyor olsa da eğer çocuk ÖÖG’li ise gösterilen davranışlar ve yaşanan sorunlar benzer niteliktedir (McNulty, 2003).

ÖÖG’li çocukların göstermiş oldukları belirtiler bazen yanlış olarak yorumlanabilir. Bu çocuklar okumada ya da diğer alanlarda problem yaşıyor olsalar da zihinsel olarak herhangi bir gerilik söz konusu değildir (Schiffman, 1972). Bu rahatsızlık nörolojik bazı problemlere dayanıyor olsa da çocukta herhangi bir zeka geriliği söz konusu değildir. Hatta ÖÖG’li çocuklarda bazen ileri zekâlık da söz konusu olabilmektedir (Vassaf, 2004). Bilimsel açıdan zeka ile ilgisi araştırıldığında çocukların sembolleri anlamlandırılan, görsel ve dil ile ilgili kısımdan sorumlu olan beynin sol lobu diğer bireylerdekinden daha az aktif olarak çalışması araştırma sonucu olarak ortaya çıkar. Bu yüzden bu bireylerin davranışları zeka geriliği ile ilişkilendirilir. Bu ilişkilendirme ise doğru değildir (Lönnqvist, 2008).

ÖÖG’li bireylerin dil ve bilgiyi işleme açısından göstermiş oldukları belirtilere bakıldığında ise, bu kısımda da farklı aşamalar literatürlere konu olmuştur. Bilgiyi işleme süreci ana temel aşamadan meydana gelmektedir. Bilgi alınır (giriş), beyinde işleme tabii tutulur (işlem), ana bellekte depolanır ve çıktı olarak açığa çıkar (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Ancak ÖÖG problemi yaşayanlarda bilgiyi karşıdan alsa da onu işlemede, kaydetmede ve çıktı olarak sunmada problemler yaşandığı gözlemlenir. Normal bireyler için sıradan olan bazı işlemler problem yaşayan bireyler için yapılması zor bir hale gelir. Birbirini takip eden kavramların akılda tutularak söylenmesi bu bireyler için oldukça güçtür (McNulty, 2003). Örneğin harflerin sırasıyla söylenmesi, birbirini takip eden günlerin söylenemeyip karıştırılması problem yaşayan bireylerde en çok rastlanan belirtilerden sadece bir kaçıdır. Bilgi işleme sırasında bellek depolama yapamadığından dolayı ÖÖG’li bireyler bu işlemi karıştırıp söyleyemezler (Rutter ve Yule, 1975). Yani bilgi tekrar kullanılmak üzere depolanmaz. Bilgiyi işleme aşamasındaki sorunlar sadece bireyin okuma-yazmadaki kısımlarına etki etmez aynı zamanda motor becerilerine de etki eder. Diğer çocuklar için kolay olan motor becerileri, sorun yaşayan çocuklar için oldukça güçtür. Bisiklete binmek, ip atlamak, el kol koordinasyonu gereken işlerde başarılı olmak oldukça güçtür (Cüceloğlu, 2010).

ÖÖG’li çocuklar bir işe yoğunlaşmış ise kendilerine gelen bir komutu ya da yönergeyi algılayamayabilirler. Televizyon seyrettikleri anda telefon çalıyorsa televizyonu dinledikleri için telefon sesini duymaya bilirler. Karşıdakilerin yönergeleri

ya da komutlarını anlamlandırmak onlar için oldukça zor olabilir. Karşıdakini dinlemiyormuş izlenimi yaratabilirler (Barlow ve ark, 2006).

Algısal anlamda da yaşadıkları problemler bu çocuklarda görülen özelliklerin içerisinde. Algı kavramı tam olarak bulunmaz (Rutter ve Yule, 1975). Görsel, dokunma olarak, mekânsal, vücudun kontrolü, otomatik hareketler, çıkarılan seslerin farkına varmak gibi kinestetik algı güçleri zayıftır (Corkery, 1991). Fonolojik işlemlere dayanan yani dil sistemine dayanan işlemlerde sergiledikleri özellikler, akranlarına göre ayırt edici özellikleri olabilir. Beynin en temel fonksiyonlarından biri olan bir sesi tanıyarak beyinde işleme durumu ÖÖG'li çocuklarda tam olarak çalışmaz (Bender, 2014). Çocuklar sesleri tanıyıp işleyemediği için yanlış kelimeleri telaffuz ederler. Yani harfler konuşmada ses olarak ortaya çıkamaz. Aktivite düzeyleri açısından özelliklerine bakıldığında ise bu çocuklar genellikle çok hareketlilerdir. Dikkat ve konsantrasyon alanında oldukça zayıftırlar. Dikkatlerini bir konuya ya da yere uzun süre toplayamazlar (Barlow ve ark, 2006).

Sosyal açıdan özelliklerine bakıldığında ise ÖÖG'li çocukların arkadaş edinme de sıkıntı yaşadıkları gözlemlenir (Sak, 2017). Konuşurken ya da bir şey anlatırken kullanılan jest ve mimikleri algılamakta güçlük çektiklerinden dolayı karşı tarafı yanlış anlayabilirler. Bu nedenle çabuk sinirlenip duygularını kontrol edemezler. Ortamda değişen herhangi bir duruma kolay adapte olamazlar (Shapiro, 2016).

2.10. Özgül Öğrenme Güçlüğü Tanılama Prosedürleri

Özgül öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda doğru bir tanı koymak oldukça zordur. Bu problemi yaşayan çocuklara doğru tanı koyabilmek için uzun süren değerlendirilme süreçlerini titizlikle geçirmek gerekmektedir. Değerlendirilme yapılırken çocuğun durumunun psikopedagojik ve tıbbi açıdan dikkatlice incelenmesi gerekmektedir (Ağargün ve Besiroğlu, 2005). Bu incelemenin profesyonel bir ekip tarafından yapılması en sağlıklı tanı koyma yöntemidir. Ekibin içerisinde çocuğun davranışlarını psikolojik açıdan değerlendirecek çocuk psikiyatrisi, beyin fonksiyonlarını inceleyecek nörolog, psikolog, işitsel zayıflarını tanılayacak kulak burun boğaz hekimi ve görsel faaliyetlerini inceleyecek göz doktoru olmak zorundadır (Aleci, 2016).

Çocuklarda ÖÖG tespiti için kullanılan birçok yöntem vardır. Bunlar Wisc-R ÖÖG testi, saat çizim testi, okuma yazma becerilerinin incelenmesi, Gessel gelişim figürleri testi, Bender–Gestalt testi, sağ–sol dominans testi, Harris lateralleşme testi ve görsel–işitsel sayı dizileri testleridir. Yapılan gözlemler ve izlemelere göre bu testlerin kullanımı çocuklara göre değişkenli gösterebilir (Helmy, 2017). Ayrıca ÖÖG sürecinde tanılamada kullanılan modeller vardır. Bu modeller aşağıda açıklanmıştır.

Tıbbi Modeller: Özgül öğrenme güçlüğü çeken bireylere doğru tanı koyabilmek için profesyonel doktorların görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doktorların içerisinde çocuğun davranışlarını psikolojik açıdan değerlendirecek çocuk psikiyatrisi, beyin fonksiyonlarını inceleyecek nörolog, psikolog, işitsel zayıflarını tanılayacak kulak burun boğaz hekimi ve görsel faaliyetlerini inceleyecek göz doktoru olmak zorundadır (MacKenzie, 2015). Doktorlar gerekli tanıları koyarken ilk olarak çocuğun görme ve işitme problemleri üzerinde dururlar. Çocukların okulda gösterdiği başarısızlıklar çocuğun ders çalışma isteğinin olmaması, tembellik yapması ya da fiziksel problemi ile açıklanamıyorsa, bu öğrencinin özgül öğrenme güçlüğüne olup olmadığı üzerinde durulmalıdır (Yıldız, 2004). Yapılan değerlendirmeler sonucunda çocukta özgül öğrenme güçlüğü mevcut ise gerekli doktor kontrolleri sağlandıktan sonra çocuğun anne ve babası ile görüşülüp çocuğun yaşadığı problem hakkında bilgi verilmelidir. Aile daha sonra çocuğun öğretmenine konuyla gerekli bilgilendirmeyi yapmalıdır (Yıldız, 2004).

ÖÖG’li çocukların tedavilerinde özel yöntemler kullanılmaktadır. Tedavi kesinlikle konuyla ilgili uzman hekimler tarafından özel yöntemler izlenerek uygulanmalıdır (Alexander, 2008).

Eğitimsel Modeller: Eğitimsel modellerde çocuk ilaçla tedavi edilmez. ÖÖG’li çocukların eğitiminde özel eğitimler kullanılır. Çocuğun sergilemiş olduğu davranışlar incelenerek sahip olduğu yetenekler ve beceriler tespit edilir. Yapılan tespitler neticesinde çocuğun sergilemiş olduğu davranışlarda eksik yönler belirlenir ve bu yönlerin gelişimine uygun programlar hazırlanır. Eğitimsel modellerde ilaçla tedavi yapılmamaktadır (Schiffman, 1972). Bu tedavi modellerinde amaç, çocuğun yetenekleri ve becerileri doğrultusunda gelişimine katkı sağlamaktır. ÖÖG’li

çocukların gelişiminde kullanılan eğitimsel modellerden birisi Psiko-pedagojik değerlendirmedir (Furlong, 1984). Psiko-pedagojik değerlendirme sayesinde çocuğun algısal, görsel, işitsel sayısal ya da davranışsal becerilerindeki eksiklikler belirlenir. Belirlenen eksikliklere özel bir eğitim programı hazırlanabilir (Yorgancı, 2006). Psiko-pedagoji tedavi de ilaçla tedavi yapılmaz genellikle çocuğun davranışsal değerlendirmelerine göre uygun bir eğitim programı hazırlanır. Ancak çocukta dikkat eksikliği ya da hiperaktivite görülüyorsa o zaman ilaçlı destek sağlanır (Metin, 2012).

ÖÖG’li çocuklar akranlarından okuma, yazma, sayısal vb gibi konularda daha geride oldukları için onlara daha özel bir müfredat oluşturulmalıdır. Ancak ne kadar özel müfredat hazırlanırsa hazırlansın ÖÖG’li çocuğun konuyla ilgili psikolojik destekte alması gerekmektedir. Bu yüzden psiko-pedagojik terapi çocuğun iyileşme sürecinde önemli bir yere sahiptir (Demonet ve ark, 2004). Fakat unutulmamalıdır ki terapinin de başarısı öğrencinin sergilemiş olduğu davranışların iyi değerlendirilmesine bağlıdır (Atalay, 2013).

Psiko-pedagojik tedavide uygulanan ilkeler şöyledir;

- Psikolog terapiye başlamada önce çocuğun ailesini konu ile ilgili detaylı bir şekilde bilgilendirir.
- Yürütülen terapi süresince; ÖÖG’li çocuğun sınıf öğretmeni ve okulun rehber öğretmeni ile işbirliği içerisinde kalınır.
- Çocuğun eksik olduğu ya da daha zayıf olduğu alanlar belirlenerek ona uygun özel eğitim programı oluşturulur.
- Çocuğun gelişiminde kullanılan terapide, küçükten büyüğe, yapılması daha kolaydan daha zora gibi hedefler belirlenir.
- ÖÖG’li çocuğa yaptıkları ile ilgili mutlaka bilgilendirme yapılır. Böylece çocuk yapmış olduğu yanlışların farkına varıp düzeltebilir.
- ÖÖG’li çocuğun ailesine karşılaştıkları problemlerle nasıl başa çıkacakları konusunda danışmanlık hizmeti verilir.
- Gerekli görüldüğünde ÖÖG’li çocuk grup terapisine yönlendirilip farklı bir yöntem izlenebilir.

Diğer bir eğitsel metot Whole Brain Method'udur. Türkiye de kullanım açısından çok yaygın olmasa da ilk olarak Ankara'da Ses Özel Eğitim'in bünyesinde kullanılmaya başlanmıştır (Kurdoğlu, 2001). Ergoterapi aktivite yöntemi ile ÖÖG'li bireylerin yaşam kalitesi artırılıp tedavi edilme amacı güdülür. Bilimi ve sanatı baz alan terapi yöntemidir (Aleci, 2016).

Kurdoğlu'na göre ergoterapi yönteminde (Kurdoğlu, 2001);

- ÖÖG'li çocukların bilişsel, ruhsal, fiziksel bütün yönleri ele alınarak terapi uygulanır.
- Çevreden görülen olumsuz yaklaşımlar terapi ile en aza indirilmeye çalışılır ve çocuğun kendine güvenmesi sağlanır.
- Davranışsal ve psikolojik gelişimleri artırılması hedeflenir.
- Çocuğun göstermiş olduğu davranışlara göre en uygun eğitim içeriği hazırlanır.

2.11. Türkiye'de Öğrenme Güçlüğü'nün Durumu

Özgül öğrenme güçlüğü'nün çocuklarda görülme sıklığının artması üzerine eğitim sisteminde de bu özel duruma uygun sistemler ve yasal olarak yeni düzenlemeler geliştirilmeye başlanmıştır. Öğrenmede güçlük çeken çocuklar ve çekmeyen çocuklar arasında yaşanan farkları ve olumsuzlukları ortadan kaldırmak devletin sorumluluğu içerisinde sayılmıştır (Doğan, 2009). Öğrenmede zorluk yaşayan çocukların diğer çocuklar gibi eğitim alması insan hakları kurallarının içerisinde görüldüğü için bu sorunun çözümüne devlet tarafından önem verilmiştir (Alexander, 2008).

Türkiye Cumhuriyeti tarafından farklı çocukların eğitim haklarını güvence altına alan yasa 1982 yılında yürürlüğe konulmuştur. 1982 yılında çıkan yasaya göre, özgül öğrenme güçlüğü çeken çocuklar, Eğitim ve Öğretim Hakkı ve Ödevi anayasanın ilgili maddesinde düzenlenmiştir. Bu yasaya göre gerekli tedbirlerin alınması Devlet'in görevi olarak kabul edilmiştir (Doğan, 2009). ÖÖG sorunu yaşayan çocuk ve genç yetişkin bireylere eğitim ve öğretim hayatları boyunca, diğer çocuklarla

aynı fırsat eşitliğine sahip olmaları için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından birçok yasa hazırlanıp yürürlüğe girmesi sağlanmıştır. Yürürlüğe giren bu yasalar sayesinde bu tarz zorluk yaşayan çocuklar ve gençler yasalar tarafından korunma altına alınmıştır (Aleci, 2016). Yasaların yanı sıra, okullarda rehberlik hizmetleri kurulmuş ve rehberlik hizmetlerinin görevleri ile ilgili yönetmelikte yayımlanmıştır (Semerci, 2013). Düzenlenen yasalar ışığında, özgül öğrenme güçlüğü çeken bireylerin belirlenmesi, gerekli eğitimlerin öğretmenleri tarafından verilip öğrenim hayatları boyunca, diğer öğrencilerle eşit derece de eğitim almaları sağlanmaya çalışılmıştır (Ağargün ve Besiroğlu, 2005). Hazırlanan yasaların içeriğine göre; öğrenmede güçlük yaşayan çocuklar ve gençler rehber öğretmenleri ya da öğretmenleri tarafından belirlenecek, ders esnasında ya da okul içerisindeki aktif yaşantılarında diğer çocuklara uyum sağlamaları sağlanacaktır. Çocukların ve gençlerin diğer çocuklarla beraber uyum içerisinde öğrenim hayatlarına devam edebilmeleri için ailelerinden de destek alınması esastır hükümleri yasaların içeriğinde yer almaktadır (Semerci, 2013).

Öğretim hayatlarında özgül öğrenme güçlüğü yüzünden eğitimlerinde zorluk yaşayan çocuk ve gençler, kendi öğretmenleri, okulun rehber öğretmeni ya da ailelerin çocukları üzerindeki gözlemleri sonucunda, okulun rehberlik destek sağlayan bölümlerine gönderilmektedirler (Semerci, 2013). Klinikte izlenen ve belirli testlerden geçirilen çocuklar çıkan sonuçlara göre değerlendirilirler. Değerlendirmelerin sonuçlarına göre Sağlık Bakanlığı %20 oranında öğrenme güçlüğü yaşayan bireylere, alınan belirli tedbirler neticesinde raporu vererek, okullarında özel eğitim desteğinden yararlanmaları sağlanmaktadır (Ağargün ve Besiroğlu, 2005).

2.12. KKTC’de Öğrenme Güçlüğü’nün Durumu

Türkiye eğitim sisteminde özgül öğrenme güçlüğü bireylerin, yaşlıları ile eğitim almasını sağlayan kanunun yasa olarak çıkması 1990’lı yıllara dayanmasına karşın, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ÖÖG’nin eğitim sistemi tarafından tanınması uzun yıllar sonra gerçekleşmiştir. ÖÖG’li çocukların normal eğitim ve öğretim hayatlarına devam edebilmeleri Kıbrıs eğitim sisteminde çok kolay olmamıştır. 1996 yılında öğrenme güçlüğü kavramı Kıbrıs eğitim sistemi için oldukça yenidir. 2001 yılında kurulan Kıbrıs Disleksi Derneği sayesinde, öğrenme güçlüğü çeken çocukların problemleri hakkında halk bilinçlenmeye başlamıştır. Çocuklarında bu tarz öğrenme

sorunları olan aileler ise bu dernek etrafında toplanarak diğer sorun yaşayan çocuklar ve aileleri için umut ışığı olmuşlardır (Atalay, 2013)

Disleksi Derneği, Milli Eğitim Bakanlığı'nın da desteğiyle, bilgilendirici kitapçıklar ve bu rahatsızlığın özelliklerini anlatan kılavuzlar hazırlayarak velilere dağıtmaktadırlar (Doksat, 2015). Dernek, ailelere eğitici konferanslar vererek halkın bu konuda bilinçlenmesini amaç edinmiştir. Her ne kadar ÖÖG ile ilgili, toplum derneğın çabaları ile bilgilendirilmeye çalışılsa da, derneğın çabası halkın bilinçlenmesi için çok yeterli değildir. Türkiye'de bu konunun uzun yıllar öncesi gündeme gelip, yasa olarak geçmesinden dolayı, Türkiye'de ÖÖG ile yapılan çalışmalar daha başarılıdır (Atalay, 2013). Milli Eğitim Bakanlığı Disleksi Derneği'ne gerekli desteği sağlıyor olsa da, gerekli yetkinliklere sahip öğretmen sıkıntısı çekilmektedir. Ayrıca kanunlarda bu konu ile ilgili hala büyük boşluklar bulunmaktadır. ÖÖG'li çocukların akranları ile eşit şartlarda eğitim ve öğretime devam edebilmeleri için yasalarda bulunan boşlukların kapatılması gerekmektedir (Metin, 2012).

2.13. Kaynaştırma BEP Uygulamalarından Yararlanma

ÖÖG yaşayan çocukların genel eğitim sistemi içerisinde yer alması 1889 tarihinde işitme engelli çocukların eğitim ve öğretim hayatlarına devam edebilmeleri için kurulan okul ile başlamıştır (Alexander, 2008). Türkiye'de öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların eğitim hizmetleri 1950-1980 yılları arasında İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak sürdürülmüştür. İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü bu görev 1992 tarihinde Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri olarak dönüştürülen kuruma aktarılmıştır (Demonet ve ark, 2004).

Avrupalı ülkeler, ÖÖG'li çocukların diğer çocuklar ile normal bir şekilde eğitimlerine devam etmelerinin, onların gelişimleri açısından daha yararlı olduğunu benimsemişlerdir (Alecı, 2016). Diğer çocuklarla aynı yerde ve aynı şekilde öğrenimi destekleyen kaynaştırma uygulaması, Avrupalı devletlerde 1960'lı yıllarda kullanılmaya başlanmıştır (Yıldız, 2004). Ülkemizde ise bu uygulamanın kullanılması 1983 yılına tekabül etmektedir. 1983 yılında Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu içerisinde ilk kez kaynaştırma ifadesinden bahsedilse bile, bu uygulamanın kanunda yer alması 1997 yılını bulmuştur (Yorgancı, 2006). 1997 yılında çıkarılan kanunda

yer alan kaynaştırma ifadesi 2000 yılında tam olarak okullarda uygulanmaya başlanmıştır (Shapiro, 2016).

Kaynaştırma uygulamasına dahil olan çocukların, davranışsal özelliklerine, yaşadıkları zorlukların derecesine göre diğer yaşlıları ile sınıflarında bir arada eğitim görülmesine izin verilmektedir (Shapiro, 2016). Kaynaştırma uygulaması ile zorluk çeken çocuk arkadaşlarından dışlanmaz ve çocuğa normal bir birey gibi davranılır (Metin, 2012). Genel olarak kaynaştırma uygulamasını açıklamak gerekirse; kaynaştırma uygulaması ile verilen eğitim sisteminde yapılan bazı genel düzenlemeler ile öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların akranları ile aynı sınıf ortamında bulunmasına izin verilerek eğitimlerine devam etmesi sağlanır (George, 2015). Bu sayede öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların sosyal ortamdan dışlanması engellenir (Doksat, 2015). Özgül öğrenim güçlüğü yaşayan çocuklar Türkiye’de en çok bu programa dâhil edilir. Ancak bu programın çocukların öğrenim hayatlarını olumlu olarak etki edebilmesi için öğretmenlerinde gerekli eğitimi alması gerekmektedir (Semerci, 2013). Türkiye’de okullarda yaşanan en büyük sıkıntılardan birisi de öğretmenlerin bu konuda herhangi bir eğitim almamış olmasıdır. Bunun dışında ailelerde kaynaştırma programı hakkında bilgisiz ve sorun yaşayan çocukların mevcut durumlarına karşın ilgisiz bir durumdadırlar (Semerci, 2013). ÖÖG’li çocukların eğitimlerine diğer çocuklar gibi devam etmeleri için gerekli yasalar devlet tarafından çıkarılmasına rağmen, maalesef veliler ve öğretmenler gerekli bilgi ve ilgiye sahip değildirler (Semerci, 2013). Öğretmenler, kaynaştırma uygulamasını ismen bilip zorunlu olarak uygulamak zorunda kalmaktadırlar. Öğretmenler tarafından hissedilen bu zorunluluk öğrenmede güçlük yaşayan çocukların durumlarına destek sağlamada yetersiz kalmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, sadece %40 civarında öğretmenin ÖÖG öğrenciler için eğitim almak istemiştir. ÖÖG olan çocuklara eşit eğitim olanakları sağlamasını engellemektedir (Aleci, 2016).

Kaynaştırma uygulamasından yararlanan öğrencilere özel olarak sınıf içi düzenlemeler yapılmaktadır. Görme ve işitme güçlüğü çeken bireyler en ön sıralara oturtulur. Öğretmen diğer çocuklara ders verirken, zorluk çeken öğrenciyle bireysel ilgilenip, onun anlayabileceği ya da yapabileceği tarzda ödev verir. Öğrencinin ailesi ve rehber öğretmenle sürekli kontak halindedir (Beaton, 2016). Gerekli durumlarda rehber öğretmeni, çocuğun eğitimi için devreye sokmalıdır. Öğrencinin ihtiyaçlarının karşılanması öğretmen için öncelikli olmalıdır.

2.14. Rehabilitasyon Merkezlerinden Yararlanma

Türkiye’de ÖÖG’li çocuklar için yürürlüğe giren kanun ve yasalar sadece kaynaştırma uygulamaları ile sınırlı kalmamıştır. 2009 yılında öğrenme güçlüğü çeken çocuklar için rehabilitasyon merkezlerinde yardım ve destek verilmesine ilişkin kanun yürürlüğe girmiştir (Semerci, 2013).

ÖÖG’ye sahip olan çocukların bu durumu aşabilmeleri için rehabilitasyon merkezlerinin edindiği sorumluluk oldukça önemlidir (Kurdoğlu ve Erden, 2003). Öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda öğrenme ve algılama sorununun son bulması ve yaşam boyu süren bir bozukluğun oluşmaması açısından rehabilitasyon merkezleri önemlidir. Dil gelişimi ve kullanımı, konuşma, okuma-yazma, matematik becerilerini etkileyen bir sorun olduğu için, bireyin eğitimini, mesleğini, sosyal ilişkilerini, günlük aktivitelerinin analiz edilmesi ve ÖÖG’si olan çocukların bu merkezlere yönlendirme alması gerekmektedir (Kurdoğlu, 2001).

2.15. Özel Okullar (İlkokullar ve Liseler)

Son yıllarda yapılan araştırmalar göstermektedir ki, özgül öğrenme güçlüğü çeken çocukların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Özel ilkokullarda ve liselerde de bu artışları göz önüne alarak kendi bünyelerinde yeni bir yapılanma içerisine girmişlerdir. Öğrenme güçlüğü çeken çocukların yeteneklerini geliştirmeleri için ek alanları, kendi okullarının bünyelerinde uygulamaya koymuşlardır. Örnek olarak, müziğe, resme ilgisi ve yeteneği olan ÖÖG’li çocuklar bu tarz etkinliklere yönlendirilmeye başlamıştır. Ek olarak ise etütler sayesinde çocukların diğer sınıf arkadaşlarının seviyelerini yakalamaları hedeflenmiştir. Öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların aileleri ile iletişime geçerek onlarla çocuğun gelişimini beraber izlemeye başlamışlardır. Sunulan bu ek hizmetler aileler tarafından bu tarz eğitim veren okulların seçilme oranını yükseltmiştir (Semerci, 2013).

2.16. Özgül Öğrenme Güçlüğü ve Aile

Özgül öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların bilinçli bir aileye sahip olmaları çocuğun geleceği için önem taşır. Bilinçli aile çocuğunda zorluğu gözlemlediğinde, uzmana gidene kadar geçirdiği süreçte çocuğuna daha dikkatli davranırken, bilinçsiz aile yapısında bu durum tam tersi bir kimliğe bürünmektedir (Maraşlı, 2003). Teşhisi koyan, öğrenme zorluğunun doğuştan gelen hormonal bir gelişim bozukluğu olduğunu düşünen aileler çocuklarını yetersiz zeka da görüp onlara karşı davranışlarını da zaman zaman kontrol edememektedir (Vassaf, 2004). Çocuğa kızmalar, bağırılmalar, dönemseller olarak hakarete varan söylemler de görülmektedir. Bu gibi durumlar çocuktaki özgül öğrenme zorluğu yaşanan sorunsal türleri arttırabilmektedir. Bu süreçte ailesinde şefkat ve sevgi gören çocuk ise içinde bulunduğu süreci atlama için gayret gösterecektir. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında özgül öğrenme güçlüğü doğrudan zeka ile alakalı olması olanaksızdır (Özusta, 1995). Kimi aileler kendilerince yaptıkları araştırmalarda “öğrenme güçlüğü beynin merkezinden kaynaklanan bir soruna” bağlasa da doğru olarak bilinen bu yanlışlar, zorluk yaşayan çocuğu felakete götürebilmektedir (Bender, 2005).

Ailenin çocuğu ile ilgilenmesi ve bilinçli bir şekilde hareket etmesi ÖÖG'nin erken tanısının farkedilmesinde oldukça önemlidir. Ailenin çocuğunun geçirdiği bu zorlu süreçte çocuğunun yanında olması oldukça önemlidir. Tarih de bu hastalığı ailesinin destekleri ile aşmış birçok ünlü bulunmaktadır (Korkmaz, 2000). Dünya tarihine bakıldığında, Leonardo da Vinci, Walt Disney, Einstein, Mozart ve Edison gibi ünlüler öğrenme güçlüğü çekmişler ve bu güçlüklerin fark edilmesi ve önlemler alınmasıyla sonrasında yetenekli oldukları alanda dahiyane işlere imza atmışlardır (MacKenzie, 2015). ÖÖG için özellikle Einstein önemli bir örnektir. Einstein, ilkokulda eğitim-öğretim hayatına adapte olmakta oldukça zorlanmıştır. Sözel dersleri zayıfken, sayısal dersleri iyidir fakat bu durum Einstein'in ailesini endişelendirir. Einstein konuşmaya geç başlamıştır ve hayatı boyunca konuşma zorluğu çekmiştir (Bender, 2005). Ailesi endişelenip Einstein'i doktora götürdüğünde ÖÖG tespiti yapılır. Sonra babası Einstein'e zaman geçirmesi için bir pusula alır (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Görünüşü ve gösterdikleri onun için merak uyandırır ve araştırmaya merak salar (Getman, 1985). ÖÖG'nin erken tespiti ve ilgi alanını keşfedilmesi

Einstein'in hayatına etki etmiş ve dahiyane fikirler bulmasında önemli rol oynamıştır (Garfinkel, 1990). Albert Einstein, okumayı 9 yaşında sökmüştür. Auguste Rodine eğitilemez teşhisi konmuştur. Prens Charles, Steven Spielberg, Tom Cruise, John Lennon, Walt Disney ve John F. Kennedy gibi birçok ünlüye öğrenme güçlüğü tanısı konmuştur (Cüceloğlu, 2010).

2.16.1. Tanı Koymada Ailenin Rolü

ÖÖG'li çocuklarda erken dönemde tanı konup gerekli önlemlerin alınmasında ailenin rolü çok önemlidir. Özgül öğrenme güçlüğünde yaşanan problemlerin temelleri erken çocukluk dönemine dayanmaktadır (Beaton, 2016). Ne yazık ki aileler özgül öğrenme güçlüğü hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları için, okul öncesinde çocuklarının sergilemiş olduğu hareketleri zeka geriliği, tembellek, dik başlılık ya da kural tanımamalarına dayandırırılar (Lerner, 1976). Oysaki aileler çocuklarını doğru analiz edebilirlerse çocuklarında ki farklılıkları görebilirler (Atalay, 2013).

Özgül öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklarda görülen en sık yaşanan durum ailenin çocuğunun davranışlarını doğru değerlendirememesidir (Alexander, 2008). Davranışları doğru olarak anlaşılmayan çocuğun okul çağına kadar yani okuma-yazma eğitiminde başlanana kadar öğrenme güçlüğü çektiği anlaşılabilir (Armstrong, 2016). Oysaki aileler ne kadar bilinçli olur ve çocuğunun yaşadığı problemi erken fark edebilirse, ÖÖG'li çocuk diğer çocukların becerilerine ve potansiyel öğrenme seviyesine o kadar çabuk yetişebilir. Ayrıca ailenin farkındalığı sayesinde çocuk psikolojik olarak sorun yaşamaz ve ailesinin yanında olduğunu hisseder (Ahola ve Honkonen, 2008). Bu sayede çocuğun gerekli eğitimleri almasına ve tedavilerin uygulanmasına çok önceden başlanabilir (Shapiro, 2016).

2.16.2. Aile'nin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Öğrenme Güçlüğü İlişkisi

ABD Disleksi Araştırma Merkezinin 2013 yılında gerçekleştirdiği araştırmalara göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve eğitimi düzeylerinin ÖÖG oluşumuna etki ettiğine dair bulgulara varılmıştır. Araştırma Merkezinde öğrenme güçlüğünü yenmeye çalışan 52 kişi ile yapılan birebir görüşmelerde katılımcıların %73'ünün ekonomik zorluklar yaşayan ailelere sahip olduklarını, çocukluk döneminde temel

beslenme ve temel eğitim gibi durumlardan yoksun oldukları bulguları ortaya çıkmıştır (Potastic, 2014). Sosyo-ekonomik düzey zayıf olduğunda temel ihtiyaçları karşılama için aile bireyleri önceliklerini değiştirdiklerinde çocuk ilgisiz bir ortamda büyümektedir. Bu etmenler ÖÖG oluşumuna etki eden faktörlerdir (Potastic, 2014).

Ailelerin sosyal ve ekonomik durumları, öğrenme gücü çeken çocukların mevcut hallerine olumlu ya da olumsuz etki etmektedir (Atalay, 2013). Düşük bir ekonomik seviyeye mensup bir ailenin çocuklarına ilgi ve yaklaşımı ile yüksek bir gelir seviyesine mensup bir ailenin çocuklarına ilgi ve alakası bir olmamaktadır (Alegöz ve Bala, 2013). Gelir seviyesi olarak düşük bir sınıfa mensup ailenin temel önceliği geçim derdi olup çocukların gelişimi mecburen ikinci plana atılmıştır. Bu durumda aile fertlerinin çocuklarında meydana gelen olumsuz durumların farkına varamamasına neden olabilir (Armstrong, 2016). Alt gelir seviyesine mensup ailelerin beklentileri, hayata bakış açıları, çocuklarına ve ailelerine karşı tutumları oldukça farklıdır (Cüceloğlu, 2010). O gruba sahip ailelerde daha çok ataerkil bir yapı söz konusudur. Evin reisi babadır ve her konuda babanın sözü geçmektedir (Soderstrom ve Gillberg, 2003). Daha çok itaat etme durumu söz konusudur. Eğitim seviyesi açısından bakıldığında ise eğitim seviyesi de düşük olduğu için hayata bakış açısı dardır ve basmakalıp düşünceler benimsenmiştir (Alecı, 2016).

En önemli faktör olan sevgi faktörü çocuğa çok fazla belli edilmez evdeki babaya karşı ailenin diğer fertleri aşırı bir itaat etme eğilimi gösterirler (Cüceloğlu, 2010). Çocuk eğitiminde ise ceza olarak şiddete başvurulur. Evin büyükleri daima haklıdır ve çocuğun neredeyse söz hakkın bulunmaz (Mallinos, 2011). Örnek vermek gerekirse Türk kültüründe aile büyüklerinin söyledikleri mutlak doğru olarak kabul edilir ve eğer çocuk bunlara uymaz ya da yerine getiremezse fiziksel şiddetle ya da sert tehditlerle cezalandırılabilir. Böyle ailelerin çocukları ise ÖÖG'nin getirdiği sorunların yanında ailelerinin bu tutumları ile de başa çıkmak zorunda kalırlar. ÖÖG'li çocuklarda genellikle görülen içine kapanma, depresif olma, saldırganlık gibi davranışlar, bu ailelerin çocuklarında 2 kat fazla görülebilir (Yıldız, 2004).

Orta ve daha yüksek gelir seviyesine sahip aileler ise çocukları ile daha bilinçli bir şekilde ilgilenebilirler. Gerek eğitim seviyeleri gerekse mensup oldukları toplumsal

çevre daha bilinçli bir anne baba olmalarını sağlamaktadır (Kurdoğlu, 2001). Bu ailelerin çocuklarında da ÖÖG görülüyor olsa bile ailelerin çocuklarına karşı sergiledikleri tavır tamamen farklıdır (Atalay, 2013). Onlar çocuklarının gelişim ve iyileşme süreçlerine ellerinden geldiğince olumlu katkı sağlamaya çalışır ve çocuğun bu sorununu yenmesini sağlarlar. Ailelerini yanlarında hisseden çocuklar ise duygusal açıdan tatmin olup kendilerini yalnız ve yaşadıkları problemlerden dolayı dışlanmış hissetmezler (Mallinos, 2011). Ailelerin sosyal ve ekonomik olarak güçlü olmaları, öğrenme güçlüğü çeken çocukların iyileşme süreçlerine her anlamda olumlu olarak katkı sağlamaktır. Eğitim seviyesi daha yüksek ve bilinçli olan aileler çocuklarının yaşadığı olağan dışı süreçlerin daha erken farkına varır ve harekete geçebilirler (Razon, 1976). Tedavi süreçlerini detaylı bir şekilde araştırarak duygusal ve bilişsel anlamda çocuklarının yanında olurlar (Alecı, 2016).

Ailenin sosyo ekonomik açıdan belirli bir seviyede olması çocuğun ruhsal, bilişsel ve gelişimsel açıdan da oldukça önemlidir (Kurdoğlu, 2001). Refah ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerin en önemli amaçları geçim sıkıntıları olmaktadır. Aile içerisinde maddiyattan kaynaklanan sıkıntılar diğer ekonomik seviyede olan ailelere göre daha sık yaşanacağı için; bu gruba mensup ailelerin çocukları özgül öğrenme güçlüğüne daha zor atlatılabilirler (Ağargün ve Besiroğlu, 2005). Ayrıca ekonomik faktörlerin dışında çevresel faktörlerde özgül öğrenme güçlüğüne olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Örnek olarak, çevresi daha düşük kültür seviyesinden meydana gelen ÖÖG'li bir çocuğun yaşadığı sorunun anlaşılması oldukça güçtür (Hammer, 2002). Aile ve çevre bilinçsiz olduğu için çocuk farklı şekilde imalara maruz kalabilir. Ayrıca çevredeki okuma seviyesi, bilgi birikimi yetersiz olacağı için çocuğun okuması hiçbir zaman düzelmeyebilir çünkü çocuğun yapmış olduğu telaffuz hataları doğru sayabiliriz. Ailelerin sosyo ekonomik seviyesi ve özgül öğrenme güçlüğü ilişkisi incelendiğinde, yapılan araştırmalar gösterir ki, ekonomik seviyesi düşük ailelerin çocuklarında disleksi görülme oranı daha yüksek gelir ve sosyal statüye sahip ailelere göre oldukça fazladır (Hammer, 2002). Yapılan araştırmalar ışığında denilebilir ki disleksinin görülme sıklığı sosyo ekonomik durum düştükçe artar, yükseldikçe disleksinin görülme sıklığı düşer (Ağargün ve Besiroğlu, 2005).

2.16.3. Ailenin ÖÖG ile İlgili Geçirdiği Süreçler

Hiçbir aile çocuğunun bir sorunu olduğunu kolay kolay kabul etmek istemez. Her aile için kendi çocuğu mükemmel bir evlat olup hiçbir psikolojik ya da genetik bir sorunu yoktur. Bu sebeple ailenin çocuğunda bir problem olduğuna inanması biraz güç olmaktadır. Özgül öğrenme sorunu yaşayan çocukların ailelerinde de sorunu kabullenmeme durumu oldukça sık görülen bir durumdur. Aileler bu durumu kabullenme sırasında duygusal anlamda büyük sorunlar yaşayabilirler (MacKenzie, 2015). Bu sorunların en büyüğü ise ebeveynlerin kendilerini suçlama durumudur. Kendilerini suçlamayı seçen aile çocuğun içinde bulunduğu durumu kabullenmez ve bu durumu çocuk için daha zor hale getirebilir. Bu süreç zarfında ailenin atacağı en önemli adım, kendilerini suçlamaktan vazgeçip durumu kabullenmek ve çocuğun yaşadığı sorunun temelinde ortaya çıkan sonuçlara eğilmektir (Doksat, 2014).

Aile çocuklarının ÖÖG’li olduğunu kabul ettikten sonra bu durum diğer aile bireylerini de etkilemeye başlar (Garfinkel, 1990). Çocuğun kardeşi, anneanesi, büyükbabası yani yakın çevresi de bu sürece dahil olur. Bu süreçte yapılacak en doğru hareket, aile bireyleri için çok zor olsada en kısa zamanda yaşanan olumsuz durumu kabul etmektir (Bailey ve ark, 2000). Çünkü kabulleniş süreci ne kadar erken olursa ailenin çocuğuna destek olması o kadar çabuk başlayacaktır (Bailey ve ark, 2000).

Her aile için kendi çocuğunun diğer çocuklardan farklı olduğunu kabul etmek oldukça zordur. Ancak aileler şunu unutmamalıdır ki, erken tanı ve tedavi çocuklarının hayatını olumlu derecede değiştirebilir. Çocuğuna ÖÖG tanısı konulan her ailenin ilk tepkisi durumu inkar etme sürecidir. Anne ya da baba çocuğunun diğer çocuklardan farklı olduğunu kabul etmek istemez (Doksat, 2014). İnkâr ile birlikte, öfke, kızgınlık, şüphe bütün duygular birbirini tetikler. Aile kabullenme sürecini atlattıktan sonra çocuğun yaşadığı problemden utanç duymaya başlar. Çevresinden bu durumu saklamaya her şey normalmiş gibi göstermeye çalışır. Yaşanan olay karşısında bu şekilde tepki vermemek çocuğun gelişimini daha da olumsuz etkileyecektir (Razon, 1976).

Kimi aile bireylerinde ise ÖÖG durumu öğrenildikten sonra depresyon belirtileri gözlemlenir. Anne, baba ya da diğer aile ferdi istemeden de olsa sorun yaşayan çocuktan uzaklaşır, onu normal olarak kabul etmek ister (Atalay, 2013). Bu durum çocuğun iyileşme sürecinde geriye gitmesine neden olabilir. Aile içerisinde bir

çocuğun ÖÖG yaşaması diğer çocukları da olumsuz etkileyebilir. Eğer anne ya da baba diğer çocuklara yaşanan durumu tüm açıklığı ile anlatamazsa, diğer çocuklar kendilerini dışlanmış hissedebilirler. İstmeden kardeşler öğrenme sorunu yaşayan çocuğa düşman olabilir kızgınlık ve kıskançlık hissedebilir. Bu durum saldırgan ve suçlayıcı tavırların sergilenmesine neden olabilir. Ya da annesini veya babasının mutsuz olmasının sebebini öğrenme sorunu yaşayan kardeşinin suçuymuş gibi algılayan diğer çocuk problemlili kardeşini anlamak yerine ona saldırgan tutumlar sergileyebilir (Doksat, 2014). Aile bireyleri sorunu kabullenemediklerinde problem yaşayan çocuğa gereksiz yere saldırgan bir tavır sergileyebilirler.

ÖÖG yaşayan bireylerin ailelerinin yaşadığı süreçler oldukça sıkıntılı olabilir. Aileler ÖÖG tanısı sonrasında durumu kabullenmekte genellikle zorluklar çeksede, erken kabullenme ve sürece ayak uydurma çocuğa aile desteği iyileşme sürecine yapacağı olumlu katkı unutulmamalıdır (Atalay, 2013).

2.17. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çalışmayla ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.17.1. Yurtiçi ve Yurtdışında Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de özgül öğrenme güçlüğü ile ilgili yapılan araştırmalara göre okul çağı çocuklarında öğrenme güçlüğü oranı %5-10 arasında iken genel olarak Türkiye’de görülen özgül öğrenme sorunu yaşayan çocuklara bakıldığında bu oran daha yukarıya çıkmaktadır (Metin, 2012). Türkiye’de ve dünyada özgül öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların belirlenmesinde ve tedavilerinde belirli yöntemler kullanılmaktadır. Türkiye’de ilk olarak Ankara’da bir ilkokulda özgül öğrenme güçlüğünde disleksi üzerine bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışma 2. ve 4. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre dislektik oranı %2 çıkmıştır (Doksat, 2015).

Türkiye’de ÖÖG’li çocukların tespiti için yapılan bu çalışmanın bir benzer nitelikli olanı Danimarka’da çok uzun yıllar önce yapılmıştır. Türkiye’de disleksi

tanımlamasına uygun RAM testleri bulunmazken, Danimarka disleksi testlerin uygulanması konusunda uzman durumdadır. Danimarka’da Bender’in 2010 yılında disleksi üzerine 140 çocuğun üzerinde yaptığı araştırmaya göre; Okumada güçlük çeken çocukların % 18, 19’u okuma yaparken harfleri atlamadan okuduğu ortaya çıkmış, %10,25 çocuk ise kelimeleri okurken harfleri atlayarak okumuştur. Bu oran Türkiye’de çocuklar üzerinde yapılan araştırmalardan daha düşüktür. Bu araştırmaların sonucuna göre erken tanı ve tedavinin çocukların iyileşme ve akranları ile aynı seviyeye gelmelerinde ne kadar önemli olduğu gözler önüne sermiştir (Doksat, 2015).

Amerikalı araştırmacı Wall’un 2012 yılında özgül öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda ailenin sosyal gelir düzeyinin özgül öğrenme güçlüğü üzerine etkisi üzerine yaptığı araştırma, 300 denek üzerinden yapılmıştır. Yapılan bu araştırmaya göre eğitim ve gelir düzeyi yüksek olan ailelerde özgül öğrenme güçlüğü çeken çocukların durumları aileleri tarafından daha erken tespit edilip daha erken tanı konulurken, sosyo ekonomik durumu ve eğitim düzeyi daha düşük olan ailelerin çocuklarında görülen özgül öğrenme güçlüğü aileler tarafından daha geç tespit edilmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; sosyo ekonomik ve eğitim seviyesi daha yüksek ailelerin %85’i çocuklarının davranışlarında görülen değişiklikleri daha erken yorumlayıp özgül öğrenme güçlüğü’nün tanısını daha erken tespit etmiştir. Araştırmaya katılan sosyo ekonomik ve gelir düzeyi yönünden daha düşük bir seviyeye mensup ailelerde ise özgül öğrenme güçlüğü’nün erken tespit oranı ise %15 civarındadır (Akt: Doksat, 2015).

Geofret 2009 yılında erken tanının özgül öğrenme güçlüğü’nde ailenin önemini göstermek için 150 denek üzerinde yapılan araştırmaya göre; özgül öğrenme güçlüğü’nde erken tanı koymada en önemli faktörün aile olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aile çocuğunun sergilemiş olduğu davranışları doğru değerlendirip analiz edebilirse, özgül öğrenme güçlüğü çeken çocuk okul öncesi dönemde tedavi sürecine başlayabilir (Akt: Semerci, 2013). Özgül öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar okul çağına başlamadan, yaşadıkları problemlere doğru tanı konulabilirse okul çağına geldiklerinde akranları ile aralarındaki fark zamanla kapanabilir. Araştırmaya katılan deneklerin %83,25’i çocuklarında görülen ve özgül öğrenme güçlüğü’nden kaynaklanan sorunları okul öncesi döneminde fark ederek çocuklarının tedavisini başladıklarını belirtmiştir. %35,60 oranına sahip aile ise özgül öğrenme güçlüğü’nden

kaynaklanan sorunları fark etmediklerini ve okul döneminde çocuklarının sosyal, psikolojik ve bilişsel açıdan çok zorlandıklarını söylemiştir. Bu araştırmaya göre okul öncesinde aile tarafından erken tanı konulan özgül öğrenme güçlüğü çeken bireyler akranlarını yakalama konusunda, aileleri tarafından erken tanı konamayan öğrencilere göre daha başarılıdır (Akt: Semerci, 2013).

Liverpool Üniversitesi Dyslexia Support topluluğu öğrencilerinin 2014 yılında gerçekleştirdiği "ÖÖG ve 12 Yaş Altı Çocuklarda Görülme Durumu" adlı araştırmada, ÖÖG olan çocuklarda genetik faktörler ve büyüme döneminde çocukların yaşadığı sorunlar ÖÖG'ye neden olmaktadır. Liverpool ve Newcastle bölgesinde yapılan araştırma neticesinde ailelerin ÖÖG olan çocuklarının sorunlarını anlama ve tespiti noktasında oldukça yetersiz oldukları, ÖÖG tespitinde öğretmenlerin daha çok rol aldığı görülmekte ve bilinmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin ÖÖG tespiti konusunda oldukça önemli bir noktada oldukları, öğrencileri ile kurdukları iletişimde de son derece önemli roller üstlenmektedirler.

Eastern Kentucky Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde çocuk ve aile üzerine yapılan araştırmalar kapsamında Nelson Lauver, ÖÖG üzerine birçok araştırma yapmıştır. Lauver'in 2016 yılında yüksek lisans öğrencileri ile birlikte gerçekleştirdikleri "ÖÖG'ye Etki Eden Doğum Öncesi ve Sonrasını Nedenler" adlı araştırmasında, ÖÖG güçlüğü çeken 112 çocuk üzerinde yapılan araştırma kapsamında çocukların doğum sonrasında unutamayacakları kötü ve korku dolu bir anı yaşamalarının veya doğum öncesi annenin travmatik bir hamilelik evresi geçirmesinin doğumdan sonra çocuğun ÖÖG yaşamasını tetikleyeceğini bulgularına varılmıştır.

Nicholls State Üniversitesi Louisiana Center ÖÖG araştırmaları öğrenci topluluğunun yaptığı araştırmaya göre 2013 yılında küçük yaşlarda ÖÖG sorunu olan öğrencilerde bu sorunu tetikleyen etmenlerin başında genetik faktörler, çocuğun yaşamış olduğu bir kaza, kalıtsal hastalık, aile içerisinde anne ve babanın çocuğa davranışları, çocuğun şiddet görmesi ve çocuğun aile bireyleri arasında veya yaşadığı çevrede hafızasından silinmeyecek kalıtsal bir olaya, şiddete, kavga ve tartışma gibi bir duruma tanıklık etmesi çocukların eğitim hayatlarında bir takım sorunları beraberinde getirmekte, ÖÖG'yi tetikleyebilmektedir.

Özgül Öğrenme Güçlüğü'nün, ilkokul döneminden itibaren çocuğun yaşantısını etkilediği, kendisini akranlarıyla kıyaslayan ve özgül alanlarda (okuma, yazılı anlatım, matematik) başarısızlık yaşayan çocuğun olumlu bir kişilik geliştirmesi üzerinde tehdit oluşturduğu bilinen bir gerçektir (McNulty, 2003). Aynı zamanda, ÖÖG gösteren çocuklar akademik alanda yaşadıkları bu başarısızlığı kendilerine ilişkin genellemelerle birçok becerilerini yadsıyabilmekte ve çevrenin de etkisiyle kendilerini tümüyle başarısız ve yetersiz olarak değerlendirebilmektedir.

Okul öncesi dönemlerde öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların, eğitim hayatlarında, sosyal çevrelerinde ve özellikle kişilikleri ile ilgili sorunlar yaşadıklarını gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye'de özgül öğrenme güçlüğü'nün görülme oranı okul öncesi dönem ve okul çağı döneminde farklılık göstermektedir. Okul öncesi dönemde özgül öğrenme güçlüğü daha sık görülmektedir. Bu oranın artması Türkiye'de özgül öğrenme güçlüğü'nün bilinmesi ve tanınmasının okul öncesi dönemde aileler tarafından çok farkına varılmadığının kanıtı olmaktadır (Alegöz ve Bala, 2013).

Okul öncesi dönemlerde öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların, eğitim hayatlarında, sosyal çevrelerinde ve özellikle kişilikleri ile ilgili sorunlar yaşadıklarını gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır. Gander ve Gardiner'e (2001) göre, okul çağındaki çocuk, kendi beceri ve yetenekleri ile akranlarının beceri ve yetenekleri arasında gerçekçi karşılaştırmalar yapar. Akademik yetenekler de olmak üzere pek çok yetenek açısından kendini sınyarak, henüz ortaya çıkmakta olan kimlik ve benlik kavramlarını etkileyecek geribildirimler almaya çalışır. ÖÖG belirtileri gösteren bir çocuk okula başladığında; diğerlerinin yetenek ve güçlerinin farklı olduğu bir dünyaya adım atar ve akranlarının rahatlıkla yaptığı şeyleri yaparken zorlanır. İşte bu durumdan; çocuğun olumsuz (düşük) bir öz kavramı geliştirme nedenlerinden biri olarak söz edilmektedir (Yorgancı, 2006).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu bölümde araştırmanın metodu açıklanmıştır. Araştırmada bütüncül yaklaşımlı niteliksel araştırma yöntemi kullanılmış ve ÖÖG'si olan 10 çocuğun aileleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Niteliksel araştırma modeli olan bütüncül yaklaşım modelinde yapılan çalışmanın konusuna en uygun yöntem olarak belirlenmiştir. Bütüncül yaklaşım modelinin temelinde insan davranışlarının karmaşık bir yapıya sahip olduğu ve birtakım birbirinden bağımsız daha küçük davranışlara kolayca bölünemeyeceği varsayımı yatmaktadır. Bu nedenle nitel araştırma, problemi teşkil eden değişkenleri birbirinden bağımsız olarak inceleme yerine bu değişkenlerin birlikteliğini ön plana çıkarmaya çalışır (Şimşek, H. ve Yıldırım, 2009)

Bu araştırma, özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrası yaşadıkları süreçlerin incelenmesi amacıyla hazırlanmış olup, görüşme formu kapsamında temasal bulgulara dayalı sorular hazırlanmıştır. Görüşme formunda yer alan temalarda: Hamilelik Süreci, Doğum Süreci, Bebeklik Süreci, Çocukluk Süreci, Disleksinin İlk İpuçları, Okul Süreci, Tanı Süreci ve Tanı Sonrası Sürece Göre bulguların elde edilmesi amaçlanmıştır. ÖÖG olan çocukların aileleri ile bireysel görüşmeler yapılmış ve bulgular toplanmıştır. Görüşme yapılırken, görüşme de sadece aile ve araştırmacı bulunur. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, tümevarımsal veri analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Tümevarımsal veri analizi tekniği bir araştırmanın başından sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Tümevarımsal veri analizi tekniği görüşme, gözlem ve belge incelemesi ile elde edilirken, elde edilen veriler anlamlı bir şekilde özetlenir. Elde edilen veriler arasında karşılaştırmalar yapılarak tümevarım yöntemi kullanılır (Wehmeyer, 2016). Tümevarımsal veri analizi sonucunda veriler temalar haline dönüştürülmüş ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında çocukların karneleri incelenmiştir. Ayrıca veriler toplanırken ses kayıt cihazından faydalanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya başlamadan önce gerekli olan izinler KKTC Milli Eğitim Bakanlığından alınmıştır. Alınan bu iznin ardından rehberlik araştırma merkezi tarafından aileler belirlenmiştir. Ailelerle ilk temas rehberlik araştırma merkezi tarafından kurulmuştur. Araştırma çalışmasına katılmayı kabul eden gönüllü ailelerin iletişim bilgileri rehberlik araştırma merkezi tarafından araştırmacı ile paylaşılmıştır. Her bir aile ile ilk olarak telefonla iletişim kurulmuştur. Görüşme için randevu alınmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla ailelerle görüşülürken kullanılacak bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bu formun oluşturulmasında aşağıda ki adımlar izlenmiştir.

- Alanyazın taraması yapılarak görüşme formunda yer alabilecek görüşme soruları geliştirilmiştir.
- Görüşme formunda yer alan sorular, 2 okul öncesi, 1 özel eğitim ve 1 kadın doğum uzmanından oluşan 4 kişilik bir ekip tarafından bu alan yazın taraması göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Görüşme formu uygulanmadan önce katılımcılara araştırmanın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir ve kendi istekleri ile çalışmaya katılmaları sağlanmıştır. Araştırmaya katılan aileler ile randevuya uyularak görüşmeler gerçekleşmiştir. Görüşmeler her bir aile ile farklı tarihlerde 2 kez olarak planlanmıştır. Görüşmeler ailelerin istekleri doğrultusunda kendilerini rahat hissedecekleri ortamlarda yapılmıştır. Araştırmaya katılan ailelere görüşme öncesinde, verilerin eksik alınmaması ve akışın bozulmaması

için, görüşmenin ses kayıt cihazıyla kayıt edileceği ve bu kayıtların yalnızca araştırmacı tarafından dinleneceği, gizli olacağı ifade edilmiştir. Her bir katılımcıya kod isim verilmiştir. Araştırma sonuçlarının yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağı ve gizlilik ilkesi doğrultusunda aileleri veya öğretmenleri ile paylaşılmayacağı söylenerek katılımcıların araştırmaya olan güveni sağlanmaya çalışılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma katılımcılarından elde edilen verilerin bütüncül yaklaşım modeli ile içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi kapsamında aileler ile yapılan görüşmelerin hemen ardından, ses kayıtlarının çözümlenmesi işlemi yapılmıştır. Çözümlenen görüşmeler, araştırmacı tarafından gözden geçirilmiş ve eksik cevap verilmiş olan sorular belirlenmiş ve bir sonraki görüşmede sorulmak üzere not edilmiştir. Yapılan görüşmelerin kayıt dökümlerinde konuşmalar katılımcıların ifadelerinde hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi bütüncül yaklaşım modeli içerik analiz yöntemine göre yazılmıştır.

Verilerin analiz işlemi için tümevarım analiz yöntemini tercih edilmiştir. Araştırmacı temaları oluşturmadan önce kodlamaları incelemiş, aynı kategori altında toplayabileceği verileri başlıklara ayırmış ve bu başlıklara uygun aile konuşmalarından alıntılar yaparak verileri toplamıştır. Bu işlemin ardından elde edilen başlıklar araştırmanın temalarını, alt başlıklar ise alt-temaları oluşturmuştur. Ardından her bir araştırmacı diğerlerinden bağımsız olarak analizi gerçekleştirmek için kategoriler oluşturmuştur. Var olan bilgiler azaltılma amaçlı kategorilere ayrılmış ve kodlanmıştır. Bu kodlamalar 2 okul öncesi, 1 özel eğitim uzmanı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Oluşturulan bu kodlamaların ardından verilerde yer alan bilgilere dayanarak temalar oluşturmuştur.

Temaların oluşturmasının ardından kodlamalar diğer uzmanlar ile karşılaştırılmıştır. Daha sonra uzmanların ve araştırmacının temaları ve alt-temaları karşılaştırılmış, fikir birliği olan temalar bırakılmış, görüş ayrılığı olan temalar üzerinde tartışılıp yeniden düzenlenmiştir. Yukarıda anlatılan bu sürecin sonunda 8 ana tema üzerinde fikir birliğine varılmıştır. Bu temalar: Hamilelik Süreci, Doğum Süreci, Bebeklik Süreci, Çocukluk Süreci, Disleksinin İlk İpuçları, Okul Süreci, Tanı

Süreci, Tanı Sonrası temalarıdır. Yapılan bu işlemin ardından araştırmanın veri analiz tamamlanmış ve bulgulara ulaşılmıştır.

3.5. Geçerlilik Güvenirlilik

Her bir katılımcı ile yapılan görüşmenin bir özeti hazırlandı. Bu özetler katılımcılara verildi ve kontrol etmeleri istendi. Ailelere yapılan görüşmenin doğru bir şekilde anlayıp anlamadığımız sorulmuştur. Gerçekleştirilen 1. görüşmede ailelerden, çocukların karneleri istenmiş ve incelenmiştir. Bu görüşme ve incelemenin ardından farklı bir tarihte 2. görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kodlamalar tek bir kişi tarafından yapılmamıştır. Bu kodlamalar 2 okul öncesi, 1 özel eğitim uzmanı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır.

3.6. Katılımcı Teyidi

Her bir katılımcı ile yapılan görüşmenin bir özeti hazırlandı. Bu özetler katılımcılara verildi ve kontrol etmeleri istendi. Yapılan görüşmelerin doğru olarak anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edildi.

3.7. Katılımcılar

Görüşmelerin yapılabilmesi için MEB' den izin alınmıştır. Çalışma grubu KKTC geneli olarak kabul edilmiş her şehirden en az bir aile olacak şekilde planlanmıştır. Aileler RAM tarafından belirlenmiş ve ailelerin iletişim numaraları, RAM tarafından ailelerden izin alınarak araştırmacı ile paylaşılmıştır. Ancak katılımcıların mümkün olan en rahat ortamda sorulara cevap vermelerine olanak sağlayabilmek için ailelerle kurulacak olan ilk iletişim RAM tarafından yapılmıştır. RAM tarafından belirlenen ailelere soru içerikleri, araştırmanın amacı ve araştırmacının cinsiyeti ile ilgili bilgiler ailelere verilmiştir. Bu bilgiler sonrasında araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen ailelerin bilgileri araştırmacı ile paylaşılmıştır. Her bir katılımcıya kod isimler verilmiştir. Katılımcılar istedikleri anda

araştırmadan çekilme hakları olduğu konusunda, çalışmaya katılmadan önce bilgilendirilmiştir. Katılımcılar ile görüşmeler gerçekleştirilirken 6 anne, 2 baba, 2 anne ve baba olmak üzere 10 aile ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Katılımcı 1: 5 kişilik ailesi ile birlikte bir villada yaşamaktadır. Katılımcı 1 aslında disleksi tanısı almış olan 9 yaşındaki çocuğun teyzesidir. Biyolojik annesi o daha 7 yaşında iken vefat etmiştir. Doğduğunda ona teyzesinin ismi verilmiştir. Biyolojik annesi ev hanımı eşi ise memurdur. Biyolojik anne çocuğa hamile iken eşiyle boşanma sürecine girmiştir. Hamileliği sürecinde kanser tanısı almış ve doğumdan sonraki ilk 8 ay hastanede kaldığı için çocuğunu görememiştir. Biyolojik anne vefat ettikten sonra biyolojik baba çocuk ile ilgilenmemiştir. Bu süreçten sonra tüm sorumluluğu teyzesi ve eniştesine kalmıştır. Katılımcı 1, iki kız annesidir. Disleksi tanısı alan çocuklarının ders ve ödevleriyle ilgilendiği kadar kendi çocuklarının ders ve ödevleriyle ilgilenmek zorunda kalmadığını söylemiştir. Katılımcı 1 “Ben şu an geçmişe baktığımda şimdi farkederim ki, annesi de öyleydi. Çünkü hiçbir şeyi öğrenemezdi, hatırlayamazdı, numaraları aklında tutamazdı.” diyerek Biyolojik annenin de disleksisi olabileceğine işaret etmiştir. Katılımcı 1 öğretmenlerin disleksi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından dolayı zorluklar yaşadığını söylemiştir.

Katılımcı 2: Eşi, kendisi ve 3 çocuğu ile birlikte müstakil bir evde 5 kişi kiracı olarak yaşamaktadır. Evin en küçüğü olan çocukları 1 sene önce 8 yaşındayken disleksi tanısı almıştır. Katılımcı 2 ilkokul eşi ise ortaokul mezunudur. Katılımcı 2 kaynakçı eşi ise ev hanımıdır. Katılımcı 2 ve ailesi disleksi tanısı alan çocuklarının teyze ve dayıları tarafından çok şımartıldığını ve her geçen yıl daha yaramaz bir çocuk haline geldiğini düşünüyorlar. Okuldan ve çevreden yaramaz bir çocuk olduğu için şikayetler aldıklarını ve bu durumun onları çok üzdüğünü belirtmişti. Ancak tanı aldıktan sonra bu durumun onları üzmediği ve disleksiye kabullenmeleri gerektiğini anladıklarını belirtmiştir. Tanı aldıktan sonra hayatlarında pozitif gelişmeler olduğunu öğretmenlerin de desteğiyle çocuğunun geliştiğini belirtti. Katılımcı 2, tanı alındıktan sonra özel eğitim hizmeti talep ettiklerini ancak alamadıklarını söylemiştir.

Katılımcı 3: Eşi, kendisi, 2 çocukları ve bakıcıları ile birlikte kendilerine ait müstakil bir evde 5 kişi olarak yaşamaktadır. Katılımcı 3'ün disleksi tanısı alan çocukları evin büyük çocuğudur ve ondan küçük 1 kız kardeşi vardır. 7 yaşında disleksi tanısını

almıştır. Katılımcı 3 ortaokul eşi ise lise mezunudur. Katılımcı 3'ün kendine ait bir kuaför salonu vardır. Eşi ise taksicidir. Katılımcı 3, çocuğunun disleksi tanısı almasını kabullenmiş ve bunun için her şeyi yapmaya hazır olduğunu belirtmiştir. Çocuğu tanıdıktan sonra planlı bir şekilde özel eğitim hizmeti almıştır. Katılımcı 3 bu süreçte bütün öğretmenler ile iletişim halinde olduğunu söylemiştir. Katılımcı 3 haftanın bir gününü eşiyile birlikte çocuklarına ayırdıklarını ve onların istekleri doğrultusunda bir gün geçirdiklerini söylemiştir.

Katılımcı 4: Eşi, kendisi ve 1 erkek çocuğu olmak üzere kendilerine ait müstakil bir evde 3 kişi yaşamaktadır. Evin tek çocuğudur. Disleksi tanısını 10 yaşında almıştır. Katılımcı 4 ve eşi lise mezunudur. Katılımcı 4 ve eşi belediyede çalışmaktadır. Katılımcı 4 öğretmenlerden hiçbir destek görmediklerini ve öğretmenlerin onlara çocuklarının disleksi olduğunu saklamaları gerektiğini söylediklerini belirtti. Katılımcı 4 tanı almadan önce bilgisizliğinden dolayı çocuğu için söylemiş olduğu her şeye utandığını ancak tanı aldıktan sonra bu durumu kabullendiğini söylüyor. Katılımcı 4 “Ülkesel olarak zavallı ve geleceğimiz olan çocuklarımıza gereken önemi vermediğimiz için gerçekten çok üzüldüm ve yıkıldım.” diyerek eğitim sistemine olan kızgınlığını belirtmiştir. Herhangi bir özel eğitim hizmeti almadıklarını ve bu hizmetin sadece çocuklara değil devlet tarafından ailelere de verilmesi gerektiğini düşünüyor. Katılımcı 4, çocuğunun tanısını bildiği halde öğretmeni tarafından darp edildiğini bu nedenle de hukuki süreçte olduklarını ve psikolog desteği aldığını söylemiştir.

Katılımcı 5: Katılımcı 5, 4 kişilik ailesi ile birlikte bir apartman dairesinde kirada yaşamaktadır. Katılımcı 5'in disleksi tanısı alan erkek çocukları evin büyük çocuğudur. Ondan küçük kız kardeşi vardır. Disleksi tanısını 11 yaşında almıştır. Katılımcı 5 ve eşi ilkokul mezunudur. Katılımcı 5 temizlikçi eşi ise kuru temizlemecidir. Katılımcı 5 ve çocukları Türkiye'de yaşarken eşi çalışmak için Kıbrıs gelmiştir. Çocukları 6.sınıfa başlayacağı zamana kadar annesi ile Türkiye'de kalmış sadece tatil zamanlarında babası ile görüşmüştür. Katılımcı 5, çocuğunun 1. sınıftan 5. sınıfa kadar aynı öğretmenle eğitim gördüğünü, çocuğunun bu öğretmenle ilişkisinin iyi olmadığını ancak maddi durumlarının iyi olmamasından dolayı okulu değiştiremediklerini söylemiştir. 6.sınıfa başlayacağı zaman Kıbrıs geldiklerini ve tanıyı o zaman aldıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle tanıyı geç aldıklarını ve tanı aldıktan sonra özel eğitim hizmeti almamalarına rağmen çocuklarının başarısının yükseldiğini belirtmişlerdir.

Katılımcı 6: Katılımcı 6, kızı ve oğlu ile birlikte kendilerine ait müstakil bir evde 3 kişi yaşamaktadır. Katılımcı 6'nın disleksi tanısı alan erkek çocuğu evin küçüğüdür kendisinden büyük ablası vardır. Katılımcı 6 ve eşi boşanmışlardır. Katılımcı 6'nın erkek çocuğu disleksi tanısını 7 yaşında almıştır. Katılımcı 6 ve eşi üniversite mezunudur. Katılımcı 6 öğretmen eşi ise memurdur. Katılımcı 6 çalışan bir anne olduğundan dolayı bir yaşına kadar çocukları ile halası ilgilenmiş 1 yaşından sonra ise kreşe başlamıştır. Tanı alana kadar ders konusunda çocuğunu çok zorladıklarını ancak tanı aldıktan sonra Katılımcı 6 “Keşke bıraksaydım bu kadar zorlanmazdı hani o da yıprandı” demiştir. Aile disleksiye kabullenmiştir. Katılımcı 6 en büyük desteği, çocuğunun 3, 4 ve 5. sınıf öğretmeni olan teyzesinden görmüştür. Özel eğitim hizmeti aldıklarını ve bunların faydasını gördüklerini söylemiştir.

Katılımcı 7: Eşi, kendisi ve çocukları olmak üzere kendilerine ait müstakil bir evde 3 kişi yaşamaktadırlar. Katılımcı 7'nin tek çocuğu vardır. Katılımcı 7 ve eşi ortaokul mezunudurlar. Katılımcı 7 temizlikçi eşi ise demircidir. Katılımcı 7'nin çocuğu disleksi tanısını 8 yaşında almıştır. Aile, çocuklarının tanı almasından sonra bu durumu kabullenmekte zorlandığını söyledi. Bu konuda öğretmenlerinden bilgi ve destek aldıkça bilinçlendiklerini durumu kabullendiklerini açıklamıştır. Katılımcı 7, tanı aldıktan sonra alınan hizmetlerin çocukları için faydalı olduğunu bunun okul başarısını etkilediğini söylemiştir. Bu süreçte en büyük desteği aile olarak bir birlerinden gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 7 ve eşi okul öncesi dönemdeki öğretmenlerin daha bilinçli yaklaşmasını ve disleksinin daha erken zamanda fark edilmesini istediklerini belirttiler.

Katılımcı 8: 4 kişilik ailesi ile birlikte kendilerine ait müstakil bir evde yaşamaktadır. Katılımcı 8'in 2 erkek çocuğu vardır. Disleksi tanısı almış olan evin büyük çocuğudur ve ondan küçük erkek kardeşi vardır. Katılımcı 8'in çocuğu 7 yaşında disleksi tanısını almıştır. Katılımcı 8 ve eşi lise mezunudur. Katılımcı 8 avukat sekreteri, eşi ise özel sektör çalışanıdır. Katılımcı 8, çocuğunun tanı aldığındaki hislerini “Dünya başıma yıkıldı.” sözleriyle belirtmiştir. Katılımcı 8 tanıdan önce çocuğuna bilinçsizce kızdığını ancak tanı aldıktan sonra bu davranışlarından pişman olduğunu söyledi. Katılımcı 8 disleksi için dış bedende görünmeyen bir hastalık olarak tanımlıyor. Bu süreçte en büyük desteği kız kardeşi ve eşinin kardeşlerinden gördüğünü söylemiştir. Tanı aldıktan sonra özel eğitim hizmeti aldıklarını bu hizmetlerin faydalı olduğunu anlatmıştır.

Katılımcı 9: 4 kişilik ailesi ile birlikte kendilerine ait müstakil bir evde yaşamaktadır. Katılımcı 9'un ikiz erkek çocukları vardır. İkiz kardeşlerden 1'i, 7 yaşında disleksi tanısını almıştır. Katılımcı 9 üniversite, eşi lise mezunudur. Katılımcı 9 öğretmen, eşi ise müzisyendir. Katılımcı 9, çocuğunun tanı aldığındaki hislerini o zaman için çok üzüldüğünü söylemiştir. Katılımcı 9 disleksiye zorlanma olarak tanımlıyor. Tanı aldıktan sonraki süreçte çok zorlandıklarını, eğitimin bazı durumlarda yetersiz kaldığını bu durumun kendilerini maddi ve manevi olarak yıprattığını anlatmıştır. Bu süreçte en büyük desteği annesi, babası ve eşinden gördüğünü söylemiştir. Tanı aldıktan sonraki süreçte özel eğitim hizmeti ve psikolog desteği aldıklarını bu hizmetlerin çocuğu ve kendileri için faydalı olduğunu anlatmıştır.

Katılımcı 10: 4 kişilik ailesi ile birlikte kendilerine ait müstakil bir evde yaşamaktadır. 2 çocukları vardır. Disleksi tanısı alan kızından 2 yaş büyük ablası vardır. Katılımcı 10'un kızı disleksi tanısını 7 yaşında almıştır. Katılımcı 10 ve eşi üniversite mezunudur, meslek olarak ikisinde öğretmendir. Katılımcı 10, kızı tanı aldığındaki hislerini üzüntü verici olarak anlatmıştır. Katılımcı 10, disleksiye öğrenmede zorluk, gecikme olarak tanımlamıştır. Tanı aldıktan sonraki süreçte kızı için daha fazla ilgi ve çalışma yapmaları gerektiğini söylemiştir. Bu süreçte en büyük desteği ailesinden gördüğünü anlatmıştır. Katılımcı 10, disleksiye çevresine anlatmakta çok zorlandığını ve bu tanıyı anlayamadıklarını söylemiştir. Tanı sonrası aile ve çocuk olarak özel eğitim hizmetleri aldıkları ve bu hizmetlerin kendileri için faydalı olduğunu anlatmıştır.

Tablo 1

Sorulara Göre ÖÖG Sorunu Olan Katılımcıların Durumu

<i>SORU TÜRLERİ</i>	<i>ARAŞTIRMA KATILIMCILARI</i>										
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	
	<i>Katılımcı 1.</i>	<i>Katılımcı 2.</i>	<i>Katılımcı 3.</i>	<i>Katılımcı 4.</i>	<i>Katılımcı 5.</i>	<i>Katılımcı 6.</i>	<i>Katılımcı 7.</i>	<i>Katılımcı 8.</i>	<i>Katılımcı 9.</i>	<i>Katılımcı 10.</i>	
1 Cinsiyet	Kız	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kız
2 Doğum Yılı	2004	2008	2008	2005	2005	2004	2002	2005	2005	2005	2007
3 Doğum Türü	Planlı Hamilelik	Plansız Hamilelik	Planlı Hamilelik	Planlı Hamilelik	Planlı Hamilelik	Planlı Hamilelik	Planlı Hamilelik	Plansız Hamilelik	Planlı Hamilelik	Planlı Hamilelik	Planlı Hamilelik
4 Doğum Şekli	Sezaryen	Normal Doğum	Sezaryen	Sezaryen	Normal Doğum	Sezaryen	Normal Doğum	Sezaryen	Sezaryen	Sezaryen	Normal Doğum
5 Annenin Hamilelik Dönemi	Sancılı-Zor Hamilelik	Rahat Hamilelik	Sancılı-Zor Hamilelik	Rahat Hamilelik	Rahat Hamilelik	Rahat Hamilelik	Rahat Hamilelik	Rahat Hamilelik	Rahat Hamilelik	Sancılı-Zor Hamilelik	Sancılı-Zor Hamilelik
6 Annenin Doğum Öncesi Beslenmesi	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Yetersiz Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme	Dengeli ve Yeterli Beslenme
7 Annenin Doğum Öncesi Sigara-Alkol Kullanımı	Yok	Yok	Yok	Yok	Ara sıra Bira	Yok	Yok	Ara sıra Sigara	Ara sıra Sigara	Ara sıra Sigara	Ara sıra Sigara
8 Annenin Doğum Öncesi Hastalık veya Rahatsızlığı	Mide Kanaması	Yok	Yok	Yok	Yok	Karından Sıvı Alımı	Tansiyon	Yok	Yok	Yok	Yok
9 Annenin Doğum Öncesi Doktor Kontrolleri	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli	Düzenli
10 ÖÖG Teşhis Zamanı	Erken Tanı Okul Öncesi	Erken Tanı Okul Öncesi	Erken Tanı Ana Sınıfı	Geç Tanı 5.Sınıf	Erken Tanı Ana Sınıfı	Erken Tanı 1.Sınıf	Erken Tanı 1.Sınıf	Erken Tanı Ana Sınıfı	Erken Tanı Ana Sınıfı	8 Yaş	7 Yaş
11 ÖÖG Teşhisi Yapan Kişi/Kişiler	Annesi	Babası	Öğretmen	Öğretmen	Öğretmen	Öğretmen	Öğretmen	Öğretmen	Öğretmen	Aile	Aile

12	Annenin Hamilelik Yaşı	32	29	20	20	30	30	20	27	27	28
		<i>Katılımcı 1.</i>	<i>Katılımcı 2.</i>	<i>Katılımcı 3.</i>	<i>Katılımcı 4.</i>	<i>Katılımcı 5.</i>	<i>Katılımcı 6.</i>	<i>Katılımcı 7.</i>	<i>Katılımcı 8.</i>	<i>Katılımcı 9.</i>	<i>Katılımcı 10.</i>
13	ÖÖG Tanısı İçerik Testler	Ana Sınıfında Yapıldı	Okul Öncesi RAM'da Yapıldı	2.Sınıfta Yapıldı	Disleksi Derneği 5.Sınıfta Yapıldı	Ana Sınıfında Yapıldı	1.Sınıfta Yapıldı	1.Sınıfta RAM'da Yapıldı	Ana Sınıfı Döneminde Yapıldı	1.Sınıfta Yapıldı	5.Sınıf RAM'da Yapıldı
14	Bebeklik Dönemi Hastalığı veya Rahatsızlığı	Yok	Sarılık	Alerjik Beslenme Sorunu	Nefes Darlığı Nefes Alma Sorunu	Kol Çıkıklığı	Yok	Sarılık	Yok	Yüksek Ateş	Yok
15	Anneyi Hamilelik Zamanında Üzen Duygusal Gelişmeler	Ailevi Sorunlar	Yok	Yok	Ailevi sorunlar	Ailevi Sorunlar	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
16	Akraba Evliliği Durumu	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
17	Hamilelik Dönemi Sancıları	Yok	Yok	Yüksek Düzey	Yok	Yok	Yok	Yok	Hafif Düzey	Hafif Düzey	Yüksek Düzey
18	Hamilelik Dönemi Kanamalar	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Hafif Düzey	Hafif Düzey	Hafif Düzey
19	İlk ÖÖG Belirtileri	Alt-Üst Kavramlarını Karıştırılması, Yüksek Seslerde Ağlama Dans, Figürlerini Yapamama	Okumada Güçlük Ödevlerin Zamanında Yapılmaması	Sorulan Sorulara Yanıt Vermemesi	Okuma ve Yazmada Yaşanan Zorluklar	Derlerde Başarısızlık Ödevlerin Zamanında Yapılmaması	Okuma ve Yazmada Yaşanan Güçlükler	Harf ve Sayıları Öğrenmede Yaşanan Zorluklar	Oyucakları İle oynama Süresi ve Odaklanma Problemi	Sağ-Sol Kavramını Karıştırması Okumada Yaşanılan Zorluk	Harf ve Sayıları Öğrenmede Yaşanılan Zorluk

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma ailelerin tanı öncesi özgül öğrenme güçlüğüne ilişkin yakalamış oldukları ipuçları, tanı süreci ve sonrasında yaşadıkları zorlukların incelenmesi ile ilgili tüm evrelerini araştırmak amacıyla planlanmıştır. Bu bölümde bu amaca ulaşmak için 10 aile ile yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analiz sonuçları sunulmaktadır. Yapılan analiz sonucunda 8 farklı temaya ulaşılmıştır. Bu bulgular: Hamilelik Süreci, Doğum Süreci, Bebeklik Süreci, Çocukluk Süreci, Disleksinin İlk İpuçları, Okul Süreci, Tanı Süreci, Tanı Sonrası başlıkları altında sunulmuştur.

1. Aileler nasıl bir hamilelik yaşamıştır?
2. Aileler doğum sürecinde neler yaşamıştır?
3. Aileler ÖÖG tanısı almış çocuklarının bebeklik sürecinde neler yaşamıştır?
4. Aileler ÖÖG tanısı almış çocuklarının çocukluk sürecinde neler yaşamıştır?
5. Ailelerin tanı öncesinde disleksiye yönelik yakaladıkları ilk ipuçları nelerdi?
6. Aileler ÖÖG tanısı almış çocuklarının okul sürecinde neler yaşamıştır?
7. Aileler çocuklarının ÖÖG tanısı alma sürecinde neler yaşamıştır?
8. Aileler çocukları ÖÖG tanısı aldıktan sonra neler yaşamıştır?

Bu araştırmada cevap aranan ilk alt araştırma sorusu ailelerin hamilelik süreçlerine ilişkindir. Bu konuya ilişkin ebeveyn görüşleri tema-1 hamilelik süreci başlığı altında incelenmiştir.

Tema 1: Hamilelik Süreci

Bu temada anne ve babalar ile yapılan görüşmeler sırasında hamilelik süreci ile ilgili edinilen bilgiler sunulmuştur. Veri analizi sonucunda ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; planlı-plansız hamilelik, hamilelikte karşılaşılan sorunlar, hamilelik sürecinde yaşanan hastalıklar ve hamilelik sürecinde ebeveynleri mutlu eden konular olmak üzere dört ana başlık altında toplanmıştır.

Bu araştırmaya katılan ebeveynlerden 2'si hamileliklerinin plansız bir şekilde gerçekleştiğini ifade ederken, 8 ebeveyn hamileliklerinin planlı gerçekleştiğini soylemiştir. Hamilelikte yaşanan sorunlara ilişkin sorularda ailelerin çoğu kimi zaman stresli gunleri olsa da önemli bir sorunla karşılaşmadıklarını anlatmışlardır.

Ailelerin hamilelik surecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin anlattıkları incelendiğinde annelerin daha çok kanamalar, hamilelik tansiyonu ve bebeğe yapılan tarama testlerinden soz ettikleri gorlmuştur. Örneğin araştırma katılımcılarından Katılımcı 7, hamileliği başladıktan sonra hamilelik tansiyonu yaşadığını anlatmıştır. Katılımcı 7, "Rahattı, çok guzel geçti ama son eee 60 gun gala hamilelik tansiyonum ıktıydı bu gadar yani." diyerek hamilelik problemini açıklamıştır.

Hamilelik doneminde problem yaşayan diğer bir aile katılımcı 9 dur. Katılımcı 9 çocuklarının tüp bebek yöntemiyle ikiz olarak doğduğunu soylemiştir. Hamilelikte yaşadığı sağlık sorunlarına yönelik ise; "Tihıhıı zorluydu biraz dşuk riski vardı. 9 ay boyunca ben yattım hep. Şeyde oldu kan, zaten uzd, uz olma şansı vardı. Biri düştü kanamam açılınca. Sonra durdu kanamam. Sonra iki u ay iki buçuk ay da klinikte yattım yani." diyerek yaşadığı problemi anlatmıştır.

Hamilelik problemine yönelik problem yaşayan diğer bir aile Katılımcı 10 dur. Katılımcı 10, "Tıı kanamam olduydu o beni biraz Şey etti rahatsız etti. Başka da birşey olmadı yoktu yani" diyerek yaşadığı problemi anlatmıştır.

Bu soruya ilişkin diğer katılımcılar hamilelikle ilgili hiçbir sorun yaşamadıklarını anlatmışlardır. Ancak katılımcılar arasında hamilelik surecinde yaşanılan sağlık sorunları bakımından en çarpıcı özelliklere sahip anne 13 yaşındaki çocuğun annesidir. Annesi 31 yaşında hamileliğinin 2. ayında mide kanaması geişmiş ve hamileliğinin sonunda ise "Mide kanseri." tanısı almıştır.

Katılımcı 1, daha sonra kansere yenik düşen kız kardeşinin hamilelik surecinde yaşadığı sorunlardan birini "Kansızlığı vardı eee kan iğnesi ve demir iğnesi yaptırırđık oda işte kanserdendi ondan sonra çıktı yani o dönem bilinmiyordu." diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 8 "Tıı ilk yani ilk bir iki ay bir hafif kanama ama dşuk tehlikesi yoktu." diyerek hamileliğine ilişkin problemi açıklamıştır.

Katılımcı 6 ise “İnıı rahattı bir şeyde problem olmuştı. Tahlil sonucunda riskli çıktığı için o amniyosentez yapıldı iğneyle hani sıvı alıyolar anne karnından onun haricinde hani normal çıktı bi şey olmadı rahattı.” diyerek hamilelik problemini açıklamıştır.

Ebeveynler hamilelik süreçlerini genellikle “problemsiz” olarak ifade etmektedirler. Katılımcılar hamilelik sürecine ilişkin onları en mutlu eden şeyler sorulduğunda ise özel bir olayı anlatmaktan çok Katılımcı 9’un da ifade ettiği gibi yalnızca hamile olmanın bile onları mutlu etmeye yettiğini açıklamışlardır.

Hamilelik problemlerine ilişkin Katılımcı 2 “Rahattı, arabada doğum yaptı.” diyerek, aslında hamilelik sürecinde bir sorun yaşamadıklarını vurgulamıştır.

Araştırmada cevap aranan 2.Soru özgöl öğrenme güçlüğü olan çocukların doğum sürecini anlamaya yöneliktir. Ailelerin doğum sürecine ilişkin verdikleri cevaplar bu başlık altında incelenmiştir.

Tema 2: Doğum Süreci

Bu temada anne ve babalar ile yapılan görüşmeler sırasında doğum süreci ile ilgili veriler sunulmuştur. Veri analizi sonucunda ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; doğum şekli ve doğum problemleri olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır.

Bu araştırmada yer alan ebeveynlerden yalnızca 3’ü doğumlarının normal gerçekleştiğini ifade ederken, 7 aile sezaryen doğum gerçekleştirdiklerini anlatmıştır.

Doğum problemlerine ilişkin aileler incelendiğinde araştırma katılımcılarından 6 ebeveyn doğum problemi yaşadıklarını anlatırken, 4 ebeveyn hiçbir problem yaşamadıklarını anlatmışlardır.

Katılımcılar arasında doğum problemi bakımından en çarpıcı özelliklere sahip anne Katılımcı 1’dir. Anne hamileliği sonunda mide kanseri tanısı almış ve doğum sonrası hastanede kalmış ameliyatlar geçirmiştir.

Doğum problemlerine ilişkin Katılımcı 5 ise “Yok problem oldu rahim ağzı açılmadı.” demiştir.

ya ambulans geldi çocuğu aldı 11 gün küvezde kaldı çocuğum 11 gün yaşadıklarımızı artık siz bilirsiniz.” diyerek doğum süreci sorunları anlatmıştır.

Araştırmada cevap aranan 3. Soru ise özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların bebeklik sürecini anlamaya yöneliktir. Ailelerin bebeklik sürecine ilişkin verdikleri cevaplar bu başlık altında incelenmiştir.

Tema 3: Bebeklik Süreci

Araştırmada cevap aranan 3.soru özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların bebeklik sürecini anlamaya yöneliktir. Bu temada anne ve babalar ile yapılan görüşmeler sırasında çocukların bebeklik süreci ile ilgili verilen bilgiler sunulmuştur. Veri analizi sonucunda ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; dil gelişimi, fiziksel gelişim, geçirilen hastalık, kaza geçirme, doktor kontrolleri, beslenme ve aileden başka bebekle ilgilenen olmak üzere 7 ana başlık altında toplanmıştır.

Dil gelişimine ilişkin aileler incelendiğinde 2 aile çocuklarının bebeklik sürecinde yaşadığı dil sorunundan bahsederken, diğer araştırma katılımcıları herhangi bir sorun yaşamadıklarını anlatmışlardır.

Katılımcı 9 “Evet 6 aylıkta çocuk baba baba seslendirdi. Baba diye yani. Çünkü ilk şeyi baba. İııı baba dedikten sonra havale geçirdi çocuk konuşamadı. 1 yaşını geçti daha konuşsun.” diyerek yaşadıkları dil problemini açıklamıştır.

Katılımcı 10 “Geç gonaştı yani 1 yaşındaydı baba derdi yani ıııı 2 yaşına girdiydi kelimeler başladı çıksın.” diyerek yaşadıkları dil problemini anlatmıştır.

Fiziksel gelişimine ilişkin aileler incelendiğinde araştırma katılımcıları herhangi bir problem yaşamadıklarını anlatırken, ebeveynlerden sadece Katılımcı 4 çocuğunun yaşadığı fiziksel sorunu anlatmıştır. Katılımcı 4 “Erken doğduğu için ayacıkları hafif öne doğru şeydir ıııı böyle bebeklerde en son zaten ciğeri ile ayakmış oluşur ayacıkları normal değilda aşağı doğru hafif yani bıraktığımda kendini normal durduğunda bazıları düz durur ayakları hafif aşağı doğru durur. Yani ayacıkları bize en fazla şey oldu.” diyerek yaşadıkları fiziksel gelişim sorununu dile getirmiştir.

Geçirilen hastalıklar ve kazalar incelendiğinde katılımcılardan 5 aile bir sorun yaşamadıklarını ifade ederken, 5 aile bu süreçte sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar arasından geçirilen hastalık ve kaza sorunlarına ilişkin en

dikkat çeken aile Katılımcı 5 oğlu'nun sürekli olarak dengesini kaybederek düşmesi, kafasını yaralaması ve migren hastalığının olmasını ifade etmiştir.

Katılımcı 9 “Evet 6 aylıkta çocuk baba baba seslendirdi. Baba diye yani. Çünkü ilk şeyi baba. İııı baba dedikten sonra havale geçirdi.” diyerek çocuğun bebeklik süreci geçirmiş olduğu hastalığı söylemiştir.

Katılımcı 7 ise “Eeee kaza geçirdi mi öyle bir şey yok sadece ayka üstü evdeyken annemin evdeykan düştü. Ayka üstü düştü başı yarıldı 3, 4 dane dikiş atıldı yalnızca o kadar.” diyerek geçirilen bebeklik kazalarını açıklamıştır.

Katılımcı 10 kızından söz ederken bu probleme yönelik şunları söylemiştir. “İııı dedesiyle traktörde gezerken ıııı şey oldu düştü. 4 yaşındaydı kafasını vurdu o zaman 3 dikiş atıldıydı.” diyerek yaşadıkları kaza durumunu anlatmıştır.

Katılımcı 3 ise “İııı solunum yollarında tıkanıklık olduydu ıııı 4 aylıkta birkaç doktorla birlikte hastaneye yattı. Sonra ıııı alerjik ıııı bir durum oldu ıııı yiyeceklere karşı bir alerji durumu olduğundan dolayı tıkanıklık yaşardı. Kaç kere mosmor şekilde bu tabi ki 7 yaşına kadar sürdü 8 yaşına kadar sürdü ve ufakkene ıııı kaç kere mosmor şekilde ve nefes almadan öldü gibisinden yani korkarak ıııı doktora yetiştirdik ve ıııı bu tarz şeyler yaşadı bebekliğinde. Yani 3-4 defa yaşadık bunu. Onun dışında tabi ki tıkanmaları gene nefes alamaz sonra tecrübe olarak başladıydım yani ben çocukta hafif morarıklık başlarken daha bir bilinçli olarak hareket etmeye ve öyle öyle ıııı yeyceklerini yeyemezdi baya bir ıııı zorluklar çektik yani o konuda o şekilde bir rahatsızlığı vardı.” diyerek çocuğunda ki sağlık durumunu açıklamıştır.

Doktor kontrollerine ilişkin aileler incelendiğinde araştırma katılımcıları doktor kontrollerinin düzenli şekilde yapıldığını açıklamışlardır.

Beslenme problemlerine ilişkin aileler incelendiğinde katılımcılardan 9 aile bir problemle karşılaşmadıklarını belirtirken, 1 aile problem yaşadığını ifade etmiştir.

Katılımcılar arasından Katılımcı 3 “Küçüklüğünden belli ııı 7 yaşına kadar gene aynı şekilde 7-8 yaşına kadar zaten yemek yemezdi. Sadece pirinç ve süt keçi sütü ve pirinçle beslenirdi. Onun dışında başka hiçbir şey ağzına koyamazdık ve bu gerçekten çok kötü bir şey. İııı düşünün her gün pirinç yediğinizi ve ııı çocuk gerçekten

ıı çok zayıf ve ıı o şekildeydi.” diyerek çocuğunun bebeklik döneminde beslenme ile ilişkili yaşadığı sorunu ortaya koymuştur.

Aileden başka çocukla ilgilen kimse olup olmadığı incelendiğinde katılımcılardan 7 aile çocuklarına kendilerinden başka kimsenin ilgilenmediğini söylerken, 3 aile kendilerinden başka ilgilenen birinin olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar arasından Katılımcı 1 bu soruya ilişkin biyolojik anneye doğumdan sonra kanser teşhisinin konmasından dolayı hastanede kalması ve daha sonra biyolojik annenin vefat etmesinden dolayı çocukla sürekli olarak kendisinin ilgilendiğini söylemiştir.

Araştırmada cevap aranan 4. Soru ise özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların çocukluk sürecini anlamaya yöneliktir. Ailelerin çocukluk sürecine ilişkin verdikleri cevaplar aşağıdaki tema içerisinde incelenmiştir.

Tema 4: Çocukluk Süreci

Bu temada anne ve babalar ile yapılan görüşmeler sırasında çocukluk süreci ile ilgili verilen bilgiler sunulmuştur. Veri analizi sonucu ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; aile ile birlikte aktiviteler, akran ilişkisi ve aileyle düzenli anı paylaşımı olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır.

Aile ile birlikte yapılan aktiviteler incelendiğinde bu soruya ilişkin aileler çocuklarıyla birlikte vakit geçirmenin hem kendileri için hem de çocukları için birlikte yapmaktan hoşlandıklarını ve kendilerini mutlu ettiğini açıklamışlardır.

Akran ilişkisine yönelik aileler incelendiğinde bu soruya ilişkin 8 ebeveyn çocuklarının akran ilişkisine yönelik iletişimde zorluk çekmediklerini uyum sağladıklarını belirtirken, 2 aile çocuklarının akran ilişkisine yönelik zorluk çektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar arasında akran ilişkisine yönelik en dikkat çekici özelliklere sahip aile Katılımcı 2dir.

Katılımcı 2 “Eeee birkaç hariç eee diğerlerinin hepsiyle arkadaşlarına uyum sağlıyordu. Arkadaşları seviyor kendisini, kendisi de seviyor arkadaşlarını. Hani kimse karışmadığı sürece kendisine ama hani kalkıp biri kendisine karıştığı zaman bir defasında uyarıyor ikincisinde hani kaldıramıyor kendisinde saldırıyor.” diyerek çocuğunun davranış problemine dikkat çekmiştir.

Akran ilişkisine yönelik zorluk yaşan diğer bir aile Katılımcı 1'dir. Katılımcı 1 "İıı ya bir arkadaş edindi mi onu hep onunla olmak isterdi. Değişik arkadaş ve değişik şeylere özellikle kreş ve ilkokulda çok sorun yaşadık yani ortaokul, orta 1 de yaşadıkta şimdi yavaş yavaş onları ya aşılıyor ya da bana aştı gibi gösteriyor. Bilmiyorum daha rahattır ama arkadaşlıklarında sorun yaşadık yani hep." diyerek çocuğunun akran ilişkisine yönelik yaşadığı zorluktan bahsetmiştir.

Aileyle düzenli anı paylaşımı ile ilgili soru incelendiğinde bu soruya ilişkin 8 ebeveyn çocuklarının kendileriyle düzenli anı paylaştığını ifade ederken, 2 ebeveyn bu soruya "Sık değil, çokta anlatmazdı." demiştir.

Katılımcı 5 bu soruyu açıklarken "Sık değil." diyerek belirtmiştir.

Katılımcı 1 ise "İıı hayır çok anlatmazdı." demiştir.

Araştırmada cevap aranan 5. Soru ise özgül öğrenme güçlüğü olan çocuklarda disleksinin ilk ipuçlarını anlamaya yöneliktir. Ailelerin disleksinin ilk ipuçları sürecine ilişkin verdikleri cevaplar aşağıdaki tema içerisinde organize edilmiştir.

Tema 5: Disleksinin İlk İpuçları

Bu tema anne ve babaların çocuklarının farklılıklarını ilk hissettikleri anlarına odaklanmaktadır.

Katılımcı 1, disleksinin ipuçlarını anlamada annelik deneyimlerinin önemli olduğuna sık sık vurgu yapmış ve eğer daha önceden 2 çocuk yetiştirmemiş olsa aradaki farkı anlamasının çok zor olacağını anlatmıştır. Katılımcı 1 "...mesela, annem al bunları alt çekmeceye koy derdim, alt üst bilmezdi." diyerek okul öncesi dönemdeki temel kavramların öğrenilmesinde yaşanan sorunlara en güzel örneklerden bir tanesini vermiştir.

Katılımcı 10 "Evet, çünkü ablası onun gibi değildi. İıı ve bir farklılık olduğunu fark ettik. Renkleri öğrenemedi ııı sayıları şey sırasıyla sayamıyordu. Herkes normaldir ablasıyla aynı olacak değil ya dedileri. İıı şey ama babası da ben de bir gariplik olduğunu anladık." diyerek ilk hissettikleri farklılıkları anlatmıştır.

Katılımcı 8 ise "İıı oyuncak oynama süresi çok kısıtlıydı, ııı odaklanması odak konusunda çok sıkıntı yaşadık, aşırı hareketlilikten dolayı düşme veya düşünmeden

yola atılma filan.” diye açıklayarak okul öncesi dönemde görülen dikkatini yoğunlaştırma ve odaklanma problemleri ile dürtüsel davranışlara dikkat çekmiştir.

Katılımcı 9 “Zaten yani ben çokta geç kalmadık yani ben şeyden hemen okula başlarken de anladım şey yaptık yani. Onun için şeylerinide gördüm diye o şey döneminde işte bisiklete geç binmesi ne bileyim bisikleti geç sürmesi şeylerini ayakkabılarını karıştırırdı mesela. İlk düşündüğüm şey disleksi olabilir mi bu çocuk. Ayakkabıları sağ-sola, solu-sağa giymesi ondan da etkilendi ama okulda da ne oldu okulda da 4 yaşta aslında öğretmen bize bir şey söylemedi ııı sadece öğretmen işte onu çok zekidir ama çok mızırcıktırlar onu şey yapardı öğretmen biraz. Birinin elinden tutardı birini kucağında tutardı öğretmen onları idare edebilmek için 4 yaş öğretmenleri. Derdi şey çok zekidir, çok zekidir sınıfta dinlemezmiş gibi görünür ama hemen kapar yani hiç birinin bilmediği bir şeyi hemen söyleyebilir gibisinden onun için biz bir problem düşünemedik tam olarak ama şeyde 5 yaşta anasınıfta başlayınca yazmada güçlük çekmeye başlayınca ben dedim kesin yani çocukta bişey vardır. Bide kalemi tutamazdı böyle şey tutardı kalemi böyle sanki şey eliyle yazacakmış gibi sol eliyle de biz sağ eline vermişiz gibi kalemi. Halbuki biz öyle bişey de yapmadık. Zaten ben kendim solağım öyle aman da çocuk sağ eliyle yazmasında zorla sol eliyle yazsında bişeyde olmadı. Ama farkettilik yani yazmasından dolayı o şeyi yazamamasından dedik bir problem mi var bu çocuğun? Heralde ona göre zaten ana sınıftan itibaren başladık şeye görüştük destek alalım. O bizi yönlendirdi işte şeylere ondan sonra şey de bilmem tam olarak ama bizim hoca hanım önerdiydi ııı disleksi merkezine şey yaptılar birden onu araştırdım. Çünkü dedim sağ sol kavramını karıştırır ooo onuda düşünerek disleksi olabilir mi bu çocuk. Gittik onunla konuşunca işte dedi bir tam olarak şey yapılması için 6 yaşında olması gerekir falan testi uygulamam için işte yani tabi bu arada bazı psikologlardan işte bazı testler yaptırıldı bir sürü.” diyerek disleksinin ik ipuçlarını anlatmıştır.

Katılımcı 6 ise “ııı fark ettiğim biraz geç oldu ııı kas gelişimi geç oldu ııı unutma oluyodu unutma yani tekrardan veya bazı şeyleri.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 2 ise “Vardı yaramazlığı vardı keşke o zaman dedim keşkeler için çok uğraştım ama orda hata yaptım yani.” diyerek davranışlara dikkat çekmiştir.

Araştırmada cevap aranan 6. Soru ise özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların okul sürecini anlamaya yöneliktir. Ailelerin çocuklarının okul sürecine ilişkin verdikleri cevaplar aşağıdaki tema içerisinde incelenmiştir.

Tema 6: Okul Süreci

Bu temada ebeveynler ile yapılan görüşmeler sırasında okul süreci ile ilgili verilen bilgiler sunulmuştur. Veri analizi sonucu ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; okula uyum/okul sevgisi, öğretmen ilişkisi, öğrenmede zorluk, başarılı/başarısız alanlar, öğretmenden alınan olumlu/olumsuz dönütler, okuma zamanı ve sınıf başarısı olmak üzere 7 ana başlık altında toplanmıştır.

Okula uyum/okul sevgisi incelendiğinde bu soruya ilişkin 6 ebeveyn çocuklarının okula uyum sağlamada zorluk çekmediklerini ifade ederken, 4 ebeveyn çocuklarının okula uyum sağlamada zorluk yaşadıklarını açıklamıştır. Bu zorluklar okula gitmek istememe, yanında tanıdık bir yetişkin olsun isteme ve okulla birlikte hayatlarına giren düzene uyum sağlayamamak olarak sıralanabilir.

Katılımcı 1 bu duruma “Zorlandı yani özellikle okul öncesinde çok daha fazla zorlandı, severek gitmiyordu.” diyerek belirtmiştir.

Katılımcı 9 “İlkokulda tabi okul öncesi, ilkokul. Biraz hareketliydi onun dışında yani arkadaşları da severdi kendini fazla işte arada biraz şeyleri oldu 4 yaş anasınıf döneminde bir kaç yıl.”

Katılımcı 7 ise “Eeee biraz yabaniilik çekerdi. Hep gene anneyi söylerdi hep anne isteydi, doğru söylemek gerekirse istemezdi gitsin ondan sonra başladı ılımlı olmaya.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 3 ise “İlk başta biraz zorlandık ama ondan sonra hiç zorlanmadık yani dönem dönem tabi bazı dönemler zorlandığı zaman zorlanıyordu kalkmakta.” diye ifade etmiştir.

Öğretmen ilişkisi incelendiğinde bu soruya ilişkin 8 ebeveyn çocuklarının öğretmenleriyle olan ilişkisinin olumlu olduğunu öğretmenlerini sevdiğini ifade ederken, 2 aile bu soruya ilişkin olumsuz cevap vermiştir.

Katılımcı 4 çocuğu ile öğretmeni arasındaki gerginlik durumuna örnek verirken “Bir tek sevmediği öğretmeni bana söylediği bu kadar zamandır müzik öğretmeni ııı çocuğu darp ettiği için.” demiştir.

Katılımcı 2 ise “Öğretmenlerini hiç sevmiyordu. Hani sorduğumuzda neden oğlum öğreneni sevmiyorsun hani gerçekten de cevap vermiyordu hep susuyordu.” demiştir.

Okul süreci konuşulurken en sık değinilen konulardan biri öğretmenden alınan dönütlerdir.

Veri analizi sonucunda ailelerin öğretmenlerden aldıkları dönütler ile ilişkili daha genel ifadeler kullandıkları göze çarpmıştır. Ebeveynler öğretmenlerden olumlu dönütler aldıklarını ifade etmiş ancak ayrıntıya girmemiştir.

Olumsuz geri dönütler söz konusu olduğunda ise, bu konuda en çok konuşan kişi Katılımcı 2 olmuştur. Katılımcı 2 aşağıdaki cümlede sunulan örnekteki gibi daha özel noktalara değinmiş, öğretmenlerden duydukları olumsuz ifadeleri açıkça sıralamıştır. “Hiç almadık, arkadaşıyla kavga etme, küfürler, öğretmenin saçını yolma, öğretmene karşı durma ve öğretmene tokat vurma.” diyerek davranış problemlerine yönelik soruna dikkat çekmiştir.

Olumsuz geri dönütler hakkında konuşan diğer bir aile ise Katılımcı 10 dur. Katılımcı 10 “Hiç bir etkinliği yalnız yapmaz, hiç parmak kaldırmaz ııı öğretmenin elimi tutda yazalım beraber. ııı şey yani yardım etmezsek oturur bekler ııı hiç yapmaz dellerdi bana.” diyerek aldıkları olumsuz geri dönütleri anlatmıştır.

Ailelerin okul süreci ile ilgili görüş bildirdikleri bir diğer konu ise öğrenmede yaşanan zorluklar olmuştur. Öğrenmede zorluk ile ilgili soru incelendiğinde ebeveynlerin hepsi çocuklarının öğrenmede zorluk yaşadığını açıklamıştır.

Ebeveynlere görüşme sırasında çocuklarının başarılı ve başarısız oldukları akademik alanları anlatmışlardır. Buna ilişkin 7 ebeveyn den gelen ortak cevaplar çocuklarının Matematik ve Fen derslerinde başarılı oldukları yönüyle, 3 aileden gelen cevaplar beden eğitimi olmuştur.

Başarısız alanlara Katılımcı 6 “İııı var tabi ki. İlkokulda mesela biraz zorlandı okuma yazmada zorlanmıştı. Unutma oluyodu tekrar ediyoduk bol bol. İıı tekrar istiyoyani o yönden tekrar devamlı.” diyerek açıklamıştır.

Ailelere göre çocuklarının başarılı oldukları akademik alanlar Fen ve Matematikdir.

Katılımcı 8, çocuğunun başarılı olduğu alanlar ile ilgili soru sorulduğunda bu soruya ilişkin “Yani tam olarak bir şey yok.” demiştir.

Çocukların başarılı olduğu alanlar kadar başarısız oldukları alanlarda aileler tarafından ortaya konmuştur. Başarısızlık alanları en çok Türkçe ve Matematik becerileri etrafında odaklanmıştır.

Katılımcı 3, Katılımcı 5 ve Katılımcı 2 çocuklarının beden eğitimi dersinde başarılı olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcı 7 ise “Okulda düşündüğüm alan neydi, İngilizceden çok goğkağdım. Çünkü İngilizceden geği derslerde kaldığı için.” diye açıklamıştır.

Katılımcı 1 ise “İngilizce mesela hiç şey yapmadık ve mücadele de etmedim onunla ilgili çünkü başaramazdım yani denedim olmaz.” diyerek çocuğunun başarısız olduğu alanı açıklamıştır.

Katılımcı 8, Katılımcı 10, Katılımcı 5 ve Katılımcı 2 çocuklarının en çok okuma-yazma, matematik gibi temel becerilerde zorlandığını belirtmişlerdir.

Katılımcı 8 bu duruma “En büyük başarısızlığı ma matematik dersi.” diyerek ifade etmiştir.

Katılımcı 5 “Türkçe, Matematik.” diyerek ifade etmiştir.

Katılımcı 10 bu duruma “En sonlardaydı sınıfın. Ama her gece oturur okumaları okuttururdu ıııı babasına. Farkederdik ki ezberler yani ıııı şşşey yazılanları harfleri tanımada çok zorlanırdı, sayılarda ııı çok zorlanırdı.” diyerek çocuğunun okumada ki zorluğu anlatmıştır.

Katılımcı 2 ise “Okuma ve yazma.” demiştir.

Katılımcı 4 ise “Bedeni sevmez. Türkçesi zayıf olduğu için okuması zayıf olduğu için Türkçeyi şey yapmaz. Fen, ve Matematiğe çocuk hasta. En sevdiği şey Fen, Matematik. Bütün gün o olsa hiç zor be beden eğitiminden nefret eder.” demiştir.

Derse özel değil, genel sınıf başarısı değerlendirildiğinde ise buna ilişkin 7 ebeveyn çocuklarının sınıf başarılarının normal olduğunu ifade ederken, 3 aile çocuklarının sınıf başarılarının zayıf olduğunu açıklamıştır.

Katılımcı 1 ve Katılımcı 9 haricinde tüm aileler çocuklarının sınıftaki akranlarına göre okumayı geç öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Okuma Katılımcı 1’in çocuğu için zor olsa bile yaşlıları ile aynı anda olmuştur. Katılımcı 1 bu durumu şu şekilde açıklamaktadır; “Evet eş zamanlı öğrendi ama çok özel çabayla.” diyerek ifade etmiştir.

Katılımcı 9 ise “Zorlandı biraz zorlandı ama yani gene birinci sınıfta okudu.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 10 bu durumu açıklarken “Eeee tabiki biraz daha geriydi arkadaşlarından. Ama ııı derslerine çok meraklı bir çocuğdu o yüzden üzülürdü yapamaz diye.” diyerek anlatmıştır.

Katılımcı 2 bu duruma “Zayıf.” diyerek çocuğunun okuldaki sınıf başarısına dikkat çekmiştir.

Katılımcı 5 ise “İıı genelde düşüktür.” diyerek ifade etmiştir.

Araştırmada cevap aranan 7. ve 8. Soru ise özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların tanı süreci ve tanı sonrası sürecini anlamaya yöneliktir. Ailelerin çocuklarının tanı süreci ve tanı sonrası sürecine ilişkin verdikleri cevaplar aşağıdaki temalar içerisinde organize edilmiştir.

Tema 7: Tanı Süreci

Bu temada ebeveynler ile yapılan görüşmeler sırasında tanı süreci ile ilgili verilen bilgiler sunulmuştur. Veri analizi sonucu ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; ilk kim fark etti, tanı konulduğunda ilk hisler, ebeveyn olmanın kolay/zor yönleri, aile/geniş aile tepkisi, profesyonellerle iletişim, yakalamış olmayı umduğu ipucu olmak üzere 6 ana başlık altında toplanmıştır. Aileler tanı konma sürecinden söz

ederken sistemli bir değerlendirmeden söz etmemektedirler. Bunun yerine belli başlı kişi ve derneklerden söz etmişlerdir.

ÖÖG’yi ilk fark eden sorusu sorulduğunda bu sürece ilişkin 4 ebeveyn ilk fark eden olarak sınıf öğretmenine işaret etmişlerdir. 6 ebeveyn ise durumu ilk fark edenin kendilerinin olduğunu ifade etmiştir.

Bu süreçte tanı konulduğunda ki ilk hisler sorusuna ailelerden gelen farklı cevaplar olmuştur. Bu farklı cevaplar üzüntü, pişmanlık, hazır bulunma duyguları etrafında odaklanmıştır.

Katılımcı aileler tanı sürecine farklı şekillerde tepki verdiklerini anlatmışlardır. Üzüntü en belirgin şekilde Katılımcı 8 ve Katılımcı 4’ün ifadelerinde ortaya çıkmaktadır.

Katılımcı 8 bu duruma “Dünya başıma yıkıldı.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 4 bu durumu “Vallahi ne kadar ımmmm ülkesel olarak zavallı ve ne kadar geleceğimiz olan çocuklarımıza gereken önemi vermediğimiz için gerçekten çok üzuldüm ve yıkıldım.” diyerek ifade etmiştir.

Katılımcı 10 “Yani bir gariplik olduğunun ııı farkındaydık ama ııı her çocuk farklıdır derdik. Adını koyuncalar normal çocuk gibi ııı deyil deyinceler üzüldük. Hele anneannesi şey günlerde ağladı.” diyerek yaşamış oldukları ilk hisleri anlatmıştır.

Katılımcı 9 “O dönem çok üzuldüm.” diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir.

Katılımcı 6 ve Katılımcı 2 ise yaşadıkları pişmanlığı dile getirmişleridir.

Katılımcı 6 “Yani ııı şşş aklımdan geçen her zaman ben zaten 1. sınıfta da böyle hani zorladık birazcık böyle bunalıma girerdi, nefesi daralır, gözlerinden yaşlar akardı mecbursunuz da hani bazı şeyleri çalıştırmamız lazım onu düşündüm. Keşke dedim ana sınıfta anasınıfi öğretmeni demişti ııı 1 sene daha bırak ana sınıfta okusun hem aralık doğumlu gelişir zorlanacak falan ona üzuldüm keşke bıraksaydım bu kadar zorlanmazdı hani oda yıprandı diye onları düşündüm.” diyerek ifade etmiştir.

Katılımcı 2 “Keşke daha erken götürseydik. Keşke hiç sevmediğim bir konudur ama keşke yardım etseydik diye.” durumu açıklamıştır.

Katılımcı 3 ve Katılımcı 1 ise tanıya ilişkin hazır bulunmanın (farklılığı önceden hissetmiş olmanın) yarattığı etkiden söz etmişlerdir.

Katılımcı 3 “İnı şöyle bişey ını tanı koyulduğunda zaten bunu önden ben yavaş yavaş araştırdığım için zaten önden ı biz 1 yıl uzattığımız için değerlendirmeye gitmeyi zaten önden ben hazırlıklıydım her şeye o yüzden ını tabi ki hiç bişey hissetmedim. Çünkü sonuçta nолursa olsun önemli olan çocuklara destek vermektir. Zaten tek bildiğim bir nokta ben kendimi aştığımdan öyle zaten hayatında destek vereceksin tek aklıma gelen ha dedim yani demekki daha fazla destek vermem gerekiyo. Ha ı üzüldüm mü? Üzülmedim ama tabi ki kırıldığım noktalar oluyor bazen mesela ını özellikle ekstra dersler veriyorum sadece sınıfta yaptıklarını tekrarsın diye iki ayrı öğretime gidiyor. İı biri konuları veriyor o biri tekrarlıyor ını bayanların ve ını nerde ufak bir destek alsın nerde çok bir destek alsın ve ona rağmen gene unutuyor bazı şeyleri filan. Sadece bunda rahatsız oluyorum onun dışında üzülüyorum bişeye çünkü zaten normalde ını normal yaşantıda da her şeyde gayet iyi yani normal yaşantısında bişey unutmuyo yani ufak tefek şeyler onun haricinde bi sıkıntımız yok yani.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 1 ise “Düşündüklerim doğruymuş dedim teşhisim doğruymuş dedim ne yapabiliriz bundan sonrası için yani şey yapmadım panik olmadım şok olmadım ve o zaman eyvah demedim.” diyerek ifade etmiştir.

Katılımcı 7 bu durumu ifade ederken “Çok kötü hehhehehehe çok kötü. Yani ne yapacağımı hiç bilmezdim. Ama eeee sonna hocaynan görüşükden sonna bana bilgi veğildi işte değse girip çıktıktan sonna nasıl yapılacağını, nasıl olumlu olacağını tağif ederdi. Tiyolağ veğirdi. Hep üniteler biri tiyolağ veğirdi ben de öyle yanaşırdım yani yaklaşırdım yanına.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 5 ise bu durumdan söz ederken “Özel bir çocuk olduğunu hissettim.” diyerek açıklamıştır.

Bu süreçte ebeveyn olmanın kolay/zor yönlerine ilişkin sorusu sorulduğunda araştırmada yer alan ebeveynlerden farklı cevaplar gelmiştir. Katılımcılar tarafından zor yönler konuşulurken en çok ilgi ihtiyacı ve davranış problemleri konu edilmiştir.

Katılımcı bu durumu açıklarken “İnsanlara nedir bu disleksi diye anlatmak hatta hahahh ıı anlatamamak eşimi ve beni en çok yoran şeydi.” diyerek ebeveyn olmanın zor yönlerini anlatmıştır.

Katılımcı 6 bu duruma “En zor yönleri yani ıııı mesela bütün gün istiyodu ilgi hani ııı ara vere vere çalıştığımız için bi yere gidiyo yeterli olmuyodu. Bir defa oturup da bitirelim her şeyi o yönden hani ödev yapıcaz devam ara veriyoduk tekrar ona bak tekrar o yönden ama çok ta bi hani onun yaşadığı heralde zorlukları ben yaşamadım o baya ıııııııı hırpalandı gibi o dönemde zorlan.” diyerek ebeveyn olmanın zor yönlerinden bahsetmiştir.

Katılımcı 9 “İşte problem olduğu için o şeyler bize biraz zor geldi sürekli çocuğu şeye götürmemiz gerekirdi burdaki şey özel eğitim şeyi yetersizdi çünkü var bi tane o yetersiz olduğu için zaten 1 olduğu için çocuğu alamazlardı iskeleye götürmek zorundaydık. Eşim işsiz gibidir aslında müzisyendir ama iş olduğunda gittiği için arada bir o dönem bize çok iyi geldi yani işsiz olması. Çünkü 4 gün haftada bile iskeleye götürme şansımız oldu çocuğu işte hem çok zorluklarımız oldu çok üzüldüğümüz günlerde oldu, iyi günlerde oldu.” diyerek yaşamış oldukları zorluğu açıklamışlardır.

Katılımcı 2 bu durumdan bahsederken “Çok akıllı çok zeki bi de yaramazlığı bizi mahfetti. Küfürleri bizi mahfetti.” diyerek yaşadıkları zorluğu açıklamıştır.

Her ne kadar zor yönleri konuşulsada, ebeveynler zor yönlerden çok daha fazla ÖÖG olan bir çocuğun ebeveyni olmanın güzelliklerini anlatmışlardır.

Katılımcı 8 bu duruma “En güzel yönleri ııı tanı konduktan sonra ne yapacağımı bilmekti. En zor yönü de ııı aile bireylerinin bunu kabul etmemesi.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 7 ise “En zor döneminde yanında bulunduğuma çok memnunum. Ama zorluk geçirdiğimi bir ben biliyoğum yani eşiminan.” diyerek yaşadığı zorluğu açıklamıştır.

Katılımcı 4 ise “En güzel yönleri nelerdi. Başlı başına beni hiç üz üzmedi hiçbir zaman. Yapma dediğim şeyi asla yapmadı. Gerçekten akıllı bir çocuk ve çocuğumun disleksi olduğunu öğrendiğimde yani gerçekten dönüpte baktığımda eğitim

sistemimize gerçekten gendi çocuğumuda geçtim bütün çocuklar için üzuldüm ve gerçekten sadece kendi çocuğum için değil bütün çocuklar için hala da üzülüyorum. Disleksi olsun veya olmasın. Çünkü ülkemizde eğitime en en fazla verilmesi gerekirken eğitime çok az önem verilir ve bu ülkede artık öğretmenler bunun içinde çete olmuş vaziyettedir.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 1, anne olmanın güzel ve zor yönlerinden bahsederken “Yani ıhıhıh annesi olmak benim için zaten daha çok ıı özel durumdan dolayı ama ııı çok özel bir çocuk yani benim için yani çok özel her zaman söylerim. Yani disleksi olduk veyahut olmaması benim için hiç bi şey farketmiyor yani.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 5 ise “En güzel yönleri vallahi her şeyi güzeldir zor yönü yoktur çocuk çocuktur.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 3 “Şöyle ben çok zevk alıyorum onla yaşamaktan ıı güççüklüğünden beri yani zor anları yoktur.” diyerek açıklamıştır.

Tüm katılımcı aileler tanı konma sürecini anlatırken çekirdek ve geniş aile bireylerinden aldıkları tepkilerde yer vermişlerdir.

Bazı aileler, geniş ailelerinden destek alamadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcı 5 bu durumu açıklarken “Diğer aile bireyleri güzel bir soru. ııı Ben çocuğumu tanıyorum. Biliyorum. ıı nasıl ve nasıl yetiştireceğimi veya nereye nereye ulaşabileceğini tahmin edebiliyorum ben. Ama aile bireyleri destek olacağı yerde bize köstek oldu. Köstek oldu. Bu çocuk olmaz şimdi söylemiyorum, bu çocuk olmaz bu çocuk ıı ilerlemez alın başaramaz alın okuldan böyleydi.” diyerek geniş ailenin yaklaşımını anlatmıştır.

Katılımcı 2 ve Katılımcı 8 ise geniş ailelerinin durumu çok iyi anlayamadığını anlatmışlardır.

Katılımcı 2 “Bırakın yaramazlık yapar çocuktur diye cevaplar aldık ama biz farkında olduğumuz için biraz daha baskın olduk yani.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 8 ise “Her çocuk aynıdır. Kap kullanmasına gerek yok. Niye çocuğa hak verecen. Çocuk haylaz bir çocuktur.” diyerek bu durumu açıklamıştır.

Katılımcı 3 geniş ailelerinin ÖÖG'yi bir hastalık olarak görüşünü şöyle aktarmaktadır.

Katılımcı 3 “Şöyle genellikle ben herkese açıklama yapmadım kimseye bişey söylemedim zaten okuluda aile bireylerinden uzak zaten ıııı tabi 1-2 yıl sonra çocuk artık büyüdü 1.sınıfta hadi o özel eğitimleri alırken kimse fark etmedi. 2. ve 3. sınıfta fark etmeye başladı teyzeleri işte bilmem baba tarafı zaten pek bilmiyor ama aile olarak benim taraftan işte teyzesi filan anneanesi filan ııı bunlar duydu ha baba tarafı hiç biri bilmiyor zaten neyin ne olduğunu. Ama anne tarafından işte teyzesi filan yok öyle şey mi olur filan bu hastalıktır işte hastalık tabi ki açıklama yapmaya çabalıyosun ama insanlar bunu algılayamıyo. O yüzden fazla açıklama yapmıyorum işte çocuk hasta değil desen herkes disleksi hastalık olarak görüyo maalesef ama biz babayla birlikte böyle bir şeyi görmüyorum. Ama insanlara anlatamazsın o yüzden pek açıklamıyorum herkes çünkü farklı düşünüyö onun dışında zaten herkes görmüyor eğitiminin ne alıyor bilmem ne benle babası ilgilendiği için kimseye de zaten konuşturmuyoruz o şekilde uzak tutuyoruz.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 4'in geniş ailesi ise, onu tanı sürecinde yatıştırma rolü üstlenmiştir.

Katılımcı 4 “Diğer aile bireyleri ııı öfkelenmemem için bilmem ne yapmamam için herkes yani bildiğimiz şeyler yani bildiğimiz de görmediğimiz şeyleri bize olduğu zaman görmeye başlıyoruz.” diyerek durumu açıklamıştır.

Katılımcı 6 bu durumdan bahsederken “Ya onlarda şey babası falan normal karşıladı yani yardımcı olmaya çalıştık tabi daha şey yaparaktan bilinçli çok zorlamayalım diye ama gene bile olmuyo zorluyoruz bazan ıııı.” diyerek belirtmiştir.

Katılımcı 7 ise “Onlar da çok üzöldü. Keşke dedi olmasın de dediler. Benda dedim ki yani bilgiyi aldıktan sona yani işte hocalarımızdan deyim eee izah etmeye çalıştım Allahın lütfuydu diyelim yani dedim. Buncacığnan çok şüküğ olsun.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 1 ise “Çocuklarımda eşimde hepimiz aynı şeydeydik yani yapılması ne gerekiyosa araştırmaya girdik ne yapılabilir ne edilebilir. Edinebileceğimiz bütün bilgileri edindik fakat babası yani biyolojik babası tepki şu yani benim kızım okuyamayacak? İııı ve ondan sonra çocuğu olan bütün şeyi iyice azaldı zaten çok şey değildi. Ama bizim için hiç şey olmadı biz sadece ne yaptık ne yapabiliriz eşim

İstanbul'a gider gelirdi işi için mesela hiç unutmam bir seferinde bir valiz envanterilen geldi yani onun oynayabileceği çözebileceği yapabileceği testlerle yani kısaca ne yapabiliriz diye şey yaptık yani nasıl yardım edebiliriz diye.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 10 “Anneannesi dediğim gibi ıı çok ağladı. Hala daha da görünce ilk anda ağlarda sonra toparlar. Teyzisi öğretmendir tüm süreçte bize destek oldu. Dayısı da amcası da bize destek olmaya çalıştılar ıı yanımızda ıı oldular.” diyerek durumu açıklamıştır.

Katılımcı 9 “İıı bize yardım ettiler destek oldular yani annemiz babam, annem, babam, kız kardeşim.”

Ailelere yakalamış olmayı umduğunuz ipucu sorusu yöneltildiğinde gelen cevaplar incelendiğinde 4 aile hiçbir ipucu yakalamadığını söylerken, 6 aile yakalamış oldukları ipuçlarını söylemişlerdir.

Ailelerin yakaladıkları ipuçları psiko-motor becerilerde gecikme, hafıza ve davranış problemleri olmuştur.

Katılımcı 6 bu duruma “İıı fark ettiğim biraz geç oldu ııı kas gelişimi geç oldu veya ıı unut unutma oluyodu. Unutma yan i tekrardan veya bazı şeyleri bu kas gelişimi mesela yüzme dersine gittiğimizde kızım da giderdi daha çabuk böyle ilerlerdi. Aynı şeyleri çok sık öğretmeni yaptırırdı kas gelişiminde vardı zorluklar onları fark ettim bilmiyorum oda ona bağlı ama yani.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 2 ise “İpucu vardı. Eee yaramazlığı vardı. Keşke o zaman dedim. Ben ama keşkelere bakmam. Önem vermem. Keşkeler için çok uğraştım ama orda hata yaptım yani. Yaramazlığın bir üst seviyeye çıktığını ondan yani.” diyerek yakalamış olduğu ipucunu söylemiştir.

Katılımcı 1 bu duruma “Yani keşke diyemem anladım ııı farklılık dediğim gibi yani kreşteyken mesela dans hareketlerini hiç aklında tutamaması her hangi bir ezberinde şarkı, şiir bişey olmaması bunlar hep fark farketmiş farklılardı.” diyerek yakalamış olduğu ipucunu açıklamıştır.

Katılımcı 10 “Hepimiz farkındaydık ıı bir farklılık olduğunun ama ıı şey öğretmenleri da biz da hep yardımcı olduk diye farkedemedik. Ama 5 yaşında ıı bir çocuk 10'a kadar sayamasın olur? Sayamazdı sırasıyan şey ıı bizde hep oyunlarla,

şarkılarla saydırmaya çalışırdık. İııı belliydi yani ama şey yani bilmezdik ki disleksi diye bir şey var.” diyerek yakalamış oldukları ipucunu anlatmıştır.

Katılımcı 8 ise “Dikkat eksikliğinin sebebinin bu olduğu hiper aktifliğin buna getirdiğini ıııı ben daha birçok şeyde yani niye oyuncaklarını heveslan oturup 2-2 dakika sonra kalkması oynamamak istememesi sürekli etrafındakileri dürtmesi tepki alması.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 9 “İşte biraz geç yürümeleri biraz geç şey yapmaları geç yürüdüler biraz konuşması daha da geç kaldı daha doğrusu cümle kurması. Konuştu aslında konuştu o da ama şeyleri konuşması cümleleri falan kurduğu cümleler daha güzeldi. Yani ben o yüzden iki çocuk arasında kıyaslama yaptım ve şey yapabildim. Yani dedim bunda bir problem mi varda çocuk şey diğeri daha güzel mi kon diğeri daha güzel konuşur bu konuşamaz? İşte şeyide geç ikisi de geç öğrendiği için birçok şeyi biz de biraz şey yaptık yani dedik niye şey yapmazlar bisiklet süremezler mesela” diyerek yakalamış olduğu ipucunu açıklamıştır.

Araştırmada cevap aranan 8.Soru özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların tanı sürecini anlamaya yöneliktir. Ailelerin tanı sürecine ilişkin verdikleri cevaplar bu başlık altında incelenmiştir.

Tema 8: Tanı Sonrası

Bu temada ebeveynlerle yapılan görüşmeler sırasında tanı sonrası ile ilgili verilen bilgiler sunulmuştur. Veri analizi sonucu ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; tanı sonrası ailenin hayatında ki değişiklikler, bu süreçte aile için en zor şey ve özel eğitim destek hizmeti olmuştur.

Tanı konmasıyla birlikte aileler yaşadıkları sorunu daha somutlaştırarak çocuklarının eğitim hayatına ilişkin rollerinin değiştiğini çocuklarına yönelik davranışlarının değiştiğini ifade etmişlerdir.

Tanı sonrası ailenin hayatında ki değişiklikler sorusu sorulduğunda ebeveynlerden gelen cevaplar incelendiğinde 6 aile çocuklarının dersleriyle daha çok ilgilenmeleri ve yardım etmeleri gerektiğini söylemiştir. 3 aile ise bu konu hakkında bilinçsiz oldukları için çocuklarına baskı uyguladıklarını ancak bilinçlendikçe baskıcı tavırlarını değiştirdiklerini çocuklarına daha sabırla yaklaştıklarını söylerken 1 aile ise

bu süreçte yaşamış oldukları maddi, manevi ve eğitimin yeterli olmamasından dolayı yaşamış oldukları zorlukları açıklamışlardır.

Katılımcı 9 “O dönem ilkokul dönemi biraz zorlandık yani zorlandık hem manevi yönden hem maddi yönden maddi olarak gerçekten çok büyük bir sıkıntıdır şey olarak yani ülkemizde çok şeylerin yapılamaması nasıl diyeyim yani eğitimin sınırlı olması her şeyin sınırlı olması yani. Biz gittik geldik yani 300, 500 lira verdiğimiz şey biz 9 ay götürdük çocuğu. Bakanlığın bize yani yolluk olarak verdiği para komik bir rakamdır. Yani 1 aylık şey değil nerdeyse ders ücreti değil yani nerdeyse 1-2 aylık ders ücreti şeyine denk gelirdi galiba. Hem maddi olarak şey yaptık hem manevi olaraktan yıprandık.” diyerek yaşamış oldukları zorluğu açıklamıştır.

Katılımcı 4 bu duruma “Tanı almadan evvel çocuk okumaz derdik bilmem ne diyir derdik onu derdik bunu derdik tembeldir derdik. Şimdi çocuğuma dönüpte baktığımda söylediğim her şeye utanıyorum. Bilgisizliğimden tabi.” diyerek açıklamıştır.

Katılımcı 8 ise “İıı öncesinde bilinçsizce çocuğa kızmam tanıyı aldıktan sonra daha güçlü olup daha sabırlı davranmam gerektiği.” diyerek bu soruyu açıklamıştır.

Katılımcı 5 ise “Neler değişti, çok şey değişti. Mesela benim için çok şey değişti. Ben önceden ııı çocuğuma çok büyük baskı uygulardım işte genelde dersleri yüzünden evde davranışları yüzünden bağırdım çağırırdım ııı şimdi artık öyle birşey yok bağırp çağırmiyorum.” diyerek açıklamıştır.

Bu süreçte aile için en zor şey sorusu sorulduğunda ebeveynlerden gelen cevaplar incelendiğinde 5 aile ders çalışma süreci ve okuldan gelen şikayetlerden dolayı zorlandıklarını belirtmiştir. 2 aile tanıyı kabullenme sürecinde zorluk yaşadıklarını belirtirken, diğer 3 aile ise disleksi tanısı almış öğrencilere yönelik eğitim sisteminde ki yetersizliği söylemiştir.

Özel eğitim destek hizmeti sorusu yönlendirildiğinde ebeveynlerden gelen cevaplar incelendiğinde 6 aile özel eğitim hizmeti aldığını ve bu hizmetlerin faydalı olduğunu söylerken, 3 aile bu süreçte özel eğitim hizmeti alamadıklarını talep ettiklerini ancak doğru bir şekilde yönlendirilmediklerini söylemiştir. 1 aile ise özel eğitim hizmeti aldıklarını ancak hiçbir faydasının olmadığını söylemiştir.

Katılımcı 1 “Çok yol kat etmedik biz özel eğitimlerle veyahut ben yanlış adresleri buldum bilmiyorum. Çok bir dediğim gibi çok bir yararını görmedim ve çok uzun zaman gittik ilkokul 2 den ilkokul 5’e kadar düzenli özel eğitim şeylerine götürdüm.” diyerek almış oldukları özel eğitim hizmetinin faydasını görmediğini söylemiştir.

Katılımcı 5 “Yok almadık. Eğitim almadık. Bi yönlendiren kimse olmadı yani nasıl alacağımızı bilmiyoruz yani.” diyerek özel eğitim hizmetinden faydalanamadıklarını açıklamışlardır.

Katılımcı 2 ise “Başvurumuzu yaptık Milli Eğitim Bakanlığına gereken yardımları yani maddi değil de yani bir öneri yani. Her gün başka bir şey yani öğrensinler diye yani herhangi bir bilgi gelmedi. Başvurumuz vardı herhangi bir bilgi gelmedi Milli Eğitim Bakanlığımızdan.” diyerek özel eğitim hizmeti talep ettiklerini ancak doğru bir şekilde yönlendirilmediklerini söylemişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın amacında belirtildiği üzere ailelerin tanı öncesi özgül öğrenme güçlüğüne ilişkin yakalamış oldukları ipuçları, tanı süreci ve sonrasında yaşadıkları zorlukların incelenmesi olmuştur. Bulgularda ifade edildiği gibi 8 tema oluşturuldu. Bu 8 tema bu bölümde tek tek tartışılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen ilk tema hamilelik süreci ile ilişkilidir. Araştırmaya katılan 10 ebeveynden yalnızca 1'i travmatik bir hamilelik öyküsü anlatmıştır. Kalan 9 tanesi oldukça normal bir hamilelik geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Oysa Lauver (2016) ÖÖG güçlüğü çeken 112 çocuk üzerinde yaptığı araştırma sonucunda doğum öncesi annenin travmatik bir hamilelik evresi geçirmesinin doğumdan sonra çocuğun ÖÖG yaşamasını tetikleyeceğini tespit etmiştir. Ayrıca, Edinburg Üniversitesi, Special Educational Needs (SEN) öğrencilerinin British Dyslexia Association (BDA) desteği ile İskoçya'da yaşayan annelerin hamilelik süreçlerinin disleksi ve öğrenme güçlüğün etkileri adlı araştırmasında, plansız hamileliklerde anne kötü bir hamilelik süreci geçirirse bu sürecin planlı hamileliklere göre çocuklarda daha çok öğrene güçlüğü/disleksi problemleri oluşturduğu tespit edilmiştir. 2014 yılında 158 annenin katılımı ile gerçekleştirilen bu araştırmada, annelerin 49'u plansız, 109'u ise planlı hamilelik geçirmiştir (Akt: Potastic, 2014). Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının 28'inde öğrenme güçlüğü varken, 17 çocuğun annesi plansız ve sorunlu bir hamilik süreci, 11 çocuğu annesi ise sadece plansız bir hamilik süreci geçirdiği bilgisini vermiştir (Akt: Potastic, 2014).

Kanada Ontorio Waterloo Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı öğrencilerinin Ontorio'da gerçekleştirdiği ÖÖG'si olan çocukların annelerinin hamilelik süreçleri ile ilgili araştırmada 64 anne ile yapılan görüşmede, annelerin büyük bir çoğunluğunun hamilelik tansiyonu ve kanamalar yaşadığını ifade etmiştir. Bu sorunların ÖÖG oluşumuna etki ettiği yapılan araştırma neticesinde ortaya çıkmıştır (Wong, 2017). Araştırmaya katılan 10 ebeveynlerden 2'si hamileliklerinin plansız bir şekilde gerçekleştiğini ifade ederken, 8 ebeveyn hamileliklerinin planlı

gerçekleştiğini ifade etmiştir. Hamilelikte yaşanan sorunlara ilişkin sorularda ailelerin çoğu, kimi zaman stresli günleri olsa da önemli bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

2014 yılında Yale Üniversitesinde ÖÖG oluşumunda hamilelik sürecini inceleyen 52 denek üzerinde yaptığı araştırmaya göre plansız hamileliklerin planlı hamileliklere oranla çocuklarda ÖÖG oluşumuna daha çok etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Wong, 2017).

Ayrıca, Eötvös Loránd Üniversitesi akademisyenlerinden Sarkadi Ágnes, 2007 yılında Budapeşte'de yaşayan, Budapeşte devlet hastanelerinde doğum gerçekleştiren ve çocuklarında disleksi sorunu 46 annenin doğum sürecini incelemiştir (Akt: Vail, 2011). Ágnes'in yaptığı araştırmada doğum esnasında rahim ağzının açılmaması ve doğum süresince yüksek sancının olması annelerin çocuklarında disleksi görülmesine etki edebileceği bilgisini vermiştir. Araştırma sonucu kesin bulgulara dayanmasa da, doğum esnasında yaşanan sancı ve rahimağzı açılma sorunu yaşayan annelerin çocuklarında dünya genelinde yapılan araştırmaların bulgularına bakıldığında çocuklarda disleksi sorunu daha sık görülmektedir (Akt: Vail, 2011).

Amerika'nın UTAH eyaletinde Disleksi Merkezinde Sara Lee tarafından 2014 yılında UTAH'ta yaşayan ÖÖG'si olan çocuklar ile gerçekleştirilen araştırmada ÖÖG'li çocukların bebeklik süreçleri ele alınmıştır. (Lee, 2014). 191 çocuk ile gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre, bebeklik döneminde kaza geçiren 27 çocuğun geçirdiği bu kazalar ÖÖG süreçlerine doğrudan etki ettiği bulgularına varılmıştır. Araştırmada 16 çocuğun dil gelişiminde sorunlar olduğu ve konuşma sorunları yaşadığı sonucu nedeniyle ÖÖG'si olan çocukların bu durumdan etkilendiği sonucuna varılmıştır (Lee, 2014).

Ayrıca, West London Üniversitesi akademisyenlerinden Bob Gates'in öğrencileri ile birlikte London Disability Resource Centre'da, çocuklarında özgül öğrenme güçlüğü olan ve danışmanlık alan 14 aile ile yaptığı görüşmede çocukların bebeklik dönemleri incelenmiştir (Akt: Lature, 2013). 14 çocuğun bebeklik dönemlerinin incelenmesi ile ulaşılan ortak bulgu ailelerin bebekleri ile bebeklik döneminde yeterince ilgilenmemeleri, çocukluk evresinde içe kapanıklık, kendini ifade edememe, temel konuşma terimlerini söyleyememe gibi durumların oluşmasına neden olmuştur. Bu araştırmanın bulguları, bebeklik döneminde ebebeylerin ilgilerinin

çocukların zihinsel gelişimlerinde ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Lature, 2013). Yaptığımız araştırmada ise dil gelişimine ilişkin aileler incelendiğinde 2 aile çocuklarının bebeklik sürecinde yaşadığı dil sorunundan bahsederken, diğer araştırma katılımcıları herhangi bir sorun yaşamadıkları sonucuna varılmıştır.

Yaptığımız araştırmada ÖÖG'li çocukların fiziksel gelişimine ilişkin aileler incelendiğinde araştırma katılımcıları herhangi bir problem yaşamadıklarını anlatırken, ebeveynlerden sadece 1 kişinin çocuğunun yaşadığı fiziksel sorunu olduğunu ifade etmiştir. Geçirilen hastalıklar ve kazalar incelendiğinde ise katılımcılardan 5 aile bir sorun yaşamadıklarını ifade ederken, 5 aile bu süreçte sorunla karşılaştığı sonucuna varılmıştır. Doktor kontrollerine ilişkin aileler incelendiğinde araştırma katılımcıları doktor kontrollerinin düzenli şekilde yapıldığı görülmüştür. Beslenme problemlerine ilişkin aileler incelendiğinde katılımcılardan 9 ailenin bir problemle karşılaşmadığı sadece 1 ailenin sorun yaşadığı görülmüştür.

Queensland Klinikum Üniversitesinde ÖÖG ve disleksi eğitimleri veren Profosör Helmut Remschmidt, 2014 yılında Avustralya'nın Queensland eyaletinde ÖÖG'si olan çocukların aileleri ile gerçekleştirdiği "Çocukluk Döneminin ÖÖG üzerindeki Etkileri" adlı araştırmasına 36 aile katılmıştır (Anne ve Arkadaşları, 2014). West London Üniversitesi akademisyenlerinden Bob Gates'in öğrencileri ile birlikte London Disability Resource Centre'da, çocuklarında özgül öğrenme güçlüğü olan ve danışmanlık alan 14 aile ile yaptığı görüşmede çocukların çocukluk dönemleri incelenmiştir (Akt: Lature, 2013). Öğrenme güçlüğü olan 14 çocuğun çocukluk dönemleri incelediğinde çocukların akranları ile ilişkilerinde zayıflık ve içe dönüklük, anne ve babanın çocukla yeterince zaman geçirmemesi bulgularına ulaşılmıştır. Bu durumlar çocuklarda öğrenme güçlüğüne yaşanmasına etki etmiştir (Akt: Lature, 2013). Yapılan bu araştırma neticesinde elde edilen bulgulara göre 14 aile çocuklarıyla oldukça ilgili ve iyi zaman geçirmektedir. Ailelerin 22'si ise çocukluk döneminde daha az zaman geçirdiğini ve ilgilendiğini ortaya koymuşlardır. ÖÖG'si olan ve çocuklarıyla daha fazla zaman geçirerek onlarla ilgilenen 14 ailenin çocuklarının diğer çocuklara göre ÖÖG atlama süreçlerinin daha etkili geçtiği görülmektedir. Ailelerin çocuklarıyla ilgilenmesi ve daha fazla zaman geçirmesi çocukların, çocukluk döneminde akranları ile daha kolay iletişim kurmasına ve daha sosyal olmasına etki etmektedir (Anne ve Arkadaşları, 2014).

Yaptığımız araştırmada ÖÖG'si olan 8 çocuğun akran ilişkisine yönelik iletişimde zorluk çekmediği ve uyum sağlamada sorun yaşamadıkları sonucuna varılırken, 2 çocuğun akran ilişkisine yönelik zorluk çektiğini sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızda aile ile birlikte yapılan aktiviteler incelendiğinde bu soruya ilişkin aileler çocuklarıyla birlikte vakit geçirmenin hem kendilerini hem de çocuklarını mutlu ettiğini ifade etmişlerdir.

Almanya'nın Westphalian Applied Sciences Üniversitesi akademisyenlerinden Dirk Nüsken'in 2013 yılında Avrupa Disleksi Topluluğu önderliğinde (European Dyslexia Association) gerçekleştirdiği araştırmaya göre; ÖÖG tespit ve teşhisinde en önemli görevin ailelerde olduğu vurgusu yapılmaktadır (Kovaleski, 2013). Araştırmaya göre erken tanı ve teşhiste çocuklarında bir takım farklılıklar gören ailelerin erken hareketleri çocuklarının gelecekte ÖÖG'yi erken aşmalarında önemli bir yere sahiptir. Nüsken'in yaptığı araştırmada katılımcı ailelerin %36'sı çocukların disleksi ile ilgili ilk ipuçlarına okul öncesi dönemde fark etmiştir (Kovaleski, 2013). Ana sınıfı ve 1.sınıf döneminde disleksinin ipuçlarına rastlama oranı ise %48'dir.

Washington Üniversitesi Sağlık ve İnsani Hizmetler Bölümü (Department of Health and Human Services) bölümü akademisyenlerinden Ellen Kuwana'nın 1999 yılında gerçekleştirdiği disleksinin ilk belirtileri ve disleksiye yenmek adlı araştırmasında, ebebeynlerin disleksi konusunda yeterli bilgiye sahip olmalarının ve gözlem yapabilme yetilerinin önemli olduğu vurgusunu yapmıştır (Akt: Kantrowitz, 1999).

Washington bölgesinde yaşayan ve disleksisi olan 78 kişi ile yapılan araştırmada katılımcıların %55'i kendilerinde ilk disleksi ipucunun oyun ve bazı aktivitelere yavaş tepki verme olduğunu, katılımcıların %18'i zayıf hafıza, katılımcıların %14'ü okunuğu benzer olan kelimeleri karıştırma, katılımcıların %13'ü ise harfleri ve kelimeleri hatırlamada güçlük çektiği bilgisini vermiştir. İlk ipuçların tespiti ebebeynler tarafından yapılmıştır (Akt: Kantrowitz, 1999). Yaptığımız araştırmada disleksinin ilk ipuçları temasında, anne ve babaların çocuklarının farklılıklarını ilk hissettikleri anılarına odaklanılmıştır. Araştırmada sadece 1 çocuğun ailesi ÖÖG'yi okul öncesinde fark ederken, 5 ailenin ÖÖG'si ilköğrenim dönemlerinde görölmüştür. 4 ailede ise geç ÖÖG teşhisi ve ipucu vardır.

Hamburg Üniversitesinde disleksi üzerine eğitimler veren Rosemarie Mielke'nin 2016 yılında gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre, ÖÖG'li çocukların okul sürecinde arkadaş çevresi ve öğretmenler ile iletişim kurmada zorluklar çektikleri, okuma, yazma ve ödevlerini tamamlama konularında sorunlar okul sürecinde en çok karşılaşılan sorunlar arasında yer almaktadır (Akt: Jones, 2016). Mielke, yaptığı araştırmada Alman Bilim İnsanı Albert Einstein'ın okul sürecinde okuma, yazma ve ödevleri yapma ile ilgili sorunlar yaşadığını ve ÖÖG'si olduğuna da yer vermiştir (Akt: Jones, 2016).

Sheffield Üniversitesinde Disleksi Destek Servisi (Disability and Dyslexia Support Service) uzmanlarının Sheffield bölgesinde yaşayan ve destek servisine gelen 32 katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmada, disleksi sorunu olan kişilerin okul süreçleri incelenmiştir (Akt: Faber, 2017). 32 katılımcı ile yapılan bu görüşmeler neticesinde %33 oranında okumakta zorluk çekme, %28 oranında yazarken zorlanma, %22 oranında matematiksel işlemleri karıştırma ve öğrenememe, %11 oranında renkleri ve hayvan isimleri karıştırma ve %6 oranında kendini ifade etmede zorluklar çekildiği saptanmıştır (Akt: Faber, 2017). Yaptığımız araştırmanın okul süreci temasında, ebeveynler ile yapılan görüşmelerde okul süreci ile ilgili veriler toplanmıştır. Veri analizi sonucu ebeveynlerin görüş bildirdikleri konular; okula uyum/okul sevgisi, öğretmen ilişkisi, öğrenmede zorluk, başarılı/başarısız alanlar, öğretmenden alınan olumlu/olumsuz dönütler, okuma zamanı ve sınıf başarısı olmak üzere 7 ana başlık altında toplanmıştır. Okula uyum/okul sevgisi incelendiğinde bu soruya ilişkin 5 ebeveyn çocuklarının okula uyum sağlamada zorluk çekmediği, 5 ebeveyn çocuklarının okula uyum sağlamada zorluk yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu zorluklar okula gitmek istememe, yanında tanıdık bir yetişkin olsun isteme ve okulla birlikte hayatlarına giren düzene uyum sağlayamamak olarak sıralanabilir.

Almanya'nın Westphalian Applied Sciences Üniversitesi akademisyenlerinden Dirk Nüsken'in 2013 yılında Avrupa Disleksi Topluluğu önderliğinde 517 aile ile (European Dyslexia Association) gerçekleştirdiği araştırmaya göre ailelerin %36'sı çocukların disleksi ile ilgili ilk ipuçlarına okul öncesi dönemde ve 1.sınıf döneminde disleksi ipuçlarına rastlama oranı ise %48 oranında olduğu görülmektedir (Kovaleski, 2013). Araştırma sonucundan da anlaşılacağı gibi tanı sürecinde aileler ve öğretmenlerin farkındalık düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Kovaleski, 2013).

Kanada Disleksi Araştırma Merkezinin (Dyslexia Resources Canada) 2012 yılında 113 göçmen ailenin disleksi sorunu olan çocukları üzerinde yaptığı araştırma neticesinde tanı süreçlerinin önemi üzerinde durmuştur. Araştırma bulguları, sosyo-ekonomik düzey, eğitim seviyesi ve kültürel yapının disleksi tanı sürecine doğrudan etki ettiğini, sosyo-ekonomik düzeyi ve eğitim seviyesi düşük ailelerin çocuklarının bebeklik ve çocukluk dönemlerinde yaşadıkları güçlükleri gözlemleyemedikleri üzerinde durmaktadır (Akt: B. Crockett ve L. Crockett, 2015). Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının %87'sinde tanı okul döneminde gerçekleşirken, katılımcıların çocuklarının sadece %13'ünde okul öncesi dönemde tanı gerçekleşmiştir (Akt: B. Crockett ve L. Crockett, 2015). Yaptığımız araştırmanın tanı süreci temasında, ebeveynler ile yapılan görüşmelerde ÖÖG tanı süreci ile ilgili veriler toplanmıştır. Ailelere ÖÖG'yi ilk fark eden sorusu sorulduğunda bu sürece ilişkin 4 ebeveyn ilk fark eden olarak sınıf öğretmenine işaret etmişlerdir. 6 ebeveyn ise durumu ilk fark edenin kendilerinin olduğunu ifade etmiştir. Bu süreçte tanı konulduğunda ki ilk hisler soruna ailelerden gelen farklı cevaplar olmuştur. Bu farklı cevaplar üzüntü, pişmanlık, hazır bulunma duyguları etrafında odaklanmıştır.

Yeni Zellanda Canterbury Üniversitesinde Kelly Johnson'ın 2017 yılında gerçekleştirdiği ve Yeni Zellanda Dyslexia Autumn Seminars etkinliğinde sunduğu araştırma sonuçlarına göre ÖÖG tanısı sonrasında ailelerin tutum ve davranışlarında çocukların üzerinde doğrudan etkileri olduğu söylemiş, çocuğa baskı yapmanın ÖÖG'yi yenmesini zorlaştırdığını dile getirmiştir (Visual Brand Learning Center Research, 2017). Johnson, tanı sonrasında çocuğu ile daha fazla ilgilenen ve bilinçli ailelerin çocuklarının ÖÖG sürecini daha kolay atlattığı görülmektedir bilgisini vermiştir (Visual Brand Learning Center Research, 2017).

Exeter Üniversitesinde eğitim bilimleri fakültesi öğrencilerinin 2011 yılında gerçekleştirdiği araştırmada, ÖÖG tanı sonrası sürecini incelemek üzere Kuzey Londra bölgesinde yaşayan, 14-17 yaş aralığındaki bireyler ve aileleri ile yapılan görüşmelerde, tanı öncesi döneme göre ailelerin hayatları ve çocuklarına yaklaşımlarının değiştiği gözlemlenmiştir (Akt: Foss, 2016). Araştırmaya katılanların %76'sı tanı öncesi döneme göre çocuklarıyla daha çok ilgilendiklerini, katılımcıların %24'ü ise tanı sonrası dönemde yaşam düzenlerinin etkilendiğini söylemiştir (Akt: Foss, 2016). Yaptığımız araştırmanın tanı sonrası temasında, ebeveynler ile yapılan görüşmelerde ÖÖG tanı sonrası ile ilgili veriler toplanmıştır. Tanı sonrası ailenin

hayatında ki değişiklikler sorusu sorulduğunda ebeveynlerden gelen cevaplar incelendiğinde 6 aile çocuklarının dersleriyle daha çok ilgilenmeleri ve yardım etmeleri gerektiğini söylemiştir. 3 aile ise bu konu hakkında bilinçsiz oldukları için çocuklarına baskı uyguladıklarını ancak bilinçlendikçe baskıcı tavırlarını değiştirdiklerini çocuklarına daha sabırla yaklaştıklarını söylerken 1 aile ise bu süreçte yaşamış oldukları maddi, manevi ve eğitimin yeterli olmamasından dolayı yaşadıkları zorlukları belirtmiştir.

5.1. Sonuçlar

Özgül öğrenme güçlüğü bireylerde görülen nörolojik temelli sorunlardan kaynaklanan, okuma, yazma, sayısal alanda vb. görülen problemlerdir. Etkileri, okul öncesi dönemde görülmeye başlayan ve yaşam boyu devam eden ve gerekli önlemler alınmaz ise çocukların ve bireylerin başta eğitim- öğretim olmak üzere psikolojik ve sosyal yönlerini de olumsuz etkileyen bir özel gereksinim türüdür.

Özgül öğrenme güçlüğünde erken tanı çocukların tedavi süreçlerine erken başlayıp akranlarına yetişebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Erken tanının okul öncesi dönemde konulabilmesi ise ailenin bilinçli olması ile mümkün olmaktadır. Aile çocuğunun sergilemiş olduğu hareketleri ne kadar iyi analiz edip değerlendirebilirse çocuğun iyileşme süreci o kadar hızlı başlamaktadır. Ancak okul öncesi dönem de çocuğun sergilediği davranışlar aileler tarafından çok doğru analiz edilememektedir. Genellikle aileler çocuğun yapmış olduğu davranışları yanlış yorumlayarak çocuğunun zeka açısından geri olduğunu düşünmektedirler. Bunun sebebi de ailelerin özgül öğrenme güçlüğü ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır.

Yapılan araştırmalar neticesinde KKTC’de özgül öğrenme güçlüğüünün tanınması ve bu problemin giderilmesi için yapılan müdahaleler oldukça yetersizdir. KKTC’de bu problemin anlaşılması genellikle okul çağında 2. ya da 3. ve daha ileri sınıflarda mümkün olmaktadır. Ailelerin anlamadığı davranışlar öğretmenler tarafından da anlaşılmamakta ve çocuk dışlanmayla karşılaşmaktadır. Yurt dışında ise özgül öğrenme ile ilgili hem tıbbi hem de eğitsel metotlar çok uzun yıllar önce kullanılmaya başlanmıştır.

Sonuç olarak özgül öğrenme güçlüğü belirtilerinin aile tarafından doğru olarak değerlendirilip erken tanı konması çocuğun ileride sağlıklı bir birey olarak hayatına devam etmesi açısından oldukça önemlidir. Bireylerin özgül öğrenme güçlüğü problemlerinin anlaşılmalıyıp uygun tedavi ve eğitim programlarına dahil edilmemesi onların toplumdan soyutlanıp kendi içlerine kapanmasına neden olabilir. Bu yüzden aileler ve öğretmenler bu konuyla ilgili daha bilinçli hale getirilmelidir.

Sonuçlara bakıldığında ailelerin ve çocukların özel eğitim destek hizmeti almalarında aksaklıklar olduğu görülmüştür. Bu yüzden hem aileler için hemde çocuklar için destek hizmet almaları gerekmektedir.

Ailelerin çocuklarında ki ÖÖG durumunu kabullenmede yaşadıkları zorluklar görülmüştür. Durumu anlatmakta çekindikleri saklama çabası içine girmişlerdir.

ÖÖG olan çocukların tanısının erken olarak konması, tıbbi açıdan ve eğitimsel yönden desteklenmesi akranlarının sahip olduğu bilişsel seviyeye ulaşmaları açısından önemlidir. Çünkü ÖÖG olan çocukların bilişsel, fiziksel ve psikolojik açıdan bazı problemler yaşaması erken tanı konulmadığında ortaya çıkabilecek temel zararlarıdır. Araştırmaya katılan çocuklardan sadece 2 tanesi kızdır, diğerlerinin tamamı ise erkektir. ÖÖG'nin görülme sıklığındaki oran erkeklerde, kızlara göre yüksektir.

Araştırma kapsamında çocukların aileleri ile yapılan çalışmada ÖÖG'nin çocuklarda görülmeye başlanması okul öncesi dönemlere dayanmaktadır. ÖÖG'nin oluşumunda hamilelik döneminde annenin sağlığına dikkat etmesi, alkol-sigara benzeri maddeler kullanmaması, hamilelik döneminde geçirilen hastalıklar, kullanılan ilaçlar, annenin duygusal durumu ve iletişimi, düzenli doktor kontrolleri, kanamaların ve sancuların durumu, dengeli beslenme, sağlıklı beslenme, planlı ve plansız hamilelik gibi birçok etken çocuklarda ÖÖG oluşumuna anne rahminde iken etki eden etmenlerden bazılarıdır. Dolayısıyla annelerin hamilelik sürecinden doğum sonrasına kadar titizlikle birçok konuda kendilerine dikkat etmeleri önemlidir.

Yapılan araştırma neticesinde elde edilen bulgulara bakıldığında ÖÖG olan çocukların doğum öncesinde veya doğum sonrasında ÖÖG oluşuna etki edecek bir takım etmenler ile karşı karşı kaldıkları görülmüştür. Örneğin, Eastern Kentucky

Üniversitesinde gerçekleştirilen araştırmada çocukların unutamayacakları kötü ve korku dolu bir anı yaşamalarının veya doğum öncesi annenin travmatik bir hamilelik evresi geçirmesinin doğumdan sonra çocuğun ÖÖG yaşamasını tetikleyeceğini tespit edilmiştir. East Tennessee State Üniversitesinde ÖÖG üzerine yapılan araştırmada ise; ÖÖG'nin geç tespit ve tanı durumlarında çocuğun yaşadığı çevre ve ortama göre okuma-yazma sorunlarını çok daha geç atlatmakta olduğu, yapılan araştırmalar sonrasında elde edilen verilerden sadece biridir.

Nicholls State Üniversitesi Louisiana Center ÖÖG araştırmaları öğrenci topluluğunun yaptığı araştırmada ÖÖG'yi tetikleyen etmenlerin başında genetik faktörler, çocuğun yaşamış olduğu bir kaza, kalıtsal hastalık, aile içerisinde anne ve babanın çocuğa davranışları, çocuğun şiddet görmesi ve çocuğun aile bireyleri arasında veya yaşadığı çevrede hafızasından silinmeyecek kalıtsal bir olaya, şiddete, kavga ve tartışma gibi bir duruma tanıklık etmesi çocukların eğitim hayatlarında bir takım sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle çocuklarda görülen ÖÖG belirtileri, aileler tarafından doğru olarak analiz edilip değerlendirilmelidir. Eğer çocukların sergilemiş olduğu bu davranışlar doğru olarak değerlendirilebilirse problem yaşayan çocuğa erken tanı ile müdahale etme şansı doğacaktır. Erken müdahale ile problem yaşayan çocuk akranları ile belirli bir dönem sonra eşit bir seviyeye gelebilecektir.

Birmingham City Üniversitesinde 2013 yılında gerçekleştirilen "Okul Öncesi Eğitim ve Disleksi" adlı araştırmada okul öncesinde çocuklara verilen eğitimin türü, dengesi ve ağırlığının çocukların başarı düzeyi, öğrenme ve okuma düzeylerine doğrudan etki ettiği görülmüştür. Okul öncesi dönemlerde ağır eğitim çocuğun iyileşme sürecinde geriye gitmesine neden olabilir. Aile içerisinde bir çocuğun ÖÖG yaşaması diğer çocukları da olumsuz etkileyebilir. Eğer anne ya da baba diğer çocuklara yaşanan durumu tüm açıklığı ile anlatamazsa, diğer çocuklar kendilerini dışlanmış hissedebilirler.

Genel olarak bir ailenin kendi çocuğunun diğer çocuklardan farklı olduğunu kabul etmek oldukça zor bir durumdur. Fakat erken tanı ve tedavi çocuklarının hayatını olumlu derecede değiştirebilir ve etkileyebilir. Araştırmaya katılan katılımcılara

bakıldığında ÖÖG'nin daha çok erkeklerde görülmektedir. Araştırma bulgularına göre ÖÖG'nin aile tarafından fark edilmesi çocuğa gösterilen ilgi, çocuk ile zaman geçirme ve eğitim düzeyiyle doğrudan alakalıdır. Çocuklarıyla zaman geçiren aileler ÖÖG farkındalığı yaşarken, çocukları ile zaman geçirmeyen veya yeterli zaman ayırmayan ailelerin ÖÖG ayrımı yapması zorlaşmaktadır. Çocukta ÖÖG farkındalığı okul öncesi eğitim veya ilkökul öğretmenlerin dikkatine kalmaktadır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında her öğretmeninde dikkatli olmadığı görülmektedir.

5.2. Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. ÖÖG'ye yönelik kurumlar arası (aile, öğretmen, okul idaresi, RAM) işbirliği sağlanmalıdır.
2. Eğitim kurumlarında bulunan öğretmenlere ÖÖG eğitimi konusunda destek hizmet sağlanmalıdır.
3. Ailelere ve öğretmenlere ÖÖG hakkında eğitim ve bilgilendirmeler yapılmalıdır.
4. Ülkemizde ÖÖG ile ilgili aileleri bilgilendirici yayınların artması gerekmektedir.
5. Öğretmenler ÖÖG'li çocuğu olan anne ve babaların stres ve kaygı durumlarını yönetebilmek ve bu durumu en aza indirmek için aileler ile sık sık iletişim kurmalıdır.

İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma, ÖÖG'li çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrası süreçlerde karşılaştıkları zorlukları gösteren bir çalışmadır. Konu kapsamına benzer olarak yapılacak çalışmalarda daha çok katılımcıya ulaşarak araştırma kapsamına dahil edilebilir.
2. KKTC ve Türkiye'de ÖÖG'ye etki eden etmenleri inceleyen araştırmaların kapsamı oldukça dardır. Bu nedenle ÖÖG oluşumuna etki eden etmenlerin

kapsamlı bir şekilde araştırılması, tanı öncesi ve tanı sonrası süreçlere olumlu etki yapacağı düşünülmektedir.

3. ÖÖG ile yapılan çalışmalar oldukça azdır. Farklı yöntem ve teknikler kullanılarak bu alanda yapılacak çalışmalar arttırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağargün, M.Y., Besiroğlu, L., Kıran, Ü.K., Özer, Ö.A. ve Kara, H. (2005). Cope (Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği): Psikometrik Özelliklere İlişkin Bir Ön Çalışma *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 6(1):221-226.
- Ahola K., Honkonen T., Virtanen, M., Aromaa, A. Ve Lönnqvist, J. (2008). *Short Communication, Burnout in Relation to Age in the Adult Working Population* (s. 23-119), ABD: Springer Press.
- Aleci, A.(2016). *Dyslexia: A Visual Approach Neurodevelopmental Diseases-laboratory and Clinical Research* (s. 13-56), ABD: Nova Science Pub Inc.
- Alegöz, A., Bala,M. (2013). *Öğrenme Güçlükleri İçin Okumayı Değerlendirme ve Geliştirme* (s. 43-77), İstanbul: Nobel Yayıncılık. s30-76.
- Alexander, N. P. (2008). *The Sources and Manifestations of Stress Amongst School-Aged Dyslexics, Compared with Sibling. Controls Dyslexia* (s. 46-104), ABD: Springer Press Inc.
- Anne B., Clohessy, A., Evelyn S. ve Johnson, T.(2014). *Identification and Evaluation of Learning Disabilities: The School Team's Guide to Student Success* (s. 66-88), ABD: Corwin Press.
- Aras, Ş., Ünlü, G. ve Varol Taş, F. (2007). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Polikliniğine Başvuran Hastalarda Belirtiler, Tanılar ve Tanıya Yönelik İncelemeler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 10(1): 32-64.
- Ardıla, A. (1997). *Specific Learning Disabilities: A neuropsychological perspective. International Journal of Neuroscience* (s. 38-55), ABD: Corwin Press.

- Armstrong, T. (2016). *Neurodiversity in the Classroom: Strength-Based Strategies to Help Students with Special Needs Succeed in School and Life* (s. 12-30), Kanada: ASCD Press.
- Atalay, Ö. D. (2013). *Özgül Öğrenme Güçlüğü Tanılı Çocuğa Sahip Annelerin Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bailey, A.B. ve Smith, W.S. (2000). *Providing Effective Coping Strategies and Supports for Families with Children with Disabilities. Intervention In School and Clinic* (s. 10-82), ABD: Springer Inc.
- Baltacıoğlu, A. (2016). *Özel Eğitimde Ailenin Önemi*. Türkiye Özel Eğitim Merkezi: <http://www.ozelegitimgturkiye.com/ozel-egitimde-ailenin-onemi.html> adresinden alındı.
- Barlow, J. Powell, L. ve Gilchrist, M. (2006). *The influence of the training and support programme on the self-efficacy and psychological well-being of parents of children with disabilities: A controlled trial. Complementary Therapies in Clinical Practice* (s. 42-97), ABD: Springer Inc
- Beaton, B. (2016). *Dyslexia, Reading and the Brain: A Sourcebook of Psychological and Biological Research* (s. 11-23), Kanada: Psychology Press.
- Benn, F. (2016). *The Dyslexia Empowerment Plan: A Blueprint for Renewing Your Child's Confidence and Love of Learning* (s. 28-37), ABD: Ballantine Book.
- Bender, W. (2014). *Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler ve Eğitimleri* (s. 12-123), İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Bender, W. (2005). *Öğrenme Güçlüğü olan Bireyler ve Eğitimleri* (s. 14-26), İstanbul: Nobel Yayıncılık.

- Bernie, W. (2017). *Learning About Learning Disabilities* (s. 145-167), Almanya: Die Gestalten Verlag.
- Clauss, A. ve Hammer, B. (2002). *Çocuklarınıza Öğrenmeyi Nasıl Öğretebilirsiniz?* (s. 98-135), İstanbul: Rota Yayınları.
- Corkery, L. (1991). *Teacher Characteristics, Burnout and Tolerance for Child Behavior. Dissertation Abstract International* (s. 68-132), ABD: Springer Press.
- Cüceloğlu, D. (2010). *İnsan ve Davranışı* (s. 16-32), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dawn P. Flanagan (2015). *Essentials of Specific Learning Disability Identification* (s. 55-82), ABD: Wiley Press.
- Demonet, J. Taylor, M. ve Chaix, Y. (2004). *Developmental dyslexia. The Lancet* (s. 45-76), ABD: Vindomy Press.
- Doğan, H. (2012). *Özel öğrenme güçlüğü riski taşıyan 5-6 yaş çocukları için uygulanan erken müdahale eğitim programının etkisinin incelenmesi.* (Yayımlanmış doktora tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Doğan, T. (2009). *ÖÖG'de Erken Müdahale Eğitim Programının Etkisi.* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Erzurum: Erzurum Atatürk Üniversitesi.
- Doğru, S. (2000). *Öğrenme Güçlükleri* (s. 34-167), İstanbul: Eğiten Kitap Yayınları.
- Doksat, N. (2014). *Anne Babalar İçin Başucu Kitabı.* İstanbul: Som Kitap.
- Doksat, N. (2015). *Çocuk Ruh Sağlığı.* İstanbul: Som Kitap Yayınevi.
- Ellis, E. (2005). *A History of Eastern Kentucky University: The School of Opportunity.* ABD: University Press of Kentucky.

- Fortier, L. ve Wanlass, R. (1984). *Family Crisis Following The Diagnosis of a Handicapped Child. Family Relations* (s. 15-78), ABD: Springer Press Inc.
- Frank, R. (2017). *Dyslexia: Theory and Research*. ABD: The MIT Press.
- Furlong, J. (1984). *The stability of WISC-R V-P differences for learning disabled children. Diagnostique*. ABD: Springer Press.
- Garfinkel, B. D. (1990). *Comorbidity of ADHD and reading disability among clinic-referred children. Journal of Abnormal Child Psychology* (s. 67-175), Kanada: Yummas Press inc.
- George, S. (2015). *Dyslexia: Research and Resource Guide*. İngiltere: Allyn&Bacon.
- Getman, G. (1985). *A commentary on vision. Journal of Learning Disabilities*. ABD: Springer Press.
- Helmy, F. (2017). *The Math Handbook for Students with Math Difficulties, Dyscalculia, Dyslexia or ADHD*. ABD: Universal Publishers.
- Jackson, J. (1998). *Sağ Beyin Hasarında Konuşma Terapisi*. İngiltere: Oxford University Press.
- Jennifer, M. (2011). *Bende Disleksi Var* (s. 13-35), ABD: Sprinfer Press.
- Joseph, K, (2013). *The RTI Approach to Evaluating Learning Disabilities (The Guilford Practical Intervention in the Schools Series)*. ABD: The Guilford Press.
- Kantrowitz, B. (1999). *Dyslexia and the New Science of Reading* (s. 8-23), ABD: Newsweek Press.
- Kavale, A. (2001). *Discrepancy Models in the Identification of Learning Disability Executive Summary*. ABD: Iowa University.

- Keith, J. (2016). *Learning Disabilities Sourcebook (Health Reference Series)*. ABD: Omnigraphics Inc.
- Kempe, C. ve Gustafson, S. (2011). *A Longitudinal Study of Early Reading Difficulties and Subsequent Problem Behaviors*. Scandinavian Journal of Psychology. ABD: Newsweek Press.
- Korkmaz, B. (2000). *Öğrenme sorunları: disleksi, disgrafi, diskalkuli*. Pediatrik Davranış Nörolojisi. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Kurdoğlu, F. (2001). *Özgül Öğrenme Bozukluğunda Tanı Değerlendirme, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ve Özgül Öğrenme Güçlüğu* (s. 7-125), Ankara:Ankara Üniversitesi Basım ve Yayın Evi.
- Kurdoğlu, F. ve Erden, G. (2003). *Özgül Öğrenme Güçlüğu-1 Kurs Notu*. İstanbul: *Türk Psikologlar Derneği Dergisi*, 3(1):33-39.
- Wehmeyer, L. (2016). *Research-Based Practices for Educating Students with Intellectual Disability*. ABD: Routledge Press.
- Lerner, W. (1976). *Children with Learning Disabilities. Theories, Diagnosis, Teaching Strategies* (s. 28-66), ABD: Houghton Mifflin Company.
- Mackenzie, R. (2015). *Reaching and Teaching the Child with Autism Spectrum Disorder: Using Learning Preferences and Strengths* (s. 29-88), ABD: Jessica Kingsley Publishers.
- Mamie, B., Walter, L. ve Crockett, S. (2015). *Dyslexia is Not a Disease - It's a Learning Difference: Theoretical and Practical Approaches to Teaching Struggling Readers with Learning* (s. 12-43), ABD: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Maraşlı, M. (2003). *Lise öğretmenlerinin Bazı Özelliklerine ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeylerine Göre Tükenmişlik Düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Marie. J. ve Hogan, T. (2009). *Dyslexia and Your Child*. İngiltere: Brussels: Dyslexia International Press.
- Marion, P. (2014). *The Dyslexic Adventures of Sheldon Potastic: One Family's Struggle with Public School Special Education* (s. 34-71), İngiltere: Yellow Rose Publishing.
- McNulty, M. (2003). *Dyslexia And The Life Course*. Journal of Learning Disabilities. ABD: Newsweek Press.
- Metin, E. N. (2012). *Özel Gereksinimli Çocuğun Aileye Katılımı* (s. 62-78), Ankara: Maya Akademi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). *Çocuk Gelişimi Eğitimi*, Ankara: TC Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Morgan B. (1988). *Learning disabilities a multidimensional perspective*. Journal of Learning Disabilities. ABD: Newsweek Press.
- Nabuzoka, D. (2003). Teacher Ratings and Peer Nominations of Bullying and Other Behaviour of Children With and Without Learning Difficulties. *Educational Psychology*, 23(3):77-84.
- Özusta, Ş. (1995). Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri'nin Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. İstanbul: *Türk Psikoloji Dergisi*. 2(1):23-27.
- Priscilla, V. (2011). *About Dyslexia*. 4th ed. USA: Modern Learning Publishing. ABD: Newsweek Press.
- Razon, N. (1976). Özel Bir Okuma Bozukluğu, Okuyamayan Çocuklarda Disleksi Belirtilerinin Araştırılması. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1):17-23.

- Rich, R. ve Shapiro, J. (2016). *Facing Learning Disabilities in the Adult Years: Understanding Dyslexia, ADHD, Assessment, Intervention, and Research*. ABD: Oxford University Press.
- Ruth, F. (2013). *Dyslexia: A Teacher's Journey: Memoir* (s. 56-94), ABD: Darby Press.
- Rutter, M. ve Yule, W. (1975). The Concept of Specific Reading Retardation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 16(3):18-194.
- Sak, U. (2017). *Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek* (s. 63-68), İstanbul: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Schiffman, B. (1972). *Dyslexia Problems of Reading Disabilities* (s. 92-109), New York, Grune Stratton Press.
- Semerci, B. (2013). *Öğrenme Güçlüğü Nasıl Yendim?* (s. 39-51), İstanbul: Yeşil Dinozor Yayınevi.
- Soderstrom, H. ve Gillberg, C. (2003). *Learning disability* (s. 803-818), ABD: The Lancet Press.
- Spielberger, C.D. (1973). *State-Trait Anxiety Inventory for Children (STAIC): Preliminary Manual*. Consulting Psychologists. ABD: Newsweek Press.
- Sylvia, M. (2006). *Dyslexia: How to Survive and Succeed at Work* (s. 18-33), ABD: Vermilion Press.
- Swanson, H. (2014). *Handbook of Learning Disabilities* (s. 66-89), ABD: Guilford Press.
- Şanlı, E. (2012). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerine Devam Eden Zihin Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Gereksinimlerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Samsun: 19 Dokuz Mayıs Üniversitesi.

- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Sosyal Bilimler Dizisi* (s. 58-107), İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Vassaf, B. (2004). *Öğrenme Yetersizliği* (s. 12-32), İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Visual Brand Learning Center Research (2017). *The Atom Study Guides: Great for students with Dyslexia, ADHD as well as ESL student* (s. 40-47), ABD: Independently published.
- Yıldırım Doğru, S. S. (2012). *Öğrenme Güçlükleri*. (s. 12-213), İstanbul: Eğiten Kitap.
- Yıldız, S. (2004). Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Psikososyal Özellikleri, Sorunları ve Eğitimi. İstanbul Üniversitesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2):16-20.
- Yorgancı, Z. (2006). *Öğrenme Güçlüğü Görülen Çocukların Anksiyete ve Depresyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi.

EKLER LİSTESİ

EK 1– GÖRÜŞME FORMU

EK 2 – KKTC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI RAM İZİN YAZISI


EK 3 – ÖZ GEÇMİŞ

EK 4 – BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU ONAY YAZISI

EK-1: GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. Hamilelik sürecinizi bize anlatır mısınız?
2. Doğum sürecinde neler yaşadınız?
3. Çocuğunuz bebeklik sürecinde neler yaşamıştır?
4. Çocukluk sürecinde neler yaşamıştır?
5. Tanı öncesinde disleksiye yönelik yakaladığınız ilk ipuçları nelerdi?
6. Çocuğunuz ÖÖG tanısı aldıktan sonra okul sürecinde neler yaşamıştır?
7. Ebeveyn olarak çocuğunuzun ÖÖG tanısı alma sürecinde neler yaşadınız?
8. Çocuğunuz ÖÖG tanısı aldıktan sonra aile olarak ne gibi zorluklar yaşadınız?

EK-2: KKTC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI RAM İZİN YAZISI




K.K.T.C.
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
EĞİTİM ORTAK HİZMETLER DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
PSİKOLOJİK DANIŞMA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA ŞUBESİ


Sayın İbrahim Halil Çiftçi;

Öğrenci velilerinden sözlü izin alınarak bu liste oluşturulmuştur. Araştırma yapılırken gizlilik ve etik kurallar dikkate alınarak yapılması önem arz etmektedir. Çalışmanın tamamlanmasının ardından uygulama süreçleri ve bulgular hakkında şubemize yazılı bilgi verilmesi gerekmektedir.

Öğrenci adı	Velisi	Okulu	Tel No
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]



Süreyya Geylan Gürdal
PDRAS Uzmanı



EK-3: ÖZGEÇMİŞ

İlköğretim: Atatürk İlköğretim Okulu Şanlıurfa, TC

Orta Öğretim: Besni Orta Okulu Adıyaman, TC

Lise: Besni Anadolu İmam Hatip Lisesi Adıyaman, TC

Üniversite: Girne Amerikan Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği, KKTC

Yüksek Lisans: Yakınoğu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Lefkoşa, KKTC

İlgi Alanları

İş Deneyimi: Merit Royal Premium Hotel Royal Adventures Çocuk Kulübü
Öğretmen Girne, KKTC

İletişim

Tel: 0533 851 00 11

Adres: Mustafa Mühürçü Sokak No: 6 Girne/KKTC

ETİK KURULU



BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

03.04.2018

Sayın İbrahim Halil Çiftçi

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2018/69 proje numaralı ve **“Özgül Öğrenme Güçlüğü olan Çocukların Ailelerinin Tanı Öncesi ve Sonrası Yaşadıkları Süreçlerin İncelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

%4

BENZERLİK ENDEKSİ

%4

İNTERNET
KAYNAKLARI

%0

YAYINLAR

%1

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.sbfdergi.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
2	www.ogretmenlerforumu.com İnternet Kaynağı	%1
3	www.int-jecse.net İnternet Kaynağı	<%1
4	www.dysspeld.eu İnternet Kaynağı	<%1
5	www.coopcool.com İnternet Kaynağı	<%1
6	www.buketsari.com İnternet Kaynağı	<%1
7	www.tavsiyeediyorum.com İnternet Kaynağı	<%1
8	eb.ted.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	Submitted to Beykent Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1